

TIÑU JA NI NSAHA NDA TEE APOSTOL

Jā ní nquee yuhú yā jā quiji Espíritu Santo

¹ Señor Teófilo, nūū tūtū jā ní ntee sá jā xíhna ñúhún, nī ntee sá ndācá tiñu jā ní nsáhá Jesús jíín ndācá tūhun jā ní stéhēn yā jondē quīvī jā ní nquiéhé yā sáhá yā

² jíín jondē quīvī jā ní ndaa yā cuānohōn yā andiví. De tá ncháha ca ndaa yā quihīn yā de quīvī ñúcuán de nī nsáhá Espíritu Santo jā ní ndacu Jesús nūū ndá apóstol jā ní nacāji yā.

³ De tá nī jīnu nī ndoho yā nī jīhī yā, de sá de nī nenda yā técū yā nūū ndá tēe ñúcuán, de quéhén vuelta nī jinī ndá dē jā técū ndija yā. Chi ūū xico quīvī nī stéhēn nijīn yā maá yā nūū ndá dē, de nī ncāhān yā jíín ndá dē nāsa tátúnī Yāā Dios.

⁴ De juni íyó tūtú ndá dē de nī ncāhān yā: Mā quēé ndá nú ciudad Jerusalén, chi cundetu nú jondē quiji Espíritu Santo jā ní nquee yuhú maá Tatá nī Yāā Dios. De ja nī jini ndá nú jā súcuán nī ncāhān nī jíín nú, ncachī yā.

⁵ De Juan chi jāndāā jā ndute-ni nī scuénduté dē nchivī. De ndá ndóhó chi jacū-ni cā quīvī de cuāha nī Espíritu Santo cundeē inī ndá nú, de ñúcuán cúu modo jā scuénduté nī ndá nú, ncachī yā.

*Jā ní ndaa Jesús cuānohōn yā andiví
(Mr. 16.19-20; Lc. 24.50-53)*

⁶ Ñúcuán de ndá apóstol jā ní ndutútú dē nū Jesús, nī jīcā tūhún dē yā: Señor, ¿á jondē mitan de nasāhá ñáhnú ní nchivī nación maá ó Israel jā tatúnī nū nación maá ó, á naá cúu? ncachī dē.

⁷ De nī ncāhān yā: Mā cūú cunī nū quīvī á cuīyā jā ní jani maá Tatá nī, chi mátúhún maá yā-ni cúu Yāa jā cúñáhnú ndasí jā cuu sáhá ndāa vāha sīqui ndācá tiñu yáhá.

⁸ Sochi tá ja nī nquīvi Espíritu Santo inī ánō nū, sá de nīhīn nū poder yā, de nacani nú tūhun nī nū ndá nchivī ciudad Jerusalén jíin níi Judea jíin níi Samaria jíin jondē níi cáhnú ñayīví, ncachī yā jíin ndá dē.

⁹ De tá nī ncuu nī ncāhān yā ndācá tūhun yáhá, de juni ndéhé ndá dē de nī ndaa yā-ni cuānohōn yā andiví. De nī nquiji-ni iin vīcō, de nī jasī-ni nū cuāhān yā, de nduú cā ní jíin ndá dē yā.

¹⁰ De juni ndéhé ndá dē andiví nū ní ndaa yā cuāhān yā, de nī nguenda-ni ūū ángel yā jā ñúhún yā sahma cuijín de cáá yā tá cáá tēe. De nī jēcuīñī ndeē yā xiín ndá dē.

¹¹ De nī ncāhān yā jíin ndá dē: Ndá ndóhó tēe Galilea, ¿nūcu ndéhé ndá nú ichi andiví? Chi Yāa Dios nī nacueca yā maá Jesús cuānohōn yā andiví, de suni súcuán ndiji tucu yā tá cúu nū ndéhé ndá nú mitan jā cuāhān yā, ncachī ndúū ángel.

Jā ní nacāji ndá dē Matías jā nūcuīñī yúnú Judas (Mt. 27.3-10)

¹² Ñúcuán de nī nuu ndá dē lómō jā nání Olivos cuānohōn ndá dē ciudad Jerusalén. De ñatin-ni íyó lómō ñúcuán jíin Jerusalén, chi nēe tá iin kilómetro,

jā cúu medida jā cáhān ley tá cuu caca nchivī quivī nātātú.

¹³ De nī nenda ndá dē ciudad, de nī ndaa ndá dē cuarto xīnī vēhé nūū ndéē nūú dē. De cúu ndá dē Pedro jíin Jacobo jíin Juan jíin Andrés jíin Felipe jíin Tomás jíin Bartolomé jíin Mateo jíin Jacobo sēhe Alfeo, jíin Simón táhān grupo jā nání cananista, jíin Judas ñanī Jacobo.

¹⁴ De níní ndútútú inuú ndá dē jíin ndá ñanī Jesús, jíin María jā cúu naná yā, jíin ndá cā ñahan, de inuú-ni jícān táhvī ndá dē.

¹⁵ De iin quivī de nī nacuiñī Pedro nūū ndá hermano cándíja. De íyó tá ciento ōcō nchivī jā ní ndutútú. De nī ncāhān dē:

¹⁶ Mitan de cáchī tūhun nī, hermano, jā níní nī nquee ndaā tūhun jā yósō nūū tutū ī jā ní ncāhān David jondē janahān nī nsāhá Espíritu Santo. De tūhun ñúcuán cúu tūhun Judas, tēe jā ní nchosō nūū nūū ndá tēe jā ní ntiin Jesús.

¹⁷ De Judas chi suni táhān ó nī ncuu dē nícu, de nī nchindeé táhān ó jíin dē sīquī tiñu jā ní jani yā yóhó.

¹⁸ De nī jeen dē ñuhun jíin xūhún jā ní nīhīn dē sīquī tiñu néhén jā ní nsāhá dē. De nī nincava ndeyi dē, de nī ncahndī-ni chījin dē, de nī jītē-ni jītī dē.

¹⁹ De nī jītē nuu-ni tūhun yáhá nūū ndācá nchivī Jerusalén. De jā suu cúu jā ní scúnani ndá ji ñuhun ñúcuán Acéldama yuhú maá ji, jā cáhān: Ñuhun jā cúu Ñuhun Nīñī.

²⁰ Chi súcuán cáhān nūū tutū Salmo sīquī Judas: Vehe dē, ná quéndōo súcuán-ni, de ni iin mā cúndeē cā vehe ñúcuán. De suni cáhān:

Tiñu jā ní ndiso dē ná nácuiso incā tēe.
Cáchi.

²¹ Túsaá de cúnī jā nacāji ó iin tēe mähñú ndá tēe jā ní jica ó jíin ní tiempo tá nī jica maá Jētohō ō Jesús jíin ó.

²² De ná nacāji ó iin tēe jā ní jica jíin ó jondē quīvī jā ní scuénduté Juan yā, de jondē quīvī jā ní ndaa yā cuānohōn yā andiví. De ná núcuīñi dē cuu dē testigo jíin ndācá ó jā ní natecū yā, ncachī Pedro.

²³ De nī nacāji ndá dē ūū tēe jā cúu Matías jíin José jā nání Barsabás, de suni nání dē Justo.

²⁴ De nī jīcān táhvī ndá nchivī cándija: Tātā Yāa Dios, maá ní chi jíin ní nāsa íyó ánō ndá nchivī. Túsaá de jā ndúū tēe yáhá, stéhēn ní ní tēe cúu jā ní nacāji ní.

²⁵ De cuiso tíñú dē jā cuu dē apóstol. De nacuiso dē tiñu jā ní sndóo Judas, chi nī nsāhá dē cuāchi, de cuāhān dē maá lugar xēēn nūū cánuu quīhīn dē, ncachī ndá dē.

²⁶ Ñúcuán de nī ntavā ndá dē suerte ndúū tēe ñúcuán. De nī nquee suerte Matías, de nī ncuu dē iin táhán ndihúxī iin cā apóstol.

2

Jā ní nquiji Espíritu Santo

¹ De quīvī vico Pentecostés nī īyo tūtú ndá nchivī cándija ciudad Jerusalén.

² De sanaā-ni de nī nihin andiví modo jā yíhí ndasí táchī. De ndá nchivī jā ndéē inī vehe, nī jini ndá ji jā níhin.

³ De nī jinī ndá ji modo yáñuhūn, de nī ncusín jacū jacū nī jēcōo xīnī iin iin ji.

⁴ De ndācá ji nī nchitú inī ji jíin Espíritu Santo. De nī nquijéhé ndá ji cáhān ji síin síin yuhú, nāsa nī stéhēn maá Espíritu Santo jā cáhān iin iin ji.

⁵ De Jerusalén íyó ndá nchivī hebreo jā chíñúhún nūū Yāa Dios jā ní nquiji ndá ji ndācá nación ní cáhnú ñayīví.

⁶ De jā ní nihin súcuán de nī ncutútú cuāhā nchivī ñúcuán. De nī ncunēhén inī ndá ji, chi iin iin ji nī jini ji jā ndá tēe jā ní nīhīn Espíritu Santo cáhān yuhú ñúū ndá nchivī jā vāji jíca.

⁷ De nī nsāhvi inī ndá ji nī jini ji, de nī ncāhān ji: ¿A nsūú tēe Galilea cúu ndācá tēe yáhá jā cáhān ndá dē yuhú ñúū ō, á naá cúu?

⁸ ¿De nāsa cúu túsaá? Chi tá iin tá iin ó níni ó jā cáhān ndá dē yuhú ñúū ō jā ní ncacu ó jíin.

⁹ Chi vāji sava ó jondē región Partia jíin Media jíin Elam. De sava ó vāji ó jondē región Mesopotamia jíin Judea jíin Capadocia jíin Ponto jíin Asia.

¹⁰ De suni jondē región Frigia jíin Panfilia jíin Egipto jíin ndācá ndáñúū Africa jā íyó incā lado ñúū Cirene vāji sava ó. De sava cā ō vāji ó jondē ciudad Roma, de ndēe nūú ó yáhá mitan. De maá ó jā vāji ó ciudad Roma, de sava ó cúu nchivī hebreo de sava ó cúu incā nchivī jā ní ncandíja ley nchivī hebreo.

¹¹ De suni sava cā ō vāji ó región Creta jíin Arabia. De níni ndācá ó jā yuhú ñúū ō nācani ndá tēe yáhá ndācá tiñu ñáhnú nāsa nī nsāhá Yāa Dios, ncachī ndá ji.

¹² De ndācá ji sáhvi ndasí inī ji de cúnēhén inī ji ndéhé ji. De nátúhún ndá ji jíin táhān ji: ¿De nāsa cúu cáhān ndá dē ndá ñúcuán túsaá? ncachī ji.

13 De sava cā ji nī ncāhān yīchī ji jíin táhán ji:
Nduú chi jā jíini ndá dē, ncachī ji.

Tūhun jā ní nacani Pedro nūū nchivī

14 Ñúcuán de nī nacuiñī Pedro jíin ndihúxī iin cā apóstol. De nī ncāhān jee dē jíin ndá nchivī: Ndá ní táhán maá ó hebreo jíin ndá ní nchivī Jerusalén, tūhun yáhá chuhun inī ndá ní de cunini vāha ndá ní tūhun jā cāhān sá.

15 Chi ndá sāán, nsūú jā jíini ndá sá tá cúu nūū jáni inī ndá ní. Chi nsūú hora jā jíini nchivī cúu, chi cáta cahīin jānehēn cúu.

16 Chi sa tiñu yáhá cúu jā squíncuu tá cúu nūū ní ncāhān Joel, tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán. Chi súcuán nī ncāhān dē:

17 Cáchī Yāā Dios: Ndá quivī sándihí
de tetíñú nī Espíritu ni cuēē nūū ndācá nchivī.
De sēhe yíi nú jíin sēhe síhí nú, nacani ndá ji tūhun
nī.

De ndá tēe suchí, chi sáhá nī jā scóto nūū ji,
de ndá tēe ñáhnú, chi scóto jāni nūū dē.

18 De jāndáā chi ndá quivī ñúcuán de cuāha vāha
nī Espíritu ni nūū ndá mozo ni, cúu tēe cúu
ñahan,
de nacani ndá ji tūhun nī.

19 De sáhá nī tiñu ñáhnú ichi andiví jā sáhvi inī
nchivī cunī ji,
de suni sáhá nī seña inī ñayiví de cunī nchivī jā
cúñáhnú nī,
chi coo niñī jíin ñuhūn jíin ñūhmā modo vīcō.

20 De ncandiī chi cutuún de mā cútūu cā,
de yōō cucuáhá modo niñī.

De ñúcuán de quenda quīvī jā nenda maá Jētohō ndá nú Jesús.

De cunī ndācá nchivī jā quīvī cāhnú cuu quīvī ñúcuán.

21 De ndācá nchivī jā cāhān ndāhvī ji jíin yā, chi scácu yā ji, ncachī Yāa Dios.

Ncachī Joel jondē janahán.

22 De nī ncāhān cā Pedro: Mitan de ndá ní nchivī naciōn maá ó Israel, cunini ní jā cāhān sá tūhun Jesús, tēe ñuū Nazaret. Chi maá Yāa Dios nī jēhe yā poder yā nūū Jesús jā ní nsāhá yā ndá tiñu ñáhnú māhñú ndá ní jíin tiñu jā stéhēn jā íyó poder yā, jíin tiñu jā sáhvi inī nchivī sáhá, tá cúu nūū ní jinī ndá ní jā súcuán nī ncuu. Súcuán nī stéhēn Yāa Dios nūū ō jā maá yā nī ntetíñú Jesús.

23 Sochi nī ntiin ndá ní yā, de nī nasiáha ndá ní yā ndahá ndá tēe nēhén. De nī jahñī ndá dē yā yīcā cruz nī nsāhá ndá ní. De ja nī jinī Yāa Dios jā súcuán sāhá ndá ní, chi ja nī nsāhá ndā yā jā súcuán coo.

24 Sochi nī nastécū Yāa Dios Jesús, de nduú ní ncúu cā yā ndīyi, chi tūndóhó xēen jā jíhī nchivī, nduú cā ní ncúu sāhá jíin yā.

25 Chi jondē janahán de nī ntee rey David tūhun nāsa cāhān Jesús jíin Yāa Dios:

Jētohō sá, jíinī sá jā níí cání íyó ní jíin sá.

Chi íyó ní lado cuáhá sá jā chíndeé ní sāán, tácuā mā cúyuhú sá.

26 Já ñúcuán cúu jā cúsiī inī sá, de cāhān sīī sá.

De suni ñúhún inī sá jā nastécū maá ní yiqui cúñu sá.

27 Chi mā squéndōo ní ánō sá nūū íyó ánō ndá ndīyi, de ni mā cuáha ní tūhun jā tēhyū sá, chi sáhá sá tiñu jā cúnī maá ní de íyó māñī ní jíin sāán.

28 Nī stéhēn ní nūū sá nāsa natecū sá
de sáhá ní jā cusiī ndasí inī sá sīquī jā cundeē sá jíín
ní níí cání.

Cachī Jesús, ncachī David jondē janahán.

29 Ndá ní amigo, ná cáchī cājí sá nūū ndá ní tūhun
tatā ō David, tēe nī ncuñáhnú jondē janahán, chi
nduú ní ncāhān dē ndá tūhun yáhá sīquī maá dē.
Chi nī jīhī dē, de nī jīquiyuhū dē. De jíínī ō nūū
yíyuhū dē jondē mitan.

30 Chi nī ncuu dē tēe nī nacani tūhun Yāā Dios
jondē janahán. De nī jíínī dē jā ní ncāhān téyíí yā
jíín dē jā chíjin tatā maá dē quiji Cristo, de cundeē
yā tatúnī yā nūū mesa dē tá-ni nī ntatúnī maá dē jā
ní ncuu dē rey.

31 Jondē tá ncháha ca quiji Cristo, de ja nī jíínī
dē jā cuū yā de natecū yā. De nī ncachī dē jā má
quéndōo ánō yā nūū íyó ánō ndá ndīyi, de juni yiqui
cúñu yā mā téhyū.

32 Chi Yāā Dios nī nastécū yā Jesús, de ndá máá
sá cúu testigo jā súcuán nī ncuu jā ní natecū yā.

33 De nī nduñáhnú tucu yā nī nsáhá Yāā Dios
jíín poder yā. De nī jēhe Tatá yā Yāā Dios tūhun
jā tetíñú Jesús Espíritu Santo, chi súcuán nī nquee
yuhú yā jā sáhá yā. De suu Espíritu Santo ñúcuán
cúu jā sáhá ndācá jā ndéhé ndá ní de níni ní mitan.

34 De David nsūú tūhun maá dē cúu jā ní ncāhān
dē, chi nduú ní ndáa yiqui cúñu dē andiví. Chi sa
tūhun Jesús nī ncāhān dē jā cáhān súcuán:

Maá Jētohō ō Yāā Dios nī ncāhān yā jíín Jētohō ni,
Yāā jā quiji:

Cundeē nū lado cuáhá nī nūū cuñáhnú nú,

35 de ná sáhá nī jā candeē nū poder ndācá jā jíínī
ūhvī ndóhó, ncachī Yāā Dios jíín Cristo.

Ncachī David.

³⁶ Túsaá de ndācá ní jā cúu ó tatā Israel, ná cúnī ndāā ní jā vísō nī jahnī ndá ní yā yīcā cruz, sochi Yāā Dios nī jani yā maá Jesús jā cúu yā Jētohō ō de suni cúu yā Cristo, Yāā jā scácu yóhó, ncachī Pedro jíín nchivī.

³⁷ De súcuán nī jini ndá ji tūhun yáhá, de nī ntahúhvī inī ndá ji. De nī ncāhān ndá ji jíín Pedro jíín ndá cā apóstol: Ndá ní amigo, cachī ní ¿nāsa sáhá ndá sá túsaá? ncachī ji.

³⁸ De nī ncāhān Pedro: Nacani inī ndá ní jā sndóo ní cuāchi ní, de cuenduté ndá ní jā ní ncandíja ní Jesucristo, tácu cune cáhnú inī Yāā Dios nūū cuāchi ní. De ñúcuán de taji yā Espíritu Santo yā cundeē inī ánō ndá ní.

³⁹ Chi súcuán nī nquee yuhú maá Tātā Yāā Dios nūū ndá máá ó jíín nūū séhe ó jíín nūū ndá nchivī ndá cā nación, nā-ni nchivī cana yā jā candíja ji.

⁴⁰ De cuāhā cā tūhun nī ncāhān cājí Pedro jā sndíhvī inī dē ndá ji: Nducú ndéé ndá ní jā ná cácu ní, chi ndá nchivī sáhá tiñu néhén chi tñū tāhvī ji, ncachī dē.

⁴¹ Ñúcuán de sava ji nī jetáhvī ji tūhun jā ní ncāhān dē, de nī jenduté ndá ji. De quīvī ñúcuán nī ncucuahā cā nchivī cándíja, chi nī ncuu tá ūnī cā mīl ji.

⁴² De íñí nīhin ndá ji sīquī tūhun jā stéhēn ndá apóstol, de íyó ñuncúún ndá ji, de jícān táhvī ndá ji. De yájī cáhnú ndá ji stātílā tá cúu nūū ní stéhēn maá Jētohō ō jā nūcūhun inī ō yā.

Nāsa nī ūyo ndá nchivī jā ní ncandíja jā xíhna ñúhún

⁴³ De ndihi nchivī sáhvi inī ji de yúhú ji. Chi nī nsāhá ndá apóstol cuāhā tiñu ñáhnú jā stéhēn jā cúñáhnú yā.

⁴⁴ De inuú-ni nī īyo ndá nchivī cándíja, de ndācá ndatíñú jā névāha ji cúu cáhnú ndá ji-ni.

⁴⁵ De nī yícó ndá ji ñuhun ji jíín nā-ni ndatíñú névāha ji, de nī nsajī ji xūhún nūū ndá táhán ji, nāsaá jíni ñúhún iin iin ndá táhán ji.

⁴⁶ De ndiquivī ndútútú ndá ji inī templo. De sī-ni yájī cáhnú ndá ji státílā vehe táhán ji, tá cúu nūū ní stéhēn maá Jētohō ō jā nūcūhun inī ō yā. De íyó mānī ndá ji.

⁴⁷ De cáhān ji jā cúñáhnú ndasí Yāā Dios. De nī jetúhún ndihi ndá nchivī ciudad ñúcuán ndá nchivī cándíja. De ndiquivī nī scácu cā maá Jētohō ō ndá cā nchivī, de nī nduu inuú-ni ndá ji jíín nchivī cándíja.

3

Jā ní nduvāha tēe cojo

¹ De iin quivī de cahūnī jañíni nī ncaa Pedro jíín Juan cuāhān ndúū dē templo, chi maá hora jā jícān táhvī ndá táhán dē hebreo cúu.

² De ñúcuán íyó iin tēe cojo jā súcuán íyó dē nī ncacu dē. Chi ndiquivī jíso nchivī dē jésiáha ji dē viéhé templo jā nání Viéhé Hermosa, de jícān dē caridad nūū ndá nchivī jā quivī templo.

³ De nī jinī tēe ñúcuán jā váji Pedro jíín Juan jā quivī dē templo. De nī jícān dē caridad nūū Pedro jíín Juan.

⁴ De nī ndēhé vāha Pedro jíin Juan nūū dē, de nī ncāhān Pedro: Cūndēhé vāha nú nūū ndúū ni, ncachī dē.

⁵ De íyó tūha tēe cojo ñúcuán, chi jáni inī dē jā nīhīn dē jacū xūhún nūū ndúū dē.

⁶ De nī ncāhān Pedro: Nduú nā xūhún plata ni oro nduú ná névāha nī. Sochi íyó iin jā váha cā jā sāhá nī jíin nú. Jíin poder maá Jesucristo ñuū Nazaret cáhān ni jíin nú, nacuiñī de caca nú, ncachī dē.

⁷ De nī ntiin dē ndahá cuáhá tēe cojo ñúcuán, de nī stácuñī dē. De jēhē dē jíin sūcūn jēhē dē nī nduvāha-ni.

⁸ De nīhin nī nacuiñī dē de íní dē. De nī nquijéhé dē jíca dē-ni, de nī nguīvi dē inī templo jíin Pedro jíin Juan, jíca dē cuāhān dē, de cándava dē, de nácana jee dē Yāā Dios.

⁹ De nī jinī ndācá nchivī jā jíca dē cuāhān dē, de nácana jee dē Yāā Dios.

¹⁰ De nī nacunī ndá ji nūū dē jā suu dē cúu jā ní ndeē viéhé templo jā nání Viéhé Hermosa, nī jīcān dē caridad. De sáhvi inī ndá ji, de yúhú ji jā súcuán nī nduvāha tēe cojo.

Jā ní nacani Pedro tūhun yā inī corredor jā nání Corredor Salomón

¹¹ De tēe jā ní íyo cojo jā ní nduvāha, chi nduú siāā dē ndahá Pedro jíin Juan, de ndihi nchivī nī jinu ji nī nquenda ji nūū ndá dē inī corredor templo jā nání Corredor Salomón. De sáhvi ndasí inī ndá ji ndéhé ji ndá dē.

¹² De nī jinī Pedro jā váji ndá nchivī ñúcuán, de nī ncāhān dē jíin ndá ji: Ndá ní táhān maá ó Israel, ¿nā sīquī cúu jā sáhvi inī ndá ní ndéhé ní tiñu yáhá?

¿Nā sīquī cúu jā ndéhé vāha ndá ní nūū ndūū sá? ¿A jáni inī ndá ní jā íyó poder ndūū sá á jā cúu sá tēe vāha, de suu cúu jā ní nacaca tēe yáhá nī nsáhá sá, á naá cúu?

¹³ De nduú chi maá Yāa Dios jā ní nchiñúhún tata ō Abraham, Isaac, Jacob jíin ndá cā tata ō, maá yā nī nsáhá tiñu yáhá tácuca cunī nchivī jā cúñáhnú ndasí Sēhe yā Jesús. De suu maá Jesús ñúcuán cúu jā ní nasiáha ndá ní yā nūū ndá tēe cúñáhnú. De nduú ní jétúhún ndá ní yā nūū Pilato vísō cúnī dē jā siáā dē yā nícu.

¹⁴ Sochi ndá máá ní nī ncuyichī inī ndá ní Yāa ī, Yāa ndāā ñúcuán. De nī ncāhān ndá ní jā ná siáā Pilato iin tēe jā ní jahnī ndīyi lugar maá yā.

¹⁵ De nī ncāhān ndá ní jā ná cúu maá Yāa jā sáhá jā técu ndācá-ni. Sochi Yāa Dios nī nastécū yā Jesús jā ní ncuu yā ndīyi. De ndá máá sá cúu testigo jā ní natecū yā.

¹⁶ De tēe yáhá jā ndéhé ndá ní de nácunī ndá ní dē, chi nī ncandíja ndá sá jā íyó poder Jesús jā nasáhá vāha yā dē, de jā suu cúu jā ní nduvāha dē-ni nī nsáhá yā tá cúu nūū ndéhé ndá ní mitan.

¹⁷ De mitan amigo, ja jíinī sá jā síquī jāā nduú ní jícuñhun inī ndá ní cúu jā ní jahnī ní yā, de saá-ni nī nsáhá ndá tēe jā tátúnī nūū ō.

¹⁸ De jondē tá ncháha ca cuu, de ja nī nsáhá Yāa Dios jā ní ncāhān ndá tēe jā ní nacani tūhun yā jondē janahán jā suu súcuán cundoho Cristo. De mitan chi ja nī nquee ndāā nī nsáhá yā.

¹⁹ Túsaá de nacani inī ndá ní jā sndóo ní cuāchi ní mitan, de quīvi ndá ní ndahá Yāa Dios tácuca ná sndáhvā yā cuāchi ndá ní, de quiiji quīvī jā ndusiī inī ndá ní sáhá maá Jētohō ō.

20 De suni tetíñú tucu Yāā Dios Jesús ndiji yā, chi cúu yā Cristo jā ní jani Yāā Dios jā scácu yā yóhó.

21 Sochi cánuú jā cundeē Jesús andiví jondē quiṽi jā nasáhá jeé Yāā Dios ndācá-ni tá cúu nūū ní nacani ndá tēe jondē janahán nī nsáhá Yāā Dios. De tēe nī īyo ndoo ánō nūū Yāā Dios nī ncuu ndá dē.

22 De Moisés nī ncāhān dē jíin ndá tatā ō: Maá Jētohō ō Yāā Dios canī yā iin Yāā jā nacani tūhun Yāā Dios nūū ndācá ó tá cúu nūū ní jani yā nduhū. De cuu yā iin táhán ó. De ndācá tūhun jā cāhān yā, de chuhun inī ndá nú.

23 De tú nā-ni nchivī mā chūhún inī ji tūhun jā cāhān maá Yāā jā nacani tūhun ñúcuán, de tānū tāhvī ji de mā cūū cā ji nchivī Israel, jā cúu nchivī maá yā, ncachī Moisés.

24 De ndá cā tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē tiempo jā ní nquiṽi Samuel jíin jondē mitan, suni nī nacani ndá dē tūhun nāsa coo ndá quiṽi yáhá.

25 De ndá máá ó cúu tatā ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán. De suni sīqui ndá máá ó nī nsáhá yā tratū jíin ndá tatā ō, chi nī ncāhān yā jíin Abraham: Chījin tatā nū quiṽi iin Yāā jā sáhá jā quendōo ndetū ndá nchivī níí cáhnú ñayiví, ncachī yā.

26 De tá nī nastécū Yāā Dios Sēhe yā, de sá de xihna cā nūū ndá yóhó nī nteṽiñú yā Jesús tácu quendōo ndetū ō. Chi sáhá yā jā nasāma inī ō de mā sáhá cā ō tiñu néhén, ncachī Pedro.

4

Jā ní jēsíaha nchivī Pedro jíin Juan nūū ndá tēe cúñáhnú

¹ De Pedro jíin Juan juni cáhān cā ndúū dē jíin ndá nchivī, de ndá sūtū jíin ndá tēe grupo saduceo jíin tēe cúñáhnú nūū ndá tēe jā jito templo, nī nguenda ndá dē.

² De nī nquītī ndasí inī ndá dē nī jinī dē jā súcuán stéhēn Pedro jíin Juan nūū ndá nchivī, jā nácani ndúū dē tūhun jā natecū ndīyi, chí Jesús de ja nī natecū yā jā ní jīhī yā.

³ De nī ntiin ndá dē Pedro jíin Juan, de nī nchihi dē ndúū tēe ñúcuán vecāa jā quendōo dē jondē quīvī téen, chí ja nī ñini.

⁴ Sochi cuāhā nchivī jā ní jini tūhun nī ncāhān Pedro jíin Juan, nī ncandíja ndá ji. De nī jīnu tá ūhūn mil tēe jā ní ncandíja, de síin cā cúu ndá ñahan jíin sūchí lúlí.

⁵ Ñúcuán de quīvī téen de ndá tēe ndíso tíñú nūū nchivī hebreo, jíin ndá tēe cúñáhnú, jíin ndá tēe stéhēn ley Moisés, nī ndutútú ndá dē inī ciudad Jerusalén.

⁶ De saá-ni Anás jā cúu sūtū cúñáhnú cā, jíin Caifás jíin Juan jíin Alejandro jíin ndá nchivī jā cúu táhān sūtū cúñáhnú cā ñúcuán.

⁷ De nī ncana ndá dē Pedro jíin Juan, de nī jani ndá ndúū dē mǎhñú ndá, de nī jīcā tūhún ndá: ¿Ní iin cúu jā ní ntetíñú ndóhó de ní jondē nī nīhīn tíñú ndúū nū tíñu yáhá? ncachī ndá.

⁸ De Pedro nī nchitú inī dē jíin Espíritu Santo, de nī ncāhān dē jíin ndá tēe ñúcuán: Ndá níhín tēe ndíso tíñú jíin tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū maá ó nchivī Israel,

⁹ mitan de ¿á stíchī ndá ní sǎán sīquī iin tíñu váha jā ní nsáhá sá jā ní nduvāha tēe cúhū yáhá?

10 Túsaá de ndá máá ní jín ndá cā nchivī táhán maá ó Israel, jicūhun inī ndá ní jā jín poder maá Jesucristo ñuū Nazaret cúu jā ní nduvāha tēe íñi nūū ndá ní yáhá. De suu yā cúu jā ní jahnī ndá ní yīcā cruz, sochi maá Yāa Dios nī nastécū yā Jesucristo.

11 Sochi ndá máá ní chi nī squéne yichī ndá ní yā tá cúu nūū squéne yichī ndá ní iin yūū jā quituu iin squínā vehe, chi nduú ní ncándija ndá ní yā. De yūū ñúcuán cúu maá yūū jā yítuu squínā vehe mitan.

12 Chi ni iin cā nduú cā ná iyó jā cuu scácu yóhó, chi nduú cā ni iin cā síví jā cáhān nchivī inī ñayíví yáhá jā cuu scácu yóhó, ncachī Pedro.

13 Ñúcuán de nī jinī ndá tēe ñúcuán jā iyó ndeé inī Pedro jín Juan jā cáhān ndúū dē. De ja jínī ndá jāá nduú tūha Pedro jín Juan, chi tēe súcuán-ni cúu ndúū dē. De nī nsāhvi inī ndá, de nī nsāhá ndá cuenta jā ní jica ndúū dē jín Jesús.

14 De suni ndéhé ndá nūū tēe jā ní nduvāha ñúcuán, íñi dē jín Pedro jín Juan. De ni iin tūhun nduú ní ncúu cuitī cā nascócóo ndá nūū Pedro jín Juan.

15 Ñúcuán de nī ncachī ndá jā ná quíhīn Pedro jín Juan tāvēhé tácu natúhún ndá máá dē.

16 De nī ncāhān ndá: ¿Nāsa sāhá ó jín ndúū tēe yáhá túsaá? Chi ja nī jītē nuu tūhun cuāhān nūū ndá nchivī ní cáhnú ciudad Jerusalén yáhá jā súcuán nī nsāhá ndúū dē iin tiñu ñáhnú. De mā cūū cáhān ō jāá nduú ndāā.

17 Túsaá de cáhān xēēn ō nūū dē jā má cāchí cuitī cā dē tūhun Jesús nūū ni iin cā nchivī, tácu mā

cútē nuu cā tūhun yáhá quihīn nūū ndá cā nchivī, ncachī ndá.

¹⁸ De nī nacana ndá dē Pedro jíin Juan. De nī ncāhān xēēn ndá nūū ndúū dē jā má cāchí cuitī cā dē de ni mā stēhēn cuitī cā dē tūhun Jesús nūū ni iin nchivī.

¹⁹ Sochi nī ncāhān Pedro jíin Juan: Cani vāha inī ndá ní de tú jétahān inī Yāā Dios jā sndóo sá tiñu jā ní ndacu yā de sāhá sá tiñu jā ndácu ndá máá ní.

²⁰ Chi mā cūú sndóo ndá sá tiñu jā ní jinī sá jíin jā ní jini sá, chi cánuú jā nacani sá nūū ndá nchivī, ncachī ndúū dē.

²¹ Ńúcuán de nī ncāhān xēēn tucu ndá nūū ndúū dē, de nī nsiáā-ni ndá ndúū dē. Chi nduú ní nhīn cuitī ndá ni iin modo jā sndóho ndá Pedro jíin Juan, chi yúhú ndá ndéhé ndá ndá cā nchivī, chi ndīhi jini cāhān ji jā cúñáhnú ndasí Yāā Dios jā ní nsāhá yā tiñu ñáhnú űúcuán.

²² Chi tēe jā ní nduvāha jíin tiñu ñáhnú űúcuán, íyó dē víhí cā ūū xico cuīyā.

Jā ní jīcān táhvī ndá nchivī cándija

²³ De tá nī nsiáā ndá Pedro jíin Juan cuāhān ndúū dē, de nī nenda dē nūū ndá táhán dē. De nī nacani dē ndācá tūhun jā ní ncāhān ndá sūtū cúñáhnú jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú.

²⁴ De jā sūcuán nī jini ndá ji, de inuú-ni nī jīcān táhvī ndá ji nūū Yāā Dios: Tātā Yāā Dios, maá ní cúu Yāā Dios jā ní nsāhá andiví jíin ñayīví jíin mar jíin ndācá cā jā íyó.

²⁵ De jā jíin Espíritu Santo ní nī nsāhá ní jā ní ncāhān mozo ní David jondē janahán: ¿Nājēhē cúu jā quítī ndasí inī nchivī ndá cā nación? ¿De nājēhē cúu jā jáni cāhá inī ndá ji?

26 Nī ncutútú ndá tēe jā cúu rey inī ñayīví,
 de nī natacā ndá tēe jā ndíso tíñú,
 de inuú-ni nī nenda ndá dē sīquī maá ní jā cúu ní
 Jētohō ndá sá,
 jíín sīquī Cristo, Yāā jā ní jani ní.
 Ncachī David.

27 Chi jāndáā cúu jā Herodes jíín Poncio Pilato jíín
 ndá nchivī táhán maá sá Israel jíín ndá nchivī incā
 nación, nī ncutútú ndá ji inī ciudad Jerusalén yáhá,
 de nī nenda ji sīquī Sēhe īī ní Jesús, Yāā jā ní jani ní.

28 De súcuán nī ncuu tácuá ná quée ndāā ndācá
 tíñu jā ní nsáhá ndāā maá ní jondē janahán jā
 súcuán coo.

29 De mitan, Tátā Yāā Dios, cūndēhé ní jā ní
 ncāhān xēēn ndá dē nūū ndá sá. De cuāha ní fuerza
 ní nūū ndá sá jā cúu sá mozo ní, tácuá coo ndeé inī
 sá jā nacani sá tūhun ní.

30 De jíín poder maá ní de sáhá ní jā nasáhá vāha
 ndá sá nchivī cúhū, de sáhá ndá sá tíñu jā stéhēn jā
 íyó poder ní, jíín tíñu jā sāvhi inī nchivī sáhá. De
 ndācá ñúcuán sáhá ní jíín poder Sēhe īī ní Jesús,
 ncachī ndá nchivī cándíja.

31 De tá nī ncuu nī jīcān táhvī ndá ji de nī nsáhá
 yā jā ní ntāan nūū íyó tútú ndá ji. De nī nchitú ndá
 ji jíín Espíritu Santo, de víhí cā nī nchundeé inī ndá
 ji nī nacani ji tūhun Yāā Dios.

Jā ní íyo cáhnú ndatíñú ndá ji

32 De ndá nchivī cuāhā jā ní ncandíja, chi inuú-
 ni íyó inī ndá ji. De ni iin ji nduú ní nsáhá ji jā cúu
 ndatíñú máá ji ndācá ndatíñú jā névāha ndá ji, chi
 ndihi-ni ndatíñú névāha cáhnú ndá ji.

³³ De nīhin ndasí nácani ndá apóstol tūhun jā ní jinī dē jā ní natecū Jētohō ō Jesús. De vāha ndasí nī nchindeé yā ndá nchivī cándíja.

³⁴ Chi nī iin ji nduú ná cúmanī cuitī nūū ji, chi ndācá nchivī jā xíñúhun jā xívéhe chi nī yícó ji.

³⁵ De jésiáha ndá ji xūhún ñúcuán nūū ndá apóstol. De sájī ndá apóstol xūhún nūū ndá cā nchivī cándíja nāsa jīni ñúhún iin iin ji.

³⁶ De súcuán nī nsāhá José jā cúu tatā Leví, nī ncacu dē Chipre jā cúu iin pedazo ñuhun jā ñúhún māñú ndute. De ndá apóstol nī nascúnani dē tēe ñúcuán Bernabé. De síví ñúcuán cáhān jā tēe cáhān tūhun ndeé inī cúu dē.

³⁷ De nī yícó dē iin ñuhun dē, de nī jésiáha dē xūhún ñúcuán nūū ndá apóstol.

5

Cuāchi jā ní nsāhá Ananías jíin Safira

¹ De incā tēe jā nání Ananías jíin ñasíhí dē jā nání ña Safira, nī yícó ndúū dē iin ñuhun dē.

² De nī nacao dē sava xūhún jā cuu ndúū dē jíin ña, de suni nī jinī ña jā súcuán nī nsāhá dē. De nī jésiáha dē sava xūhún dē nūū ndá apóstol, sochi sáhá dē-ni jā ñúcuán cúu ndihi.

³ De nī ncāhān Pedro: Ananías, ¿nājēhē cúu jā ní nguīvi Satanás ánō nū jā stáhví nú Espíritu Santo cúnī nū? Chi nī nacao nú jacū xūhún ñuhun jā cuu maá nú, de stáhví nú chi sáhá nú-ni jā váji ndihi nú-ni jíin xūhún.

⁴ De tá ncháha ca xícó nú ¿de á nsūú cuenta maá nú ní ncúu ñuhun ñúcuán? De tá nī yícó nú ¿de á nsūú xūhún maá nú cúu? ¿De nājēhē cúu jā ní

jani inī nū jā stáhvī nú? Chi nsūú maá-ni tēe ñayīví cúu jā ndúcú nú stáhvī nú, chi suni jondē Yāā Dios, ncachī Pedro.

⁵ De tá nī jini Ananías ndá tūhun yáhá de nī ndicó cáva dē, de nī jihī dē-ni. De ndācá nchivī jā ní jini tūhun ñúcuán, nī nchūhú ndasí ndá ji.

⁶ Ñúcuán de nī nacuiñī ndá tēe suchí, de nī nchusúcún ndá dē sahma ndīyi ñúcuán, de cuāchuhū ndá dē.

⁷ De nī ncuu tá ūnī cā hora, de nī nquenda ñasíhī ndīyi ñúcuán, nī nguīvi ña vehe nūū íyó Pedro. De nduú jíni ña jā súcuán nī ncuu.

⁸ De nī jicā tūhún Pedro ña: Cachī nūū ni, ¿á iin tanto suha nī nīhīn ndúū nū jā ní yícó nú ñuhun, á naá cúu? ncachī dē. De nī ncāhān ña: Suu iin tanto súcuán nī yícó ndúū sá, ncachī ña.

⁹ De nī ncāhān Pedro jíni ña: ¿De nūcu nī squétáhán ndúū nū tūhun jā stáhvī nú Espíritu maá Jētohō ō? ¿De á mā nīhīn ndúū nū castigo jáni inī nū? De cunini de cunī nū chi ja cātīn tāvēhé jā ní nenda ndá tēe jā ní jēchuhū yíi nú, de suni súcuán tavā dē ndóhó jā cuyuhū nū, ncachī dē.

¹⁰ De nī ndicó cáva ña-ni nūū jéhē Pedro, de nī jihī ña-ni. De nī ndīvi-ni ndá tēe suchí ñúcuán. De nī jini ndá dē ja nī jihī tucu ñahan ñúcuán, de nī ntavā tucu dē ña tāvēhé, de nī nchiyuhū dē ña xiín yíi ña.

¹¹ De nī nchūhú ndasí ndá nchivī cándija jíni ndá cā nchivī jā ní jini tūhun nāsa nī ncuu.

Jā ní nsāhá ndá apóstol cuāhā tiñu ñáhnú

¹² De nī nsāhá ndá apóstol cuāhā tiñu ñáhnú nūū ndá nchivī, jíni tiñu jā stéhēn jā íyó poder Yāā Dios.

De ndútútú ndá nchivī cándíja inī corredor templo jā nání Corredor Salomón.

13 De ndá nchivī jāá nduú cándíja chi nduú ní ncúndeé inī ni iin ji jā tandeē tāhán ji jíin ndá nchivī cándíja, vísō jétúhún ndasí ji.

14 Sochi nī ncandíja cuāhā cā nchivī nūū maá Jētohō ō, cúu tēe cúu ñahan.

15 De nī nquiji ndá nchivī jíin ndá táhán ji nchivī cúhū, de nī jaquīn ji inī ndá calle, yósō ndá ji nūū yūú jíin nūū camilla tú sanaā de yāha Pedro de vísō cōndāhvī dē ná yāha síquī ji de nduvāha ji.

16 De saá-ni ndá nchivī ndá ñuū ñatin ñúcuán, suni nī nquenda cuāhā ji ciudad Jerusalén, nī nquisiáha ji ndá jā cúhū jíin jā ndóho tāchī. De ndihi-ni ndá ji nī nduvāha.

Jā ní sndóho ndá ji ndá apóstol

17 Ñúcuán de nī ncucuásún inī maá sūtū cúñáhnú cā nī jinī dē ndá apóstol, de saá-ni ndá cā táhán dē jā scuáha sahān saduceo. De nī nenda ndá dē síquī ndá apóstol.

18 De nī ntiin ndá dē, de nī nchihi ndá dē ndá apóstol vecāa.

19 Sochi iin ángel maá Jētohō ō nī nacune yā viéhé cāa jacuáa. De nī ntavā yā ndá dē, de nī ncāhān yā:

20 Cuáhán, de cuiñi nú inī templo. De ñúcuán nacani nú ndācá tūhun nūū ndá nchivī nāsa nīhīn táhvī ji jā cutecū ji níí cání, ncachī ángel.

21 De nī jini ndá dē tūhun yáhá. De tá nī ncunijin de nī nguivi ndá dē inī templo, de nī stéhēn ndá dē tūhun yā nūū nchivī. De juni stéhēn ndá dē de sūtū cúñáhnú cā jíin ndá táhán dē nī nastútú dē ndá tēe sáhá junta cúñáhnú cā nūū nchivī Israel.

De nī ntají dē ndá policia jā cuátavā dē ndá apóstol jā yíhí dē vecāa.

22 Sochi tá nī nguenda ndá policia viéhé cāa de nduú cā ndá apóstol yíhí vecāa. De nī ndicó cóo ndá dē, de nī ncachī tūhun dē nūū ndá tēe sáhá junta:

23 Maá jāndāā jā ní jinī ndá sá jā ndásī vāha viéhé cāa de íní ndá tēe jā jító, sochi tá nī nacune ndá sá de nduú ní jinī cuitī cā ndá sá nūū ni iin tēe ñúcuán, ncachī ndá dē.

24 De sūtū cúñáhnú cā jíin ndá cā sūtū cúñáhnú jíin tēe cúñáhnú nūū ndá tēe jā jító templo, tá nī jini ndá dē tūhun yáhá de jáni inī ndá dē nāsa cā coo tiñu ndá apóstol.

25 Ñúcuán de nī nguenda-ni iin tēe nī ncachī tūhun dē: Ndá tēe jā ní nchihi ndá ní vecāa, íyó ndá dē inī templo, de stéhēn ndá dē nūū nchivī, ncachī dē.

26 Ñúcuán de maá tēe cúñáhnú nūū ndá tēe jā jító templo, nī jēhēn dē jíin ndá policia, de nī nacueca ñuncúún tucu ndá dē ndá apóstol, chi yúhú ndá dē ndéhé dē nchivī jā cuun ji yūū ndá dē de tú sáhá xēen dē jíin ndá apóstol.

27 De tá nī nenda ndá dē jíin ndá apóstol de nī jani dē nūū ndá tēe cúñáhnú jā sáhá junta. De nī ncāhān sūtū cúñáhnú cā nūū ndá apóstol:

28 ¿A nsūū ja nī ndacu nīhin nī nūū ndá nú jā má stéhēn cuitī nū cā tūhun tēe nání Jesús? De mitan chi ja nī scútē nuu nú cā tūhun Jesús níí ciudad Jerusalén yáhá. ¿A cúnī nū jā tee nú cuāchi níñī tēe ñúcuán sīquī ndá nī? ncachī sūtū cúñáhnú cā.

29 Ñúcuán de Pedro jíin ndá cā apóstol nī ncāhān ndá dē: Cánúú cā jā squíncuu ndá sá jā cúnī maá Yāa Dios nsūú cā jā cúnī ndá tēe.

30 Yāa Dios jā ní nchiñúhún ndá ndīyi tatā ō, nī nastécū yā Jesús, Yāa jā ní jahnī ndá máá ní, chi nī jata caa ndá ní yā yīcā cruz.

31 De Yāa ñúcuán nī nduñáhnú tucu yā nī nsāhá Yāa Dios, chi ndéē yā ichi ndahá cuhá Yāa Dios. De cúu yā Yāa jā tátúnī jíin Yāa jā scácu yóhó, tácu nacani inī ndācá ó jā cúu ó nchivī Israel sīquī cuáchi ó de cune cáhnú inī yā nūū ndācá cuáchi ó.

32 De ndá máá sá cúu testigo sīquī ndācá tūhun yáhá. De saá-ni Espíritu Santo sunī súcuán stéhēn cājí yā, chi jéhe Yāa Dios Espíritu Santo nūū ndācá nchivī jā jétáhvī ji yā, ncachī Pedro jíin ndá cā apóstol.

33 De tá nī jini ndá tēe cúñáhnú tūhun yáhá de nī nquītī ndasí inī ndá dē, de cúnī ndá dē jā cahnī dē ndá apóstol.

34 Sochi íyó iin dē jā stéhēn ley yā jā nání Gamaliel jā cúu grupo fariseo, de ndācá nchivī jétáhvī ji tēe ñúcuán. De nī nacuiñī dē nūū junta, de nī ncachī dē jā ná quíhīn ndá apóstol iin núú núú tāvēhé.

35 De nī ncāhān Gamaliel: Ndá níhín jā cúu ó nchivī nación Israel, canī vāha inī ní nāsa sāhá ndá ní jíin ndá tēe yáhá.

36 De nūcūhun inī ndá ní nāsa nī ncuu quivī yātā jā ní nenda Teudas contra sīquī gobierno, de nī ncachī dē jā tēe téyíí cúu dē. De nī ncutútú tá cūmī ciento tēe nūū dē. Sochi nī jahnī nchivī dē, de ndācá jā ní jetáhvī tūhun jā ní ncāhān dē, nī nacutē

nuu ndá dē cuāhān dē-ni, de nī jencuiñī-ni tiñu ñúcuán.

³⁷ Ñúcuán de quīvī jā ní īyo censo de Judas tēe Galilea, suni súcuán nī nenda dē contra sīquī gobierno, de cuāhā nchivī nī ncutútú ji nūū dē de nī jetáhvī ji dē. De suni nī jahnī nchivī tēe ñúcuán, de ndācá nchivī jā ní jetáhvī tēe ñúcuán, suni nī jītē nuu-ni ndá ji.

³⁸ De yáhá ná cáchī tūhun sá nūū ndá ní. Mā stáhān cā ní ndá tēe yáhá. Siáā ndá ní dē ná quihīn dē. Chi tú iin tēe cúu jā ní squíjéhé tiñu yáhá de naā-ni.

³⁹ Sochi tú Yāā Dios nī squíjéhé, de mā cūú cuiti casī ndá ní, chi sanaā de cuéé cā de cunī ndá ní jā tiñu Yāā Dios cúu jā ndúcú ní casī ní, ncachī Gamaliel.

⁴⁰ De nī jetáhvī ndá dē tūhun jā ní ncāhān Gamaliel. De nī nacana ndá dē ndá apóstol. De nī ncani ndá dē jíin cuarta ñii, de nī ncāhān xēēn ndá dē nūū ndá apóstol jā má cáhān cā dē tūhun Jesús, de nī nsiáā ndá dē-ni.

⁴¹ De nī nquee ndá apóstol nūū junta cuāhān dē, de cúsi inī ndá dē jā ní jēhe Yāā Dios tūhun jā ní ndoho ndá dē tūhun canoō jā síquī jā cándíja dē Jesús.

⁴² De ndiquivī nācani ndá dē tūhun Jesucristo inī templo jíin inī ndācá vehe, chi nduú ní jencuiñī ndá dē jā stéhēn dē.

6

Jā ní jani ndá dē ūjā cā tēe jā satíñú jēhē nchivī cándíja

¹ De nī ncucuahā cā nchivī cándíja. De ndá quīvī ñúcuán de ndá tēe hebreo jā cáhān yuhú griego, nī ncāhān sōo dē sīquī táhān dē jā cáhān yuhú hebreo, chí cáchī dē jā ndá ñahan viuda jā cáhān yuhú griego nduú níhīn vāha ña tá sājī dē stāa ndiquivī jā yājī ndá ñahan viuda.

² Ñúcuán de ndihúxī ūū tēe cúu apóstol, nī nastútú dē ndācá nchivī cándíja, de nī ncāhān ndá dē: Nduú vāha jā jencuiñī ndá nī jā nācani nī tūhun Yāa Dios jā sajī nī stāa nūū nchivī.

³ Túsaá de ndá ndóhó hermano, nacāji nú ūjā táhān ndá máá ó, tēe jā jétúhún nchivī dē, de ñúhún chitú Espíritu Santo inī dē, de tú tēe jíinī vāha cā cúu dē. De ndá máá dē cuiso tíñū jā sajī dē stāa.

⁴ De ndá nduhū chí cúsá maá jā cācān táhvī ndá nī jíin jā nacani nī tūhun yā, ncachī ndá dē.

⁵ De nī jētahān inī ndihi nchivī tūhun jā ní ncāhān ndá dē. De nī nacāji ndá ji Esteban, chí tēe cándíja níhin cúu dē, de íyó chitú Espíritu Santo inī dē. De suni nī nacāji ji Felipe jíin Prócoro jíin Nicanor jíin Timón jíin Parmenas jíin Nicolás. De Nicolás cúu tēe ñuū Antioquía jā ní ntiin ley hebreo jondē ncháha ca candíja dē Cristo.

⁶ De ndá tēe yáhá nī jani ndá nchivī dē nūū ndá apóstol, de nī jícān táhvī ndá apóstol sīquī tiñū jā sáhá ndá dē. De nī ntee ndá dē ndahá dē xīnī tá iin iin dē.

⁷ De tūhun Yāa Dios nī jītē nuu cā cuāhān níi cáhnú. De ndá nchivī cándíja nī ncucuahā ndasí ji inī ciudad Jerusalén. De suni cuāhā sūtū nī ncandíja dē yā.

Jā ní ntiin ndá dē Esteban

8 De nī nchindeé nī nchituu yā Esteban, de nī jēhe yā poder nūū dē de vāha nī nsāhá dē tiñu ñáhnú ndasí nūū ndá nchivī, jín tiñu jā stéhēn jā íyó poder Yāa Dios.

9 De íyó ndá tēe jā ní ncuyāhvi de nī nduu libre dē, de nī īyo vehe ī sinagoga ndá dē. De sava ndá dē jín sava tēe ñuū Cirene jín ñuū Alejandría jín región Cilicia jín Asia, nī nquijéhé ndá dē stíchī dē Esteban.

10 Sochi nduú ní ncúndéé ndá dē jín Esteban, chi ndíchí nī ncāhān dē nī nsāhá maá Espiritu Santo.

11 Ñúcuán de nī scáhān ndá dē jacū tēe nī ncāhān tūhun stáhvī sīquī Esteban, chi nī ncāhān dē jā ní jini dē jā ní ncāhān nāvāha Esteban sīquī Moisés jín sīquī Yāa Dios.

12 De jā sūcuán nī ncāhān dē, de nī nguītī inī ndá nchivī jín ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú jín ndá tēe jā stéhēn ley janahán. De nī nenda ndá dē sīquī Esteban, de nī ntiin ndá dē, de cuāhān ndá dē jín Esteban nūū junta cúñáhnú cā.

13 De nī jani ndá dē testigo tūhún jā ní ncāhān sūcuán: Tēe yáhá, ndiquivī cāhān nāvāha dē sīquī templo ī yáhá jín sīquī ley Yāa Dios.

14 Chi nī jini ndá sá jā ní ncāhān dē jā Jesús tēe ñuū Nazaret, canī dē templo yáhá, de nasāma dē ndá costumbre jā ní sndóo Moisés nūū ō jā sāhá ó, ncachī testigo tūhún.

15 Ñúcuán de ndācá tēe jā ndéē nūū junta, nī ndēhé vāha ndá dē nūū Esteban, de nī jinī ndá dē jā cáá nūū dē tá cáá nūū iin ángel Yāa Dios.

7

Tūhun jā ní nacani Esteban

¹ De maá sūtū cúñáhnú cā nī ncāhān jíin Esteban: ¿A ndāā jā súcuán nī ncāhān nū tá cúu nūū cāhān tēe yáhá? ncachī dē.

² De nī ncāhān Esteban: Ndá ní tátā, señor, cunini ndá ní tūhun yáhá jā cāhān sá. Maá Yāā Dios, Yāā jā viī ndasí cúñáhnú, nī nquiiji yā nūū ndīyi tatā ō Abraham tá nī ndeē dē inī región Mesopotamia de jondē tá ncháha ca quīhīn dē cundeē dē inī ñuū Harán.

³ De nī ncāhān yā jíin dē: Quee inī ñuū nū jíin māhñú táhán nú, de quīhīn nū iin ñuū jā stéhēn ni nūū nū cundeē nū, ncachī yā.

⁴ Ñúcuán de nī nquee dē inī región Caldea, de nī ndeē dē inī ñuū Harán. De tá nī jihī tatá dē, sá de nī nsáhá Yāā Dios jā ní nquiiji dē yáhá nūū ndeē ō mitan.

⁵ De ni iin lulī ñuhun nduú ní jéhe cuitī yā jā cuu tāhvī dē, sochi nī nquee yuhú yā jā cuāha yā ní ñuhun yáhá nūū dē jondē jíin nūū ndācá tatā dē jā quiiji, vísō ncháha ca coo sēhe dē jondē saá.

⁶ De súcuán nī ncāhān Yāā Dios jíin dē: Cundeē jíicá tatā nū incā nación. De cūmī ciento cuīyā satíñú cāhá ji nūū nchivī de sndóho ndá nchivī ji.

⁷ De síquī jā súcuán sáhá ji jíin sēhe nú de nenda nī cuāchi síquī ndá nchivī ñúcuán nūū satíñú cāhá ji, de sá de quee ji inī nación ñúcuán quiiji ji ichi cháhá cundeē ji, de chiñúhún ji nduhū, ncachī yā.

⁸ De nī ncāhān yā jíin Abraham jā ná cúu dē circuncidar, jā cúu iin tunī jā stéhēn jā ní nsáhá yā trátū jíin dē. De tá nī ncacu sēhe dē Isaac, de nī

nsāhá dē circuncidar ji nūū únā quīvī ji. De suni súcuán nī nsāhá Isaac jín sēhe dē Jacob, de saá-ni nī nsāhá Jacob jín ndihúxī ūū sēhe yíi dē. De ndá tēe ñúcuán nī ncuu ndihúxī ūū tatā xíhna ñúhún nación maá ó Israel.

⁹ De ndācá sēhe tatā ō Jacob nī ncuuásún inī ndá dē nī jinī dē ñanī dē José. De nī yícó ndá dē José nūū ndá tēe jā cuāhān jín dē jondē nación Egipto jā satíñú cāhá dē nūū iin tēe ñúcuán. Sochi Yāā Dios nī jito yā dē.

¹⁰ De nī scácu yā dē nūū ndācá tūndóhó jā ní nquiji sīquī dē. De nī ncundíchí dē nī nsāhá yā. De Faraón, tēe cúu rey inī nación Egipto, nī ncusiī inī dē jín José nī nsāhá yā. De nī scuíso tíñú dē José jā cuu dē gobernador, de nī ntatúnī José inī nación Egipto jín nūū ndá nchivī vehe Faraón.

¹¹ De nī nquiji quīvī jā ní iyo iin tāmā ní Egipto jín ní jondē Canaán. Iin tūndóhó xéēn nī ncuu inī ndúū nación ñúcuán. De ndá ndīyi tatā ō, nduú cā ná caji ndá dē ndá tiempo ñúcuán.

¹² De nī nihīn Jacob tūhun jā íyó trigo nación Egipto, de nī ntají dē ndá sēhe dē jā cúu tatā ō, nī jēhēn Egipto jā xíhna ñúhún nī jēcuēen ndá dē trigo.

¹³ De jā cuāhān ndá dē vuelta ūū, sá de nī nastúu José jā maá dē cúu ñanī ndá dē. De sá de nī jinī vāha Faraón nā tatā cúu José.

¹⁴ De nī ncachī José nūū ndá ñanī dē jā ná quícuēca ndá dē tatā dē jín ndá nchivī vehe dē. De nī iyo ūnī xico xāhōn ji.

¹⁵ Súcuán nī ncuu jā ní nquee Jacob cuāhān dē jondē Egipto. De nī ndeē dē ñúcuán jondē nī jihī dē. De suni ñúcuán nī ndeē ndihúxī ūū sēhe dē jā cúu tatā ō de jondē nī jihī ndihi ndá dē.

16 De tá nī nguenda quīvī jā ní ntavā yā ndá tatā dē inī nación ñúcuán, de nī jiso ji yiqui ndá ndīyi tatā ō ñúcuán nī jēhēn ji jíín jondē ñuū Siquem. De nī nchiyuhū ndá ji inī iin yavī ndīyi jā ní jeen Abraham nūū ndá sēhe Hamor ñuū Siquem.

17 De tá cáta ndēē cā ndá ji inī nación Egipto de nī ncuñatin quīvī jā quee ndá ji. Chi sūcuán ja nī ncāhān téyíí Yāā Dios jíín tatā ō Abraham jā iin quīvī de quee ji inī Egipto. De ndá nchivī Israel ñúcuán chi nī ncāyā ndá ji de nī ncucuahā ji inī nación Egipto.

18 Ñúcuán de nī nūcuīñī incā rey inī Egipto, de nduú ní jíínī dē jā vāha tiñu nī nsāhá José jondē janahán.

19 De rey ñúcuán nī stáhvī dē ndá ndīyi tatā ō, de suni nī nsāhá nāvāha dē ndá ji, chi nī nsāhá dē fuerza jā má cōtó cā ji ndá sēhe ñiquín ji tácuá ná cúu ndá ji.

20 De tiempo ñúcuán nī ncacu Moisés, de nī ncusiī inī Yāā Dios jíín ji. De ūnī yōō nī iyo yuhū ji inī vehe tatá ji.

21 De tá nduú cā ní ncúu coo yuhū ji de nī jēsiáha dē ji iin lugar nūū ní nanihīn sēhe síhí rey jā tátúnī níí nación Egipto. De nī naquehen ña ji, de nī scuáhnu ña ji tá cúu nūū cúu sēhe maá ña.

22 De nī ncutūha Moisés ndācá tūhun ndíchí inī nación Egipto. De vāha ndasí tūhun dē, de vāha sáhá dē ndācá tiñu.

23 De tá nī ncuu ūū xico cuīyā dē, de nī jēndēhé dē ndācá táhán dē jā cúu tatā Israel.

24 De ñúcuán nī jinī dē nūū iin tēe Egipto jā sáhá nāvāha jíín iin táhán dē Israel. De nī nchindeé

Moisés táhán dē, chi nī jahnī dē tēe Egipto, de súcuán nī nacuāha dē jā ní ndutahvī tēe ñúcuán.

²⁵ De jáni inī Moisés jā jícūhun inī ndācá táhán dē jā ní ntetíñú Yāa Dios maá dē jā scácu dē ji jā ndóho ji, sochi nduú ní jícūhun cuitī inī ndá ji.

²⁶ De quīvī téen nī nquenda dē nūū ūū táhán dē jā cánāá. De cúnī dē jā má cánāá ndúū tēe ñúcuán, de nī ncāhān dē jíin ndúū dē: ¿Nājēhē cúu jā sáhá nāvāha nú táhán nú? Chi modo ñanī ndúū nū, ncachī dē.

²⁷ Sochi maá tēe jā cáni táhán ñúcuán nī nchin-dahá dē Moisés, de nī ncāhān dē: ¿Ní iin nī jani ndóhó jā cúñáhnú nú jā sáhá ndāa nū tiñu ndá nī?

²⁸ ¿De á suni cúnī nū jā cahnī nū nduhū tá cúu nūū ní jahnī nū tēe Egipto ícu, á naá cúu? ncachī dē.

²⁹ De tá nī jini Moisés tūhun yáhá, de nī jinu dē cuāhān dē incā nación. De jondē Madián nī ndeē jicá dē, de ñúcuán nī scácu ñasíhí dē ūū sēhe yíí dē.

³⁰ De tá nī ncuu ūū xico cuīyā jā ndeē dē Madián, sá de nī nquenda iin ángel Yāa Dios nūū dē jondē nūū ñuhun tíhá ñatin nūū íyó yucu súcún Sinái. De nī nquenda yā xīnī iin yūcū cāhnú jā cáyū jíin itā ñuhūn sochi nduú cáyū maá yūcū.

³¹ Ñúcuán de nī ndēhé Moisés, de nī nsāhvi inī dē ndēhé dē ñuhūn jā ní jinī dē. De nī ntandēē dē tácuacunī vāha dē nājēhē cúu jāá nduú cáyū. Ñúcuán de nī ncāhān maá Jētohō ō jíin dē:

³² Maá nī cúu Yāa Dios jā ní nchiñúhún ndá ndīyi tatā nū Abraham jíin Isaac jíin Jacob, ncachī yā. Sochi Moisés chi quísi dē jā yúhú dē, de nduú cā ní ncúndeé inī dē cūndēhé dē nūū cáyū ñuhūn.

³³ De maá Jētohō ō nī ncāhān yā jíin Moisés: Tavā nījān nū, chi lugar nūū íñí nú jíñā, lugar īī cúu sīquī jā īī maá nī.

³⁴ Ja nī jinī vāha nī jā ndóho ndasí ndá nchivī maá nī jā íyó inī nación Egipto, de suni jíini nī jā jácu ndá ji sīquī jā ndóho ji tūndóhó, de nī nuu nī vāji nī jā scácu nī ndá ji. Túsaá de mitan de cunini nú, chi tají nī ndóhó quīnohōn nū jondē Egipto tácu scácu nú ndá táhán nú, ncachī yā.

³⁵ De jondē tá ncháha ca quee Moisés inī nación Egipto, de ja nī ncuyichī inī ndá táhán dē Israel, chi nī ncāhān ji: ¿Ní iin nī jani ndóhó jā cuñáhnú nú jā sāhá ndāā nū tiñu ndá nī? ncachī ji. De vísō súcuán sochi nūū maá dē nī nquiji ángel yā nūū yūcū jā cáyū jíin itā ñuhūn, de súcuán nī ntetíñú Yāā Dios dē jā quīnohōn dē tatúnī dē nūū ndá ji, de scácu dē ji.

³⁶ De maá Moisés nī natavā dē ndá ji inī nación Egipto, de nī ncháha ndá dē Mar Rojo, de nī jica nuu ndá dē nūū ñuhun tíhá ūū xico cuīyā. De ní tiempo ñúcuán nī nsāhá Moisés cuāhā tiñu ñáhnú jíin tiñu jā stéhēn jā íyó poder yā.

³⁷ De maá Moisés cúu jā ní ncāhān tucu jíin ndá tatā ō Israel: Maá Yāā Dios sāhá yā jā mähñú tatā ndācá ó quiji iin Yāā jā nacani tūhun Yāā Dios nūū ndācá ó tá cúu nūū ní jani yā nduhū. De chuhun inī ndá nú tūhun jā cāhān Yāā ñúcuán, ncachī Moisés.

³⁸ De suni maá Moisés cúu jā ní ndeē cāhnú jíin ndá ndiyi tatā ō tá nī jica nuu ndá ji nūū ñuhun tíhá. De nī ncāhān iin ángel yā jíin maá dē xīnī yucu súcún Sinaí, de nī nacani dē nūū ndá tatā ō, chi ñúcuán nī nīhīn dē tūhun nāsa cutecū ō, de nī nquendōo ó jíin tūhun ñúcuán jondē mitan.

39 Sochi ndá ndīyi tatā ō chi nduú ní ncúnī ndá ji cuetáhvī ji Moisés, chi sa nī ncuyichī inī ndá ji dē, de cúnī ndá ji jā sa ndicó cóo ji quīnohōn ji nación Egipto nícu.

40 De nī ncāhān ndá ji jín Aarón: Sāhá ní ndá yāā jā cosō nūū nūū ō. Chi Moisés jā ní natavā dē yóhó inī nación Egipto vāji ó, nduú jínī ō naá cúu jā ní ndoho dē mitan jāá nduú nénda dē jā cuáhān dē xīnī yucu súcún Sinaí, ncachī ndá ji.

41 Ñúcuán de nī nsāhá ji iin ídolo jā cáá tá cáá becerro. De nūū ídolo ñúcuán nī nsōcō ndá ji quitī, de nī ncusiī inī ji jín ídolo jā ní nsāhá ndá ji.

42 De nī ncujiyo-ni Yāā Dios nūū ndá ji cuāhān yā. De nī sndóo yā ji-ni jā ná chíñúhún ndá ji nūū ndācá jā jínī ō jā yíhí andiví tá cúu nūū cáhān tutū jā ní ntee ndá tēe jā ní nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán:

Nī ncāhān yā: Ndá ndóhó nchivī Israel,
¿á jáni inī ndá nú jā nūū nduhū nī nsōcō nū quitī
tá nī jica nú nūū ñuhun tíhá ūū xico cuiyā, á naá
cúu?

43 Nduú, chi sa nī jicó núu ndá nú jín nicho jā
ñúhún yāā jā nání Moloc
jín figura tiūūn jā nání Renfán,
ndá yāā jā ní nsāhá maá nú jā chíñúhún nú.
Túsaá de siáha nī ndá ndóhó quīhīn jicá nú jondē
yātā ñūū Babilonia, ncachī yā.

Cáchī tutū.

44 De nī ntatúnī Yāā Dios nūū Moisés jā sāhá dē
vehe ñii nūū chíñúhún ndá dē yā, jā cáá tá cáá jā ní
stéhēn yā nūū dē. De ndīyi tatā ō nī nevāha ndá dē
vehe ñii ñúcuán jondē nūū ñuhun tíhá, de inī vehe

ñúcuán nī nchuhun ndá dē tabla yūū nūū ní ntee yā ley yā.

⁴⁵ De cuéé cā de nī sndóo ndá dē vehe ñúcuán nūū ndá sēhe dē jā cúu tatā ō. De nī nquīvi Josué jíin ndá tatā ō inī nación Israel yáhá, de suni nī jetíñú ndá dē vehe ñii ñúcuán. De nī ncundeé ndá dē jíin ndá nchivī jā ní īyo nación yáhá, de nī scúnu dē ji nī nsáhá Yāa Dios. De yáhá nī īyo vehe ñii jondē tiempo jā ní ncuu David rey.

⁴⁶ De nī ncusiī inī Yāa Dios jíin David. De nī ncuu inī dē jā sáhá dē iin vehe ī maá yā nícu. De maá yā cúu Yāa Dios jā ní nchiñúhún tatā ō Jacob.

⁴⁷ Sochi Salomón sēhe David cúu jā ní nsáhá vehe ī yā.

⁴⁸ De vísō súcuán de maá Yāa cúñáhnú ndasí, nsūú maá-ni vehe jā sáhá ndá tēe cúu nūū ndéē yā. De suni súcuán nī ncāhān tēe jā ní nacani tūhun Yāa Dios jondē janahán:

⁴⁹ Chi nī ncāhān yā:

Andiví cúu modo mesa nūū tátúnī ni,
de ñayīví cúu modo nūū yósō jēhē ni.

¿Nāsa cā coo vehe jā sáhá ndá nú jā cundeē ni túsaá?

¿A ní cúu nūū sáhá nú nūū natátú nī?

⁵⁰ ¿A nsūú maá nī ní nsáhá ndihi jā íyó? ncachī Yāa Dios.

Ncachī tēe jā ní nacani tūhun yā jondē janahán, ncachī Esteban.

⁵¹ De cāhān cā Esteban: Nihin ndasí inī ndá ní. De cúu ní tá cúu nchivī ndācá nación jāa nduú cándíja tūhun yā, chi sóhó ndasí ndá ní. Chi cúsá maá jā jásī ndija ndá ní nūū Espíritu Santo, de tá-ni nī nsáhá ndīyi tatā ō jondē janahán suni súcuán sáhá ī cā ndá ní jondē mitan.

52 ¿A nī īyo tēe jā ní nacani tūhun yā jondē janahán jāá nduú ní nsáhá nāvāha ndá tata ō, á naá cúu? Nduú chi nī jahnī ndá dē ndá tēe jā ní nacani tūhun nāsa quiji maá Yāā ndāā. De tá nī nquiji Yāā ñúcuán de nī nastúu ndá ní yā nūū ndá tēe jā ní jahnī ndá dē yā.

53 De vísō ndá ángel yā nī jēhe ley Yāā Dios nūū ndācá ó de nduú ní squíncuu ndá ní, ncachī Esteban.

Jā ní jahnī ndá dē Esteban

54 Ndācá tūhun yáhá nī jini ndá dē, de nī nquītī ndasí inī ndá dē, de nī nacayīhí ndá dē ñii yúhú dē nī jinī ndá dē Esteban.

55 Sochi maá Esteban chi nī nchitú Espíritu Santo inī ánō dē. De nī ndéhé vāha dē andiví, de nī jinī dē jā jéndūtē ndasí nūū ndéē Yāā Dios, de Jesús íñi yā ichi lado cuáhá Yāā Dios.

56 De nī ncāhān Esteban: Mitan de ndéhé sá jā núne andiví, de ndéhé sá nūū maá Yāā jā ní nduu tēe, de íñi yā ichi lado cuáhá Yāā Dios, ncachī dē.

57 Ñúcuán de nī jasī ndá dē sōho dē, de nī ncana cóhó ndá dē, de ndíta-ni nī ntiin ndá dē Esteban.

58 De nī ntavā ndá dē Esteban cuāhān ndá dē jín dē yātā ñúū. De ndá tēe jā cúu testigo tūhún ñúcuán nī jaquīn ndá dē sōō dē nūū iin tēe suchí jā nání Saulo, de nī ncuun ndá dē yūū Esteban.

59 De juni cúun ndá dē yūū Esteban de nī jicān táhvī dē nūū maá Jētohō ō: Tátā Jesús, mitan de naquehen ní ánō sá, ncachī dē.

60 De nī jēcuñi jítí dē, de nī ncāhān jee dē: Tátā Yāā Dios, mā tēé ní cuāchi yáhá sīquī ndá ji jā sáhá

nāvāha ji sāán mitan, ncachī dē. Súcuán nī ncāhān dē, de nī jihī dē-ni.

8

Jā ní nsāhá nāvāha Saulo ndá nchivī cándíja

¹ De nī jetúhún Saulo jā ní jahnī ndá dē Esteban. De quívi ñúcuán nī nquijéhé ndá ji sáhá nāvāha ndasí ndá ji ndá nchivī cándíja inī ciudad Jerusalén. De jā suu cúu jā ní jītē nuu ndá nchivī ñúcuán cuāhān ji ní región Judea jíin ní región Samaria. Sochí ndá tēe cúu apóstol chi nduú ní nquée ndá dē.

² De ndá tēe jā íyó yíñúhún nūū Yāa Dios nī nchiyuhū ndá dē Esteban, de nī jacu ndasí ndá dē jā ní jihī Esteban.

³ De Saulo chi sáhá nāvāha dē ndá nchivī jā cándíja nūū Jesús. Chi quívi dē ndá vehe, de tীন dē nchivī cúu tēe cúu ñahan, chíhi dē vecāa.

Jā ní jītē nuu tūhun Yāa Dios inī iin ndáñúū Samaria

⁴ De ndācá nchivī ñúcuán jā ní jītē nuu, de ní-ni cuāhān ndá ji de nácani ndá ji tūhun Yāa Dios nāsa scácu yā nchivī.

⁵ De nī nquenda Felipe iin ñuū jā íyó inī Samaria, de nūū nchivī ñúcuán nī nacani dē tūhun Cristo jā cúu Yāa jā ní jani Yāa Dios jā scácu ndá yóhó.

⁶ De nī ndutútú ndá nchivī, de ndihi ndá ji nī nchuhun vāha inī ji ndācá tūhun jā ní ncāhān Felipe. Chi nī nini ji, de nī jinī ji ndācá tiñu ñáhnú jā ní nsāhá dē.

⁷ Chi cuāhā nchivī jā ndóho tāchī nī nasāhá vāha dē ji, de tá quée tāchī inī ndá nchivī de cána cóhó de

cuāhān. De cuāhā nchivī jā ní nduvehlé jíin nchivī cojo nī nduvāha nī nsāhá dē.

⁸ De nī ncsuī ndasí inī ndá nchivī ñuū ñúcuán.

⁹ De inī ñuū ñúcuán íyó iin tēe nání Simón, de scuáha dē mágica. De tá ncháha ca quihīn Felipe inī ñuū ñúcuán, de sáhvi ndasí inī ndá nchivī región Samaria ndéhé ji jā sáhá Simón. De stáhvī dē ndá ji chí cáchī dē jā iin tēe cúñáhnú ndasí cúu dē.

¹⁰ De ndācá nchivī chúhun vāha inī ji tūhun jā cáhān dē, cúu nchivī cúñáhnú cúu nchivī jāá nduú. De nī ncāhān ndá ji: Tēe yáhá nī jēhe ndasí Yāa Dios poder nūū dē, ncachī ndá ji.

¹¹ De chúhun vāha inī ndá ji tūhun cáhān dē, chí cuāhā ndasí quīvī nī nsāhá dē ndá tiñu stáhvī ñúcuán, de nī nsāhvi inī ndá ji nī ndēhé ji.

¹² De tá nī nguenda Felipe de nī nacani dē tūhun vāha nāsa tátúnī Yāa Dios, jíin tūhun maá Jesucristo nūū ndá ji. Ñúcuán de nī ncandíja ndá ji, de nī jenduté ndá ji, cúu tēe cúu ñahan.

¹³ De suni nī ncandíja maá Simón, de nī jenduté dē. De nī jica dē jíin Felipe, de nī nsāhvi inī dē ndéhé dē jā ní nsāhá Felipe ndācá tiñu ñáhnú jíin tiñu jā stéhēn jā íyó poder Yāa Dios.

¹⁴ De ndá apóstol jā íyó Jerusalén, nī nīhīn dē tūhun jā ní ncandíja ndá nchivī Samaria tūhun Yāa Dios. Ñúcuán de nī ntají ndá dē Pedro jíin Juan nī jēhēn ndūū dē Samaria.

¹⁵ De nī nguenda ndūū dē ñúcuán. De nī jicān táhvī ndūū dē jēhē ndá nchivī ñúcuán tácuá ná níhīn ndá ji Espíritu Santo.

¹⁶ Chí ncháha ca quīvī yā inī ánō ni iin ji, chí maá-ni jā ní jenduté ndá ji jā ní ncandíja ji Jētohō ō Jesús.

17 Ñúcuán de nī ntee ndúū dē ndahá dē xīnī ndá ji, de nī nguīvi Espíritu Santo inī ndá ji.

18 De nī jinī Simón jā súcuán téē ndúū apóstol ndahá dē xīnī ndá nchivī ñúcuán de quívi Espíritu Santo inī ánō ji. De cúnī dē jā cuāha dē xūhún nūū apóstol nícu, tácuā nīhīn dē poder jā sāhá dē súcuán.

19 De nī ncāhān dē: Suni taji ní poder yáhá nūū sá tácuā nā-ni nchivī tee sá ndahá sá xīnī ji de quívi Espíritu Santo inī ánō ji, ncachī Simón.

20 Ñúcuán de nī ncāhān Pedro jíin dē: De xūhún nú ná náā jíin nú sīquī jā jáni inī nū jā jíin xūhún de cuu cueen nú poder jā jíinī mānī Yāā Dios nūū nchivī.

21 Nsūú táhvī nū cúu jā cuiñi nú sīquī tiñu yáhá, chi nduú íyó ndāā ánō nū nūū Yāā Dios.

22 Túsaá de jíni ñúhún jā nacani inī nū sīquī jā jáni nēhén inī nū yáhá. De nācān táhvī nū nūū Yāā Dios, cúndēhé ó á sanaā de cune cáhnú inī yā sīquī jā jáni nēhén inī nū jā ní ncāhān nū súcuán.

23 Chi jíinī ni jā cúcuásún inī nū sīquī jā sáhá nī tiñu yáhá. De ndācá jā nēhén jā jáni inī nū cúu jā tíin nīhin ndóhó, ncachī Pedro jíin Simón.

24 Ñúcuán de nī ncāhān Simón jíin dē: Cācān táhvī ndúū ní jēhē sá nūū maá Jētohō ō tácuā ni iin tūhun jā cáhān ní jíinā mā quíjí sīquī sá, ncachī dē.

25 De nī nacani Pedro jíin Juan tūhun Yāā Dios nūū ndá nchivī. De nī ndicó cóo ndúū dē cuānohōn dē ciudad Jerusalén, de juni cuāhān ndúū dē de nācani dē tūhun vāha Yāā Dios inī cuāhā cā ndáñúū Samaria.

Felipe jíin tēe nación Etiopía

²⁶ Ñúcuán de iin ángel maá Jētohō ō nī ncāhān yā jíin Felipe: Quehen ichi de quīhīn nū ichi sur, ichi jā quée inī ciudad Jerusalén jā cúun cuāhān jondē ñuū Gaza, ncachī yā. De maá-ni ñuhun t́há cúu ñúcuán.

²⁷ De nī nquehen Felipe ichi cuāhān dē. De iin tēe eunuco nī nquee dē Jerusalén. De tēe nación Etiopía cúu dē, de ndíso t́nú dē jā cúu dē tesorero nūū ñahan cúu reina jā tátúnī nūū nación Etiopía, de nání ña Candace. De tēe ñúcuán nī jēhēn dē ciudad Jerusalén nī jēchiñúhún dē Yāa Dios.

²⁸ De ñúhún dē inī carreta dē cuānohōn dē, de cáhvi dē tutū jā ní ntee Isaías, tēe nī nacani t́hun Yāa Dios jondē janahán.

²⁹ De maá Esṕritu nī ncāhān yā jíin Felipe: Cuáhán, de quetáhán nú jíin tēe jā cuáhán jíin carreta ñúcuán, ncachī yā.

³⁰ Sá de cuāhān Felipe de nī nquetáhán dē jíin tēe jā ñúhún inī carreta. De nī jini dē jā cáhvi tēe ñúcuán tutū jā ní ntee Isaías, tēe nī nacani t́hun yā jondē janahán. De nī j́cā t́hún dē tēe ñúcuán: ¿A j́cūhun inī ní ndá jā cáhvi ní j́ñā, á nduú? ncachī dē.

³¹ De nī ncāhān dē jíin Felipe: ¿De nāsa j́cūhun inī sá de tú mā stéhēn iin tēe nūū sá? ncachī dē. De nī ncāhān dē jíin Felipe jā ná cáa dē nūū carreta quīhīn ndúū dē.

³² De maá nūū tutū ī jā cáhvi dē yósō t́hun jā cáhān:

Tá cúu iin t́cāchí jā cuāhān nchivī jíin t́ jā cuū t́, suni ścuán nī nsāhá ndá nchivī maá yā.

De tá cúu iin t́cāchí ĺĺ jā sété dē t́ de nduú ndáhyū t́, suni ścuán nī nsāhá maá yā,

chi nduú ní ncáhān cuitī yā tá nī nsáhá nāvāha ji yā.

³³ De hora jā ní jēhe ji tūhun canoō yā, de nduú ní nsáhá ndāā ji tiñu yā.

De ni iin nchivī mā cūú cāhān ji tūhun tatā yā

chi nī jahni ndá ji yā de nduú nā tatā yā.

Cáchī tutū.

³⁴ Ñúcuán de nī ncāhān tēe Etiopía: De sáhá ní favor cachī ní nūū sá, ¿ní sīquī cāhān tēe nī nacani tūhun yáhá? ¿A sīquī maá dē, á sīquī incā tēe? ncachī dē.

³⁵ De jín tūhun jā ní ncahvi tēe Etiopía ñúcuán, nī nguijéhe Felipe cáchī tūhun dē ndācá tūhun vāha Jesús nūū dē.

³⁶ De juni ñúhún ndúū dē ichi cuāhān dē de nī nguenda dē nūū ñúhún ndute. De nī ncāhān tēe Etiopía: Yáhá ñúhún ndute, ¿de á cuu cuenduté sá? ncachī dē.

³⁷ De nī ncāhān Felipe: Cuu de tú cándíja ní jā ní nsáhá Jesús jēhē ō jondē jín inī jín ánō ní, ncachī dē. De nī ncāhān tēe Etiopía: Cándíja sá jā Jesucristo cúu maá Sēhe Yāā Dios, ncachī dē.

³⁸ De nī jecani dē carreta dē. De nī nuu dē jín Felipe, de nī nchunuu dē cuāhān dē nūū ñúhún ndute, de nī scuénduté Felipe tēe Etiopía.

³⁹ De tá nī nquee ndúū dē inī ndute de Espíritu maá Jētohō ō nī nsáhá jíyo yā-ni Felipe cuāhān dē, de tēe Etiopía nduú cā ní jínī dē nūū Felipe. De nī naquehen dē ichi cuānohōn dē ñuū dē, de cúsiī ndasí inī dē.

⁴⁰ Sochi Felipe nī nguenda dē jondē Azoto, de sá de cuāhān tucu dē, de ndācá ñuū nī nacani dē tūhun vāha yā. De sá de nī nguenda dē ciudad Cesarea.

9

*Jā ní nasāma inī Saulo nī nsāhá Jesucristo
(Hch. 22.6-16; 26.12-18)*

¹ De Saulo nduú jéncuiñī dē jā cāhān nīhin dē jā cahñī dē ndá nchivī jā cándíja jī maá Jētohō ō. De jā ñúcuán cúu jā ní jēhēn dē nūū sūtū cúñáhnú cā.

² De nī jīcān dē órden nūū tēe ñúcuán jā cuu quīhīn dē ndācá vehe īī sinagoga ñuū Damasco tácuā cuu tiin dē cúu tēe cúu ñāhan jā íñī sīquī tūhun yā, de quīnasiáha dē jī ciudad Jerusalén cúnī dē.

³ De nī nquehen dē ichi cuāhān dē, de nī ncuñatin dē yuhú ñuū Damasco. De sanaā-ni de nī jēndūtē ndasí ní nūū dē jā vāji jondē andiví.

⁴ De nī ndicó cáva dē-ni nūū ñūhún. De nī jini dē jā cāhān iin tūhun jíin dē: Saulo, Saulo, ¿nājēhē cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū? ncachī.

⁵ Ñúcuán de nī ncāhān dē: ¿Ní iin cúu ní, Señor? ncachī dē. De nī ncāhān yā: Maá nī cúu Jesús, de jā sáhá nāvāha nú ndá nchivī cándíja cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū. De jā sáhá nú súcuán cúu jā sndóho nú maá nú modo stīquī jā jáñū yātá tī punta garrocha, de suu cúu jā sndóho tī maá tī, ncachī yā.

⁶ De quísi dē chi yúhú dē, de nī ncāhān dē: Señor, ¿naá cúu jā sáhá sá cúnī ní túsaá? ncachī dē. De maá Jētohō ō nī ncāhān yā jíin dē: Nacōo, de quīvi nú inī ñuū, de ñúcuán íyó iin tēe jā cachī dē nūū nū naá cúu jā jíni ñūhún sáhá nú, ncachī yā.

⁷ De ndá tēe jā cuāhān jíin Saulo, nī nsāhvi inī ndá dē níni dē jā cāhān, de nduú ní jíinī dē nūū jā cāhān.

⁸ Ñúcuán de nī nacōo Saulo, de tá cúnī dē jā nūcūndēhé dē de nduú ní ncúu cuitī cā cūndēhé dē.

De t́in ndá t́ee ñúcuán-ni cā ndahá Saulo de cuāhān ndá dē ñuū Damasco.

⁹ De ñúcuán nī ndeē Saulo ūnī quivī. De nduú ní ncúu cuitī cūndēhé dē, ni nduú ná nchájī cuitī dē de ni nduú ná jíhi dē.

¹⁰ De inī Damasco íyó iin t́ee jā cándíja, de nání dē Ananías. De nī stéhēn maá Jētohō ō nūū dē, de nī ncāhān yā jíin dē: Ananías, ncachī yā. De nī ncāhān dē: Señor, ¿á jā cāhān ní? ncachī dē.

¹¹ De nī ncāhān maá Jētohō ō jíin dē: Quehen ichi de quihīn nū calle jā nání Calle Derecha. De vehe Judas cātūhún nū iin t́ee nání Saulo, t́ee ñuū Tarso, chi mitan de jícan táhvī dē.

¹² De nī stéhēn ni nūū dē jā ní nguīvi iin t́ee nání Ananías, jā cúu maá nú, de nī ntee dē ndahá dē xīnī Saulo, de nī ndunijīn t́inūú dē. Súcuán nī stéhēn ni nūū Saulo, ncachī yā.

¹³ Ñúcuán de nī ncāhān Ananías: Señor, ja nī jini sá jā cuāhā nchivī cáchī jā t́ee ñúcuán sáhá nāvāha dē ndá nchivī jā cándíja jí ní jā íyó Jerusalén.

¹⁴ De mitan nī nguenda dē yáhá ndíso tíñú dē nūū ndá sūtū cúñáhnú jā tiin dē ndācá nchivī jā chíñúhún jí ní, ncachī Ananías.

¹⁵ De nī ncāhān maá Jētohō ō: Cuáhán, chi t́ee jā ní nacāji maá nī cúu Saulo, tácuá ná quihīn dē nacani dē t́uhun nī nūū ndá táhán nū Israel jíin nūū nchivī ndá cā nación jíin nūū ndá rey.

¹⁶ De stéhēn ni nūū dē jā cánuú cúu jā cundoho ndasí dē t́undóhó jā síquī ni, ncachī yā.

¹⁷ Ñúcuán de cuāhān Ananías, de tá nī nguenda dē vehe nūū íyó Saulo, de nī nguīvi dē de nī ntee dē ndahá dē xīnī Saulo, de nī ncāhān dē: Hermano Saulo, maá Jētohō ō Jesús, Yāā jā ní nguenda nijīn

nū nū ichi nū vāji nú, suu yā nī ntají nduhū vāji nī nū nū tácu ndunijīn tīnūú nú, de chitú Espíritu Santo yā inī nū, ncachī dē.

18 De ndañúhún-ni nī ndunijīn tīnūú Saulo, chi modo jā ní ncōyo-ni jā ní ndasī tīnūú dē. De nī nacuiñī dē, de nī jenduté dē-ni.

19 Ñúcuán de nī nacajī dē stāā, de nī nanihīn inī dē. De nī iyo dē jacū quivī jíin ndá nchivī jā cándija inī ñuū Damasco.

Jā ní nacani Saulo tūhun inī ñuū Damasco

20 De nī nquijéhé dē-ni nácani dē tūhun Jesús inī ndá vehe ī sinagoga, cáchī dē jā Jesús cúu Sēhe Yāā Dios.

21 De ndācá nchivī jā ní jini tūhun jā cáhān dē, sáhvi inī ji níni ji. De nī ncāhān ndá ji: ¿A nsūú tēe yáhá cúu jā sáhá nāvāha dē ndá nchivī Jerusalén jā chíñúhún nū Jesús? De suu cúu jā ní nquiji dē yáhá jā tiin dē ndá nchivī quihīn dē jíin ji nū ndá sūtū cúñáhnú cúnī dē, ncachī ji.

22 Sochi Saulo chi sa víhí cā nácani dē tūhun jā Jesús cúu ndija Cristo, Yāā jā ní jani Yāā Dios jā scácu yóhó. De ndá táhán dē hebreo jā ndēē Damasco ni iin tūhun nduú ní ncúu scócóo ji jā cachī ji jāā nduú íyó ndāā tūhun jā cáhān Saulo.

Jā ní ncācu Saulo nū ndá táhán dē hebreo

23 De nī ncuu cuahā cā quivī. De nī squétáhán ndá táhán dē hebreo tūhun jā cahnī ndá dē Saulo.

24 De nī nīhīn Saulo tūhun jā súcuán nī squétáhán ndá dē tūhun. De nduú ñuú jíto dē viéhé namā jā ndásī yuhú ñuū, chi cahnī dē Saulo cúnī ndá dē.

25 Ñúcuán de ndá tēe cándíja, nī nchuhun dē Saulo inī iin tīcá iin jacuáā, de nī snúu ndá dē yīcā namā jā ndásī yuhú ñúū, de súcuán nī ncācu Saulo.

Jā ní nenda Saulo inī ciudad Jerusalén

26 De tá nī nenda dē ciudad Jerusalén de cúnī dē jā naquetáhán dē jíin ndá nchivī cándíja. Sochi nī nchūhú ndá ji nī jinī ji Saulo, chi nduú ní ncándíja ndá ji jā ní nduu dē tēe cándíja.

27 De Bernabé nī jeca dē Saulo cuāhān dē jíin nūū ndá apóstol. De nī nacani dē tūhun nūū ndá tēe ñúcuán nāsa nī jinī Saulo nūū maá Jētohō ō ichi nūū ní jēhēn dē, jíin nāsa nī ncāhān yā jíin dē, jíin nāsa nī īyo ndeé inī dē nī nacani dē tūhun Jesús inī ñuū Damasco.

28 De nī ndeē Saulo inī ciudad Jerusalén de nī jica dē jíin ndá apóstol.

29 De vāha nī īyo ndeé inī dē nī nacani dē tūhun maá Jētohō ō. De jā síquī Jesús de nī stíchī tāhán dē jíin ndá tēe hebreo jā cāhān yuhú griego. Sochi ndá tēe ñúcuán cúnī dē jā cahnī dē Saulo nícu.

30 De nī jinī ndá hermano cándíja jā súcuán cúnī dē sáhá dē, de nī jeca ndá dē Saulo cuāhān dē jíin jondē ciudad Cesarea. De ñúcuán de nī nachuhun ichí ndá dē Saulo cuānohōn dē jondē ñuū maá dē Tarso.

31 De nduú cā ní nsáhá nāvāha ndá ji ndá nchivī cándíja ní inī región Judea jíin Galilea jíin Samaria. De nī jija cā ndá ji jíin tūhun yā, de nī īyo yíñúhún ndá ji nūū maá Jētohō ō. De nī ncucuahā cā ndá ji, chi nī nchindeé maá Espíritu Santo ndá ji.

Jā ní nduvāha Eneas

³² De Pedro jéndēhé dē ndá nchivī cándíja ndācá lado, de suni nī jéndēhé dē nchivī jā ndéē ñuū Lida.

³³ De ñúcuán nī jinī dē nūū iin tēe nání Eneas jā ní ncuu ūnā cuiyā cáá dē, chi nī nduvehlé dē.

³⁴ De nī ncāhān Pedro jíin dē: Eneas, ná ndúvāha ní sāhá Jesucristo. Nacōo ní de nastúū ní yuu ní, ncachī dē. De nī nacōo-ni tēe ñúcuán.

³⁵ De nī jinī ndācá nchivī ñuū Lida jíin nchivī jā ndéē nduhvā Sarón, de nī nasāma inī ndá ji de nī ncandíja ndá ji maá Jētohō ō.

Jā ní natecū Dorcas

³⁶ De suni nī Iyo iin ñahan jā cándíja inī ñuū Jope, nání ña Tabita, de yuhú griego nání ña Dorcas. De sáhá ndasí ña tiñu váha, de sáhá ña caridad nchivī ndāhvī.

³⁷ De tiempo ñúcuán nī ncuhū ña, de nī jihī ña. De nī scúchi ndá ji ndīyi ñúcuán, de nī jaquín ji ña iin cuarto xīnī vēhé.

³⁸ De ñuū Lida chi ñatin-ni íyó jíin Jope. De ndá nchivī cándíja jā ndéē ñuū Jope, nī nihīn ji tūhun jā ndéē Pedro ñuū Lida. De nī ntají ndá ji ūū tēe jā cuácāna dē Pedro. De nī ncāhān ndúū dē: Mā cúcuéé ní, de cōhōn ñuū Jope, ncachī ndúū dē.

³⁹ Ñúcuán de nī nquehen Pedro ichi cuāhān dē jíin ndúū tēe ñúcuán. De tá nī nenda ndúū dē jíin Pedro de nī ncaa ndá dē cuarto nūū cáá ndīyi ñúcuán. De ndá ñahan viuda nī jicó ndúū ndá ña Pedro, de jácu ndá ña. De stéhēn ndá ña ndá xīquín jíin ndá páñū jā ní nsāhá ndīyi Dorcas chi nī jinī mānī ña nūū ndá ñahan ñúcuán tá nī ntecū ña.

⁴⁰ Ñúcuán de nī ncāhān Pedro jíin ndá nchivī jā ná quée ndá ji tāvēhé. De nī jēcuñī jítí dē, de nī jīcān táhvī dē. De nī ndicó cóto dē nūū cáá ndīyi

ñúcuán, de nī ncāhān dē: Tabita, nacōo, ncachī dē. De nī nūcūndēhé ña-ni, de nī jinī ña nūū Pedro. De nī nacōo ña-ni nī nūcundeē ña.

⁴¹ De nī ntiin dē ndahá ña, de nī stácuĩñi dē ña. Ñúcuán de nī nacana dē ndācá nchivī cándíja jíin ndācá ñahan viuda, de nī stéhēn dē ña nūū ndá ji jā ní natecū ña.

⁴² De tūhun yáhá nī jītē nuu níi ñuū Jope cuāhān. De cuāhā nchivī nī ncandíja nūū maá Jētohō ō.

⁴³ De cuāhā quĩvī nī ndeē Pedro inī ñuū Jope, ndeē dē vehe iin tēe sátíñú ñii jā nání Simón.

10

Pedro jíin Cornelio

¹ De inī ciudad Cesarea íyó iin tēe nání Cornelio, de cúu dē iin capitán grupo soldado jā nání Italiano.

² Tēe chíñúhún vāha nūū Yāa Dios cúu dē, de saáni ndācá nchivī vehe dē. De sáhá ndasí dē caridad nchivī hebreo vísō nsūú tēe hebreo cúu dē, de níni jíicān táhvī dē nūū Yāa Dios.

³ De iin quĩvī nī stéhēn iin ángel Yāa Dios nūū dē tá cahūñi jañini, de cáji nī jinī dē jā ní nquĩvi ángel ñúcuán nūū ndeē dē. De nī ncāhān yā jíin dē: Cornelio, ncachī yā.

⁴ De nī nūcūndēhé vāha dē nūū yā, de yúhú dē. De nī ncāhān dē: ¿A jā cáhān ní, Señor? ncachī dē. De nī ncāhān yā jíin dē: Ja née Yāa Dios cuenta nāsa jíicān táhvī nū nāsa sáhá nú caridad ndá nchivī hebreo.

⁵ Mitan de tetíñú nú mozo ná quíhīn ndá ji ñuū Jope de cana ji Simón, tēe nání Pedro, quiji dē.

⁶ Chi ndéē nūū dē vehe iin tēe nání Simón, tēe sátíñú ñii. De ñatin-ni yuhú mar cáá vehe dē. De cachī maá Pedro nūū nū nā incā cúu jā cánuú sáhá nū, ncachī yā jíin Cornelio.

⁷ De tá cuāhān ángel jā ní ncāhān jíin dē, de nī ncana dē ūū mozo dē jíin iin soldado jā squíncuu vāha nūū dē, de suni tēe chíñúhún vāha nūū Yāa Dios cúu dē.

⁸ De nī nacani Cornelio ndācá tūhun ñúcuán nūū ndá dē, de nī ntají dē ndá cuāhān jondē ñuū Jope.

⁹ De quivī téen de ñúhún ndá dē ichi cuāhān dē, de nī ncuñatin dē ñuū Jope. De ja ñatin cuu cahūxī ūū, de hora ñúcuán nī ncaa Pedro cuācācān táhvī dē xīnī vēhé.

¹⁰ De cajī dē stāa cúnī dē, chi cócon ndasí dē. De juni sáhá ndá ña jā cajī dē de nī stéhēn nūū dē jā ní nune-ni andiví.

¹¹ De nī jinī dē iin jā cáá tá cáá manta cāhnú nī ncuun vāji ichi andiví jondē nūū ñúhún, de modo jā núhnī ndicúmī squínā, de nī ncuun.

¹² De inī ñúcuán ñúhún ndá quiti jíca ndicumī jíin cōō jíin quiti ndáva.

¹³ De nī jini dē jā ní ncāhān iin tūhun: Pedro, nacuiñī de cahnī nū quiti jíñā, de cajī nū tī, ncachī.

¹⁴ De nī ncāhān Pedro: Mā cājí sá, Señor, chi nduú yáji cuitī sá ndá quiti jā cāhān ley Moisés jáá nduú vāha cajī sá tī chí modo jáá nduú íyó ndoo tī nūū ní, ncachī dē.

¹⁵ De nī ncāhān tucu: Jā cāchī ni cúu jā íyó vāha cajī nū ndá quiti jíñā, chí nī nsáhá ndoo maá nī, de mā cāhān nū jáá nduú íyó ndoo tī, ncachī.

¹⁶ De súcuán nī ncāhān tūhun yáhá ūnī vuelta. De sahma ñúcuán nī ndaa-ni cuānohōn andiví.

17 De juni jáni ndasí inī Pedro sīquī ndá jā ní stéhēn nūū dē de nī nguenda-ni ndá mozo jā ní ntetíñú Cornelio, chi jícā tūhún jícā tūhún ndá ji vehe Simón jondē nī nguenda ji viéhé nūū ndéē dē.

18 De nī ncāhān jee ndá ji nī jícā tūhún ndāā ji de tú ñúcuán ndéē Simón, tēe nání Pedro.

19 De juni nácani inī Pedro sīquī ndá jā ní stéhēn nūū dē de nī ncāhān maá Espíritu Santo jíin dē: Nī nguenda ūnī tēe jā nánducú ndá dē ndóhó.

20 Nacuiñī, de nuu nú, de mā cānī inī nū jāá nduú vāha quihīn nū jíin ndá dē, vísō nsūū táhán nú hebreo cúu dē. Chi maá nī nī ntetíñú ndá dē vāji dē, ncachī yā. Jā suu cúu jā ní stéhēn yā nūū dē jā cuu caji dē nā-ni quitī, de tūhun ñúcuán cáhān jā cuu quihīn dē nūū nchivī incā naciōn.

21 Ñúcuán de nī nuu Pedro nī nguenda dē nūū mozo jā ní ntetíñú Cornelio, de nī ncāhān dē: Maá sá cúu tēe jā nánducú ndá ní. ¿Nā tiñu cúnī ndá ní jā vāji ní nūū sá túsaá? ncachī dē.

22 Ñúcuán de nī ncāhān ndá mozo: Cornelio, tēe cúu capitán, nī ntají dē ndá sāán vāji ndá sá. Chi cúu dē tēe ndāā, de chíñúhún vāha dē nūū Yāā Dios. De saá-ni nchivī hebreo suni cáhān ndá ji jā tēe vāha cúu dē. De nī ncāhān iin ángel yā jíin dē jā cana dē ní quihīn ní vehe dē, de cunini dē tūhun jā cáhān ní jíin dē, ncachī mozo.

23 Ñúcuán de nī squívi Pedro ndá mozo inī vehe nī nguendōo ndá ji. De quívī téēn de nī nquehen dē ichi jíin ndá mozo cuāhān dē. De suni cuāhān jacū hermano cándíja jā ndéē ñuū Jope jíin dē.

24 De incā quívī nī nguenda ndá dē ciudad Cesarea. De ndétu Cornelio ndá dē, chi nī nastútú dē ndá táhán dē jíin ndá amigo vāha dē.

25 De tá nī nquenda Pedro de nī nquee Cornelio jā cāhān dē jíín Pedro. De nī jēcuiñī jítí dē jā chiñúhún dē Pedro nícu.

26 De nī stácuñī Pedro dē, de nī ncāhān dē: Nacuiñī ní, chi saá-ni sāán suni iin tēe-ni cúu sá, ncachī dē.

27 De juni súcuán nátúhún ndúū dē de nī nquīvi-ni ndúū dē inī vehe. De nī jinī Pedro jā ní ncutútú cuāhā nchivī ndéē ji inī vehe.

28 De nī ncāhān Pedro jíín ndá nchivī ñúcuán: Ja jíín ndá ní nāsa cúu ley ndá sāán nchivī hebreo jā má cúu quetáhán ndá sá jíín ndá ní jā cúu nchivī incā nación de ni mā cúu quīvi sá vehe ndá ní. Sochi nī stéhēn Yāā Dios nūū sá jā má cōó cā súcuán, chi mā cúu kujéhe inī sá nūū nchivī ndá cā nación.

29 De jā suu cúu jā tá nī ncana ní sāán de vāji sá-ni, chi nduú ní nsáhá jéhe inī sá vísō cúu ndá ní nchivī incā nación. De mitan de jícā tūhún sá ní ¿nā sīquī cúu jā cána ní sāán? ncachī Pedro.

30 Ñúcuán de nī ncāhān Cornelio: Ja nī ncuu cūmī quīvī jā ní Iyo nditē inī sá maá hora yāhá jā cúu cahūnī jañíni, de jícān táhvī sá inī vehe sá. De nī nquenda iin ángel yā nūū sá jā cáá tá cáá tēe, de xíñū sahma ñúhún yā.

31 De nī ncāhān yā: Cornelio, ja née Yāā Dios cuenta nāsa jícān táhvī nū nāsa sáhá nú caridad nchivī.

32 Túsaá de tetíñú nú ndá mozo ná quíhīn ñūū Jope cana ji Simón, tēe nání Pedro, quiji dē nūū nū. De tēe ñúcuán ndéē dē vehe Simón, tēe sátíñú ñii, de ñatin yuhú mar cáá vehe dē. De quiji tēe ñúcuán

de cachī tūhun dē nū nū nāsa cánuú sāhá cā nū, ncachī yā jíin sá.

³³ Jā suu cúu jā ní ntetíñú sá-ni ndá mozo sá jā ní jēcāna jī ní. De ná cútahvī ō nū ní jā vāji ní, chí vāha nī nsāhá ní. De mitan íyó tūtú ndācá sá nū Yāa Dios tácuā cunini ndá sá ndihi tūhun jā cāhān ní nāsa nī ntatúnī yā nū ní, ncachī dē.

Jā ní nacani Pedro tūhun yā vehe Cornelio

³⁴ Ñúcuán de nī ncāhān Pedro: Mitan de nī jinī ndā sá jā Yāa Dios inuú-ni sáhá yā cuenta ndācá-ni nchivī, cúu nchivī hebreo jíin nchivī ndá cā nación.

³⁵ De nā-ni nchivī ndācá-ni nación tú íyó yíñúhún jī nū yā de sáhá vāha jī, de cúsi inī yā jíin jī.

³⁶ Nī ncāhān yā jíin ndá sá nchivī Israel, chí nī ntetíñú yā tūhun vāha nī nquiji nū sá jā ndumanī ō jíin yā sáhá maá Jesucristo. De maá yā cúu Jētoho ndācá ó.

³⁷ De ja jíin ndá ní nāsa nī ncuu. Chí nī nacani Juan tūhun yā de nī scuénduté dē nchivī, de ñúcuán de nī nquijéhe Jesús nācani yā tūhun jondē región Galilea, de nī jītē nuu tūhun yā ní nū ndá sá nchivī hebreo.

³⁸ De jíin ndá ní jā ní jēhe Yāa Dios Espíritu Santo jíin poder nū Jesús, Yāa jā ní jahnu Nazaret. De jíin ndá ní jā ní jica nuu yā nī nsāhá yā tiñu vāha, de nī nasāhá vāha yā ndācá nchivī jā ndóho jī sáhá tāchī cúñáhnú. Chí Yāa Dios nī nchindeé nī nchituu yā Jesús.

³⁹ De ndá maá sá cúu jā ní jinī ndācá tiñu jā ní nsāhá Jesús inī ciudad Jerusalén jíin ndá cā ñuū jā íyó inī Judea, de nācani sá nū nchivī. Ñúcuán de nī jahnī ndá jī yā chí nī jata caa ndá jī yā yīcā cruz.

40 Sochi Yāā ñúcuán chi nī natecū yā nūū únī quīvī nī nsāhá Yāā Dios, de nī stéhēn nijīn yā maá yā nūū ndá sá nī nsāhá Yāā Dios.

41 Sochi nduú ní stéhēn nijīn yā maá yā nūū ndá cā nchivī, chi nūū ndá máá sá-ni. De jondē tá ncháha ca coo ndá tiñu ñúcuán de nī nacāji Yāā Dios ndá sāán jā cuu ndá sá testigo yā, chi nī nchaji ndá sá nī jihi ndá sá jíin yā tá nī natecū yā.

42 De nī ndacu yā nūū ndá sá jā ná nácani ndá sá tūhun yā nūū ndá nchivī, de ná cáhān ndāā sá jā ní jani Yāā Dios Jesús jā sāhá ndāā yā tiñu ndá nchivī técū jíin nchivī ja nī jīhī.

43 Chi tūhun Jesús nī ncāhān ndācá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán. Chi nī ncāhān ndá dē jā ndācá nchivī jā cándíja ji Jesús de cune cáhnú inī Yāā Dios nūū cuáchi ji, ncachī Pedro.

Jā ní nguīvi Espíritu Santo inī ánō ndá nchivī incā nación

44 De juni cáhān cā Pedro ndācá tūhun yáhá de nī nguīvi-ni Espíritu Santo inī ánō ndá nchivī níni tūhun jā cáhān dē.

45 De ndá tēe hebreo jā cándíja jā ní jēhēn jíin Pedro, nī nsāhvi inī ndá dē nī jinī dē jā suní nī nguīvi Espíritu Santo inī ánō nchivī incā nación.

46 Chi nī jini ndá dē jā cáhān ndá nchivī ñúcuán síin síin yuhú, de cáhān ndá ji jā cúñáhnú ndasí Yāā Dios.

47 Ñúcuán de nī ncāhān Pedro: Ni iin mā cūú casí jā cuenduté ndá nchivī yáhá. Chi suní nī nguīvi Espíritu Santo inī ánō ndá ji tá-ni nī nguīvi yā inī ánō maá ó, ncachī dē.

48 De nī ncachī dē jā ná cuénduté ndá ji sīquī jā ní ncandíja ji Jesucristo. Ñúcuán de nī ncāhān ndāhvī ndá ji jíin Pedro jā ná quéndōo dē jíin ndá ji jacū quīvī.

11

Jā ní nacani Pedro tūhun Cornelio nūū ndá nchivī cándíja inī ciudad Jerusalén

1 De ndá tēe apóstol jíin ndá hermano cándíja jā ndéē región Judea, nī jini ndá dē tūhun jā suni nī ncandíja ndá nchivī incā nación tūhun Yāā Dios.

2 De tá nī nenda Pedro ciudad Jerusalén de sava tēe hebreo jā cándíja nī ncāhān dē nūū Pedro.

3 Chi nī ncachī ndá dē: ¿De nūcu nī nguīvī nú inī vehe ndá tēe jāá nsūú nchivī nación maá ó cúu? De nī nchaji nū stāā jíin ndá dē, ncachī dē.

4 Ñúcuán de nī nacani cáji Pedro nāsa nī nquijéhé yā sáhá yā jíin nchivī ndá cā nación:

5 De ndéē ni ñuū Jope de juni jícān táhvī ni de nī stéhēn yā iin jā ní jinī ni. De nī jinī ni iin jā cáá tá cáá manta cāhnú de núhnī ndicúmī squinā, de jondē ichi andiví nī ncuun vāji nūū ni.

6 De nī ndēhé vāha nī inī sahma ñúcuán, de nī jinī ni jā ñúhún ndá quiti jíca ndicumī jíin quiti xéēn jíin cōō jíin quiti ndáva.

7 De nī jini nī iin tūhun jā ní ncāhān: Pedro, nacuiñī de cahnī nū quiti jíñā, de cajī nū tī, ncachī.

8 De nī ncāhān ni: Mā cáji sá, Señor, chi nduú yáji cuitī sá ndá quiti jā cáhān ley Moisés jāá nduú vāha cajī sá tī chí modo jāá nduú íyó ndoo tī nūū ní, ncachī ni.

⁹ Sochi tūhun ñúcuán nī ncāhān tucu jondē andiví: Jā cáchī ni cúu jā íyó vāha cajī nū ndá quiti jīñā, chí nī nsāhá ndoo maá nī, de mā cáhān nū jāá nduú íyó ndoo tī, ncachī.

¹⁰ De súcuán nī ncāhān ūnī vuelta, sá de nī ndaanī sahma cuānohōn ichi andiví.

¹¹ De hora ñúcuán nī nguenda-ni ūnī tēe vehe nūū ndéē ni jā nánducú ndá dē nduhū. De iin tēe jā ndéē ciudad Cesarea nī ntetíñú dē ndá tēe ñúcuán jēē dē nūū ni.

¹² De maá Espíritu nī ncāhān yā jín nī jā quihīn ni jín ndá dē, chí mā cānī inī ni jāá nduú vāha quihīn ni jín dē vísō cúu dē nchivī incā nación. De suni nī jēhēn iñū hermano yáhá jín nī, de nī nquīvi ndá nī inī vehe tēe ñúcuán jā nání Cornelio.

¹³ De tēe ñúcuán nī nacani dē tūhun nūū ndá nī jā ní jinī dē iin ángel yā íñí yā inī vehe dē, de nī ncāhān yā jín dē: Tetíñú nú mozo ná quihīn ji ñuū Jope de cana ji Simón, tēe nání Pedro, quiji dē.

¹⁴ De tēe ñúcuán nacani dē tūhun nūū nū nāsa cācu nú jín ní nchivī vehe nú, ncachī ángel jín Cornelio.

¹⁵ De tá nī nquijéhe nī cáhān ni de nī nquīvi Espíritu Santo inī ánō ndá ji tá cúu nūū ní nquīvi yā inī ánō maá ó jā xihna ñúhún.

¹⁶ Ñúcuán de nī nūcūhun inī ni tūhun jā ní ncāhān maá Jētohō ō: Jāndāā jā jín ndute-ni nī scuénduté Juan nchivī, sochi ndá ndóhó chí cuāha nī Espíritu Santo inī ánō ndá nú, de ñúcuán cúu jā cuenduté ndá nú sáhá nī, ncachī yā, ncachī Pedro.

¹⁷ De cáhān cā Pedro: De sīquī jā ní jēhe Yāā Dios Espíritu Santo yā inī ánō ndá ji tá-ni nī jēhe yā inī

ánō maá ó jā cándíja ó Jētohō ō Jesucristo ¿de nūcu casī ni jā sáhá maá yā túsaá? ncachī Pedro.

¹⁸ Súcuán nī jini ndá dē tūhun yáhá, de nduú cā ní ncāhān ndá dē nūū Pedro, chí sa nī ncāhān dē jā cúñáhnú ndasí Yāā Dios. Chí nī ncāhān ndá dē: Suni nī jēhe Yāā Dios tūhun jā nacani inī nchivī incā nación jā sndóo ji cuāchi ji tácuā cutecū ji ní cání túsaá, ncachī ndá dē.

Ndá nchivī cándíja ñuū Antioquía

¹⁹ De quīvī jā ní jahnī ndá dē Esteban inī ciudad Jerusalén de nī nquijéhé dē sáhá nāvāha dē nchivī cándíja. De jā ñúcuán cúu jā ní jītē nuu ndá ji cuāhān ji ndá cā ñuū de nī nguenda ji región Fenicia jíín isla Chipre jíín ñuū Antioquía. De nūū maá-ni táhán ji hebreo nī nacani ndá ji tūhun yā, chí nduú ní nácani ji nūū ndá cā nchivī.

²⁰ Sochi mǎhñú ndá nchivī jā ní jītē nuu nī iyo jacū tēe cándíja jā ní nquiji isla Chipre jíín jondē ñuū Cirene. De nī nguenda ndá dē Antioquía, de suni nī nacani ndá dē tūhun vāha maá Jētohō ō Jesús nūū nchivī jāá nsúú nchivī hebreo cúu.

²¹ De maá Jētohō ō nī nchindeé nī nchituu yā ndá dē. De nī nasāma inī cuāhā nchivī nī ncandíja ji maá Jētohō ō Jesús.

²² De ndá nchivī cándíja ciudad Jerusalén nī nīhīn ndá ji tūhun yáhá, de nī ntají ndá ji Bernabé cuāhān dē jondē Antioquía.

²³ De Bernabé tá nī nguenda dē ñuū ñúcuán de nī jinī dē jā vāha ndasí nī nsáhá Yāā Dios ji, de nī ncusiī ndasí inī dē. De nī ncāhān nīhin dē jíín ndá nchivī ñúcuán jā jondē jíín inī jíín ánō ji ná cuíñi nīhin ji jíín maá Jētohō ō, de mā náyūhú ji.

24 Chi tēe vāha cúu Bernabé, de nī nchitú Espíritu Santo inī ánō dē, de cándíja nīhin dē yā. De nī ncandíja cuāhā nchivī nūū maá Jētohō ō nī nsāhá dē.

25 Ñúcuán de nī nquee Bernabé cuāhān dē jondē ñuū Tarso cuānanducú dē Saulo. De nī nanihīn dē Saulo, de ndéca dē tēe ñúcuán nī nenda ndúū dē ñuū Antioquía.

26 De níi iin cuīyā nī natakā ndúū dē jíin ndá nchivī jā cándíja ñuū ñúcuán, de nī stéhēn ndúū dē tūhun yā nūū cuāhā nchivī. De xihna ñúhún Antioquía nī jīcunaní ji cristiano sīquī jā ní ncandíja ji Cristo.

27 De ndá quīvī ñúcuán nī nquee ndá tēe nácani tūhun Yāā Díos ciudad Jerusalén, nī nquenda dē jondē Antioquía.

28 De iin táhán dē jā nání Agabo nī nacuiñī dē nūū ndá hermano cándíja. De nī stéhēn Espíritu Santo nūū dē, de nī ncachī tūhun dē jā quiiji iin tāmā xéēn ní cáhnú ñayīví. De tāmā ñúcuán nī nquiiji tiempo jā ní ntatúnī rey Claudio.

29 Ñúcuán de nī natúhún ndá nchivī cándíja ñuū Antioquía jā tetíñú ji jā cutecū ndá hermano cándíja jā íyó ichi Judea, tú nāsaa quenda cuāha iin iin ji.

30 De súcuán nī nsāhá ji, de nī ntetíñú ndá ji Bernabé jíin Saulo cuāhān ndúū dē región Judea cuāsiáha ndúū dē nūū ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū nchivī cándíja.

12

Jā ní jahnī Herodes Jacobo, de nī nchihi dē Pedro vecāa

¹ De maá tiempo ñúcuán de nī nquijéhé rey Herodes nī nsāhá nāvāha dē sava nchivī cándíja.

² De nī ndacu dē jā Jacobo ñanī Juan ná cúu dē jíin espada.

³ De tá nī jinī dē jā ní ncusiī inī ndá nchivī hebreo jā ní nsāhá dē súcuán de jā suu cúu jā ní ntiin dē Pedro. De ndá quivī ñúcuán nī iyo vico jā yáji nchivī hebreo stātílā jāá nduú nā levadura yíhí.

⁴ De tá nī ntiin dē Pedro, de nī nchihi dē tēe ñúcuán vecāa. De nī jani dē cūmī grupo soldado jā jíto Pedro, de iin iin grupo íñí cūmī cūmī soldado. De cúnī Herodes jā tavā dē Pedro vecāa nūū ndá nchivī tá nī nchāha vico pascua ñúcuán.

⁵ Súcuán nī ncuu jā yíhí Pedro vecāa, de jíto vāha ji dē. Sochi ndá nchivī cándíja nī jīcān táhvī ndasí ji nūū Yāa Dios jēhē Pedro jā yíhí dē vecāa.

Nāsa nī ntavā Yāa Dios Pedro vecāa

⁶ De jáni inī Herodes jā incā quivī de tavā dē Pedro vecāa nūū ndá nchivī cuāhā. De jacuāā ñúcuán quíxīn Pedro inī vecāa mähñú ūū soldado, núhnī dē ūū cadena. De suni íñí soldado viéhé cāa jíto ndá dē Pedro.

⁷ De jacuāā ñúcuán de sanaā-ni de nī nquenda iin ángel maá Jētohō ō, de nī ndunihni ndasí inī vecāa. De nī scándā yā Pedro nī sndóto yā dē, de nī ncāhān yā: Ñamā nacōo nú, ncachī yā. De ndúū cadena jā núhnī ndahá dē ñúcuán, nī nandaji-ni de nī nincava-ni.

⁸ De nī ncachī ángel yā jíin dē: Nachihi vāha chījin nú, de nūquīhi nú nījān nū, ncachī yā. De súcuán nī nsāhá dē, de nī ncāhān tucu ángel: Cunijin sōō nū, de cuniquīn nduhū ná cóhōn, ncachī yā.

⁹ De nī jēcuniquīn dē yā cuāhān dē jíin yā. De jáni inī dē jáá nsūú jāndāā cúu jā ní nsāhá ángel yā jíin dē, chí jáni inī dē jā iin jā stéhēn nūū dē cúu.

¹⁰ De nī nchāha yā jíin dē ūū ñucūn soldado jā jíto viéhé cāa. De nī nquenda dē viéhé cāa sándihí, de ī-ni nī nune, de nī nquee dē jíin yā. De nī nchāha yā jíin dē iin calle cuāhān dē. Ñúcuán de nī ndoñúhún-ni ángel yā nūū dē cuāhān yā.

¹¹ De nī nducájí vāha Pedro, de nī ncāhān maá nī ncāhān iin dē: Mitān de nī jinī ndāā ní jā ní ntají maá Jētohō ní ángel yā nī nquiji, de nī scácu yā nduhū nūū Herodes jíin nūū ndá táhān nī hebreo jā cúnī ndá jí jā sāhá nāvāha jí nduhū nícu, ncachī dē.

¹² De tá nī jinī dē jā ní ncācu ndija dē de nī nquehen dē ichi cuāhān dē vehe María naná Juan, tēe nání Marcos. De ñúcuán íyó tútú cuāhā nchivī jíicān táhvī jí jēhē Pedro.

¹³ De nī ncāhān Pedro viéhé tāvēhé, de cuāhān iin ñahan lúli nání Rode jā cuácunini jí cúndēhé ó ní iin nchivī cúu jā cáhān.

¹⁴ De nī nacunī jí tāchī Pedro. De jā cúsiī inī jí de nduú ní nácune jí viéhé, chí jínu jí nī ndicó cóo jí cuānohōn jí inī cuarto nūū ndēē ndá nchivī, de nī ncachī tūhun jí jā íñí Pedro viéhé tāvēhé.

¹⁵ De nī ncāhān ndá jíin jí: Já cáhān naā nū, ncachī ndá nchivī. Sochí maá jí chí nīhin nī ncāhān jí jā maá dē cúu, ncachī jí. Ñúcuán de nī ncāhān tucu ndá jí: Anō Pedro cúu túsaá, ncachī ndá jí.

¹⁶ Sochí Pedro víhí cā cáhān dē. De tá nī nacune ndá jí viéhé de nī nacunī ndá jí nūū dē, de nī nsāhvi inī ndá jí.

17 De nī nsāhá maá dē seña jā má cáhān cā ji. De nī nacani dē nāsa nī nsāhá maá Jētohō ō jā ní ntavā ángel yā dē vecāa. De nī ncāhān dē: Cachī tūhun ndá nú ndá tūhun yáhá nū Jacobo jíin nū ndá cā hermano cándíja, ncachī dē. Sá de nī nquee dē cuāhān dē incā lugar.

18 De tá nī ncunijīn quīvī ñúcuán de nī ncuvaā ndasí ndá soldado jāá nduú cā Pedro.

19 De Herodes nī ndacu dē nū ndá soldado jā ná nánducú vāha ndá dē Pedro, sochi nduú ní nánihīn ndá dē Pedro. De sá de nī stíchī Herodes ndá soldado de nī ncachī dē jā ná cúu ndá soldado. Ñúcuán de nī nquee Herodes inī Judea cuānohōn dē ciudad Cesarea jā cundeē dē.

Jā ní jīhī Herodes

20 De nī nquītī ndasí inī rey Herodes nī jinī dē ndá nchivī ñuū Tiro jíin nchivī ñuū Sidón. De nī natúhún ndá nchivī ñúcuán jā quīhīn ji nū Herodes, chi jondē ñuū maá Herodes jécueen ndá ji jā yájī ji. De nī nsāhá ndá nchivī ñúcuán amigo ji jíin Blasto, tēe cúñáhnú jā sátíñú nū Herodes, de nī ncāhān ndāhvī ndá ji jíin dē jā ná cáhān dē jēhē ji jíin Herodes jā ná cóo vāha inī dē jíin ji.

21 De nī jani Herodes iin quīvī jā natakā ndá ji nū dē. De nī nūcūhun dē sahma jā ñúhun dē tá tátúnī dē, de nī jēcundeē dē nū mesa nū tátúnī dē, de nī ndacu dē tiñu tácu cunini ndá nchivī ñúcuán.

22 Sá de nī ncāhān jee ndá ji: Nsūu iin tēe-ni cúu jā cáhān yáhá, chi iin yāa cúu, ncachī ndá ji.

23 De maá hora ñúcuán jā cáhān ji, de nī nquehen-ni iin cuēhē xēen Herodes nī nsāhá iin ángel Yāa Dios, de nī nchajī-ni tīndacú dē, de nī jīhī

dē, chi nī nsāhá vīxī dē maá dē, chi nduú ní ncáchī dē jā cúñáhnú Yāā Dios, chi sa nī nsāhá dē jā maá dē cúu jā cúñáhnú.

²⁴ De nī jītē nuu cā tūhun Yāā Dios cuāhān, de nī ncandíja cuāhā cā nchivī ndācá-ni lugar.

²⁵ De Bernabé jíin Saulo nī squíncuu ndúū dē tiñu jā ní jēsíaha dē jā cutecū ndá hermano cándíja jā íyó ciudad Jerusalén. De nī ndicó cóo ndúū dē cuānohōn dē ñuū Antioquía, de nī jeca dē Juan, tēe nání Marcos, cuāhān dē jíin.

13

Jā ní nquijéhé Bernabé jíin Saulo jíca nuu dē nácani dē tūhun yā

¹ De māhñū grupo nchivī cándíja inī ñuū Antioquía nī íyo ndá tēe nácani tūhun Yāā Dios jíin ndá tēe stéhēn tūhun yā. De súcuán nání ndá dē: Bernabé, Simón tēe nání Negro, Lucio ñuū Cirene, Saulo, jíin Manaén tēe nī jahnu jíin incā Herodes jā ní ncuu gobernador Galilea.

² De iin quīvī de íyó nditē inī ndá dē, de chíñúhún ndá dē nūū maá Jētohō ō, de nī ncāhān maá Espíritu Santo: Cúnī ni jā sāhá síin nú Bernabé jíin Saulo jā ná quíhīn dē iin tiñu jā ní jani nī dē jā sāhá dē, ncachī yā.

³ De nī jīcān táhvī tucu-ni ndá dē juni íyó nditē inī dē. De nī ntee ndá dē ndahá dē xīnī Bernabé jíin Saulo. Sá de nī nacuetáhvī ndá dē nūū ndúū tēe ñúcuán de cuāhān ndúū dē.

Jā ní nacani Bernabé jíin Saulo tūhun yā inī isla Chipre

⁴ De nī nsāhá maá Espíritu Santo jā cuāhān ndúū dē ichi ñuū Seleucia jā íyó yuhú mar. De ñúcuán nī nguīvi ndúū dē inī barco, de cuāhān dē jondē isla Chipre jā cúu iin pedazo ñuhun jā ñúhún mähñú ndute.

⁵ De nī nquenda ndúū dē puerto Salamina. De nī nacani dē tūhun Yāā Dios inī ndá vehe īī sinagoga táhán dē hebreo. De suni cuāhān Juan, chí tēe jétíñú ndúū dē cúu dē.

⁶ De nī nchāha ndá dē nū isla Chipre cuāhān dē nī nquenda dē jondē ñuū Pafos jā íyó yuhú isla Chipre. De ñúcuán nī jinī ndá dē nū iin táhán dē hebreo jā nání dē Barjesús, de tēe scuáha mágica cúu dē. De cáhān dē tūhun stáhvī jā cáchī dē jā tēe nacani tūhun Yāā Dios cúu dē.

⁷ De tēe scuáha mágica ñúcuán sátíñú dē nū gobernador Sergio Paulo. De gobernador ñúcuán chí ndíchí dē. De nī ncana dē Bernabé jín Saulo chí cúnī dē cunini maá dē tūhun Yāā Dios.

⁸ De tēe scuáha mágica ñúcuán suni nání dē Elimas. De ndúcú dē jā casī dē jā má cándíja gobernador tūhun jā nacani Saulo jín Bernabé.

⁹ De Saulo jā suni nání Pablo, nī nchitú Espíritu Santo inī ánō dē. De nī ndēhé vāha dē nū tēe scuáha mágica ñúcuán.

¹⁰ De nī ncāhān dē: Tēe sáhá tiñu néhén jā stáhvī ndasí cúu nú, de sēhe tächī cúñáhnú cúu nú, chí jásī nū nū ndācá tiñu vāha. De násāma nú tūhun ndāā maá Jētohō ni tácuā mā cándíja nchivī. ¿De nājēhē cúu jāá nduú jéncuñī cuitī nū jā sáhá nú súcuán?

¹¹ De mitan de maá Jētohō ni de sndóho yā ndóhó chí cucuáá nú, de mā cūnī nú cā ncandīī jacū quīvī, ncachī Pablo. De nī jasī-ni nū dē, de tīn íyú tīn

suha dē-ni cā ndúcú dē iin nchivī jā tiin ndahá dē quīhīn dē jíin cúni dē.

¹² Ñúcuán de nī jinī gobernador jā súcuán nī ncuu, de nī ncandíja dē tūhun maá Jētohō ō, de sáhvi inī dē níni dē.

Jā ní ŷyo Pablo jíin Bernabé inī ñuū Antioquía ndáñúū Pisidia

¹³ Ñúcuán de Pablo jíin ndá táhán dē nī nquee ndá dē ñuū Pafos. De nī nguīvi ndá dē inī barco de cuāhān ndá dē ñuū Perge jā cúu ndáñúū Panfilia. De ñúcuán nī ncusíin Juan cuānohōn dē ciudad Jerusalén.

¹⁴ De ndá máá dē chi nī nquee tucu dē inī Perge cuāhān dē, de nī nguenda dē Antioquía jā cúu ndáñúū Pisidia. De iin quīvī nátátú nī nguīvi ndá dē inī vehe īi sinagoga, de nī jēcundeē ndá dē.

¹⁵ De tá nī ncuu nī ncahvi nchivī ley Moisés jíin tutū jā ní ntee ndá tēe nī nacani tūhun Yāa Dios jondē janahán, sá de ndá tēe cúñáhnú inī vehe īi sinagoga nī ncāhān ndá dē jíin iin tēe jā cuácāhān jíin Pablo jíin ndá táhán dē: Cāhān sá jíin ndá ní, tátā, tú íyó jacū tūhun jā cāhān ní jā sndíhvī inī ní ndá nchivī yáhá, de cāhān ní, ncachī dē.

¹⁶ Ñúcuán de nī nacuiñī Pablo nī nsāhá dē seña jā coo nañíi nchivī, de nī ncāhān dē: Ndá ní táhán ó Israel jíin ndá ní jā suni chíñúhún ní Yāa Dios, cunini ndá ní ná cāhān sá.

¹⁷ Maá Yāa Dios jā chíñúhún ndācá ó jā cúu ó nchivī nación Israel, nī nacāji yā ndācá tátā ō jā ní ntecū janahán. De nī ndeē tátū ndá ji inī nación Egipto de nī ncāyā ji nī nsāhá yā. Ñúcuán de jíin poder yā nī ntavā yā ndá ji inī Egipto cuāhān ji.

18 De tá ũū xico cuīyā nī jica ndá ji nūū ñuhun tihá, de maá Yāa Dios nī jendeé inī yā jíin ji.

19 De nī nsáhá yā jā ní snāá ndá ji ũjā nación jā ní Iyo inī Canaán, de ndá ñuhun ñúcuán nī jēhe yā nūū ndá ji cuu tāhvī ji.

20 De nī jani yā ndá tēe jā ní ntatúnī nūū ji tá cūmī ciento ũū xico ũxī cuīyā jondē quīvī jā ní ntatúnī Samuel, tēe nī nacani tūhun yā jondē janahán.

21 Ñúcuán de nī jīcān ndá ji iin rey. De nī jani Yāa Dios Saúl jā ní ncuu dē rey nī ntatúnī dē nūū ndá ji ũū xico cuīyā. De sēhe Cis nī ncuu Saúl jā cúu tatā Benjamín.

22 De nī ncandeē yā-ni tiñu ndíso Saúl, de nī jani yā David nī ncuu dē rey nūū ndá ji. De nī ncāhān yā tūhun David: Cúsi inī ní jíin David sēhe Isaí, chí sáhá dē ndācá jā cúnī ni, ncachī yā.

23 De nī ncāhān cā Pablo: De chíjin tatā David nī nquiji Jesús, Yāa jā ní jani Yāa Dios jā scácu ndá táhán ó Israel, chí súcuán nī nquee yuhú yā.

24 De jondē tá ncháha ca quijéhé Jesús nacani yā tūhun de nī nacani Juan tūhun nūū ndācá táhán ó Israel jā ná nacani inī ndá ji jā sndóo ji cuāchi ji, de cuenduté ji.

25 De tá cuācuñatin quīvī jā cuū Juan de nī ncāhān dē: ¿De á jáni inī ndá ní jā sáán cúu Cristo? Nduú chí nsūú sá cúu. Sochi cáta quiji yā, de cúñáhnú ndasí yā. Sochi sáán chí nduú cúñáhnú cuití sá jā tavā sá vísō nījān yā, ncachī Juan, ncachī Pablo.

26 De nī ncāhān cā Pablo: Tátā, ndācá ní jā cúu ó tatā Abraham jíin ndācá ní jā suni íyó yíñúhún nūū Yāa Dios, cúnī Yāa Dios jā ná cúnī maá ó tūhun yā jā cáhān nāsa scácu yā yóhó.

27 Chi ndá nchivī Jerusalén jíín ndá tēe cúñáhnú nūū ji, nduú ní jíícūhun inī ndá ji jā Jesús cúu Cristo, Yāā jā ní jani Yāā Dios jā scácu yóhó. De ndá quíivī nátátú nī nini ndá ji tūhun jā ní ntee ndá tēe nī nacani tūhun yā jondē janahán nāsa quiiji Cristo. De vísō sūcuán de nduú ní jíícūhun inī ndá ji vísō ja nī nquiiji yā, chi sa nī nenda ndá ji sīquī yā jā ní jíihī yā. De sūcuán nī squíncuu ndá ji tūhun jā ní ncāhān ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán.

28 De vísō nduú ní níhīn ndá ji ni iin cuāchi sīquī yā jā cuū yā sochi nī ncāhān nīhin ndá ji jíín Pilato jā ná cúu yā.

29 De tá nī nquee ndaā ndācá tūhun yā jā cāhān nūū tūtū īī de nī snúu ndúū dē yā yīcā cruz, de nī nchiyuhū dē yā inī iin yavī jā ní jete yīcā iin cava.

30 Sochi nī natecū yā nī nsāhá Yāā Dios.

31 De tá tēcū cā yā de nī jēhēn ndá nchivī Galilea jíín yā jondē ciudad Jerusalén. De tá nī natecū yā de cuāhā quíivī nī nenda nijīn yā nūū ndá máá ji. De ndá nchivī ñúcuán cúu jā nācani ji tūhun yā nūū ndá cā táhān ó hebreo mitan.

32 De suni sūcuán nācani ndá sá tūhun vāha ñúcuán nūū ndá ní, de suu tūhun ñúcuán cúu jā ní nquee yuhú yā nūū ndá ndīyi tatā ō.

33 De tūhun ñúcuán nī squíncuu Yāā Dios jā ní jinī jíínúū máá ó jā cúu ó tatā dē, chi nī nastécū yā Jesús. Chi suni sūcuán cāhān salmo ūū nūū cāhān yā jíín Sēhe yā Jesús: Maá nú cúu Sēhe nī, de mitan nī nsāhá ñáhnú nī ndóhó jā cúu nī Tatá nú, cáchī.

34 De nī nastécū yā Jesús tácuā mā téhyū cuitī yā, chi sūcuán yósō nūū tūtū jā ní ncāhān yā jíín Sēhe yā jondē janahán: Maá nú nīhīn ndija ndācá

jā váha jā ní nquee yuhú nī jā cuāha nī nū David, ncachī yā.

³⁵ Chi suni sūcuán cáhān tucu incā salmo jā ní ntee David, jā cáhān Jesús jíin Yāā Dios: Mā cuáha ní tūhun jā tēhyū sá, chi sáhá sá tiñu ní de mānī ní jíin sá, cáchī.

³⁶ De ndāā chi David nī nsāhá dē tiñu jā ní iñi dē jēhē nchivī jā ní Iyo tiempo dē, tá nū cūnī maá yā. De sá de nī jhī dē, de nī jīquiyuhū dē tá-ni nī jīquiyuhū ndācá tatā dē, de nī ntēhyū ndija yiqui cūñu dē.

³⁷ Sochi Jesús, jā ní nastécū Yāā Dios, chi nduú ní ntēhyū cuitī yā.

³⁸ Tátā, túsaá de cánuú jā ná jícūhun inī ndá ní jā Jesús cúu Yāā jā cune cáhnú inī yā nū ndá cuāchi ní.

³⁹ Chi nī jani inī ndá ní jā jíin ley cúu jā ndahvā cuāchi ndá ní nícu, sochi nduú ní ncúu. Sochi maá Jesús cúu jā sndāhvā ndija cuāchi ndá nchivī jā cándíja jī yā.

⁴⁰ Túsaá de coto vāha ndá ní maá ní jā má quījī ndá castigo sīquī ní jā ní ncāhān ndá tēe jā ní nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán. Chi sūcuán nī ncāhān yā:

⁴¹ Ndá ndóhó jā jácū catá sīquī tūhun yā, chi cūndēhé nú jā quiji castigo xēēn sīquī nū, de sāvī inī nū cunī nū de cuū nū. Chi tiempo maá nú sáhá nī iin tiñu ñáhnú de mā cándíja cuitī nū jā sūcuán sáhá nī vísō ná nácani ndá nchivī tūhun nū nū. Ncachī yā, ncachī Pablo.

⁴² De Pablo jíin ndá tēe jíca jíin dē, tá nī nquee ndá dē inī vehe ī sinagoga táhān dē hebreo, de nchivī

ndá cā nación nī ncāhān ndāhvī ji jíin dē jā incā quivī nátātú nacani tucu dē tūhun Jesús nūū ji.

⁴³ De nī nacutē nuu ndá nchivī ñúcuán cuānohōn ji. De nī iyo cuāhā nchivī hebreo, jíin nchivī ndá cā nación jā ní ntiin ley hebreo de chíñúhún ji Yāa Dios. De nī nchiniquīn ndá ji Pablo jíin Bernabé cuāhān ndá ji jíin ndūū dē. De nī ncāhān nihin dē jíin ndá ji jā ná cuiñi nihin ji jíin tūhun jā mānī Yāa Dios jíin ndá ji.

⁴⁴ De quivī nátātú incā semana de ja ñatin ndiviī nchivī ñuū ñúcuán nī ncutútú ndá ji jā cunini ji tūhun Yāa Dios.

⁴⁵ De tá nī jinī ndá táhán dē hebreo jā ní ncutútú cuāhā ndá nchivī ñúcuán, de nī ncucuásún inī dē. De nī ncachī ndá jāá nsūú tūhun vāha cúu jā stéhēn Pablo, de nī ncāhān nāvāha ndá nūū Pablo.

⁴⁶ Ñúcuán de nī nchundeé cā inī Pablo jíin Bernabé nī ncāhān dē: Cánúú jā xihna cā nūū ndá máá ní jā cúu ní táhán ó hebreo nacani sá tūhun Yāa Dios. Sochi nduú ní jétáhvī ní, de cuāchi ndá máá ní cúu jā má quivi ní nūū cutecū ní níí cání túsaá. De mitan de quīnacani sá tūhun yā nūū ndá nchivī ndá cā nación.

⁴⁷ Chi súcuán nī ntatúnī maá Jētohō sá nūū ndá sá:

Nī jani nī ndóhó jā cuu nú modo iin luz jā stúu inī ánō nchivī ndá cā nación,
chi nacani nú tūhun nī nūū nchivī níí ñayiví jā scácu nī ji.

Ncachī yā, ncachī Pablo.

⁴⁸ De nchivī ndá cā nación, tá nī jini ji tūhun yáhá de nī ncusiī ndasí inī ji, de nī ncāhān ji jā tūhun vāha cúu tūhun maá Jētohō ō. De ndácá nchivī jā

ní nacāji Yāā Dios jā cutecū ji ní cání, nī ncandíja ndá ji.

⁴⁹ De nī jītē nuu tūhun maá Jētohō ō cuāhān ní ndáñūū ñúcuán.

⁵⁰ De inī ñuū Antioquía íyó ndá ñahan cúñáhnú jā chíñúhún ña Yāā Dios. De ndá tēe hebreo nī scáhān dē ndá ñahan ñúcuán jíin suni ndá tēe cúñáhnú ñuū ñúcuán. De nī nquijéhé ndá dē sáhá nāvāha dē Pablo jíin Bernabé, de jondē nī scúnu ndá ndúū dē cuāhān dē.

⁵¹ De nī scóyo ndúū dē tīcāchāā jēhē dē jā cúu seña jāá nduú ní jétáhvī ji tūhun Yāā Dios, de cuāhān ndúū dē ñuū Iconio.

⁵² De ndá nchivī cándíja jā íyó inī Antioquía, nī nchitú Espíritu Santo inī ánō ji, de cúsiī ndasí inī ndá ji.

14

Jā ní ĩyo Pablo jíin Bernabé inī ñuū Iconio

¹ De ñuū Iconio nī nquīvi ndúū dē inī vehe ĩi sinagoga táhān dē hebreo. De jíin tūhun jā ní nacani ndúū dē de nī ncandíja cuāhā táhān dē hebreo de saá-ni cuāhā nchivī ndá cā nación.

² Sochi ndá táhān dē hebreo jāá nduú ní ncándíja, nī scáhān ndá ji ndá cā nchivī jāá nsūú nchivī hebreo cúu, chí cáchī ji jāá nsūú nchivī vāha cúu ndá nchivī cándíja.

³ De cuāhā cā quīvi nī ĩyo Pablo jíin Bernabé ñuū ñúcuán. De nī nchundeé inī ndúū dē nī ncāhān nīhin dē tūhun yā, chí cándíja vāha dē jā chindeé maá Jētohō ō dē. De maá yā chí nī stéhēn yā jā íyó ndāā tūhun jā vāha inī yā jíin nchivī jā nācani ndúū

dē, chi nī jēhe yā fuerza jā sāhá dē tiñu ñáhnú jíin tiñu jā stéhēn jā íyó poder yā.

⁴ De nchivī ñuū ñúcuán nī ncuśíin-ni inī ndá ji, de sava ji nī ññi jíin ndá tēe hebreo jāá nduú cándíja, de sava cā ji nī ññi jíin ndá apóstol.

⁵ De ndá nchivī hebreo jíin nchivī ndá cā nación jíin ndá tēe cúñáhnú ñuū ñúcuán, nī squétáhán ndá dē tūhun jā nenda ndá dē sīquī Pablo jíin Bernabé jā cuun ndá dē yūū ndúū tēe ñúcuán nícu.

⁶ De nī nīhīn ndúū dē tūhun jā súcuán cúnī ndá tēe ñúcuán sāhá dē, de nī nsāhá jíyo-ni ndúū dē cuāhān dē ñuū Litra jíin ñuū Derbe jā cúu ndáñúū Licaonia, jíin ndá cā ñuū íyó ñatin ñúcuán.

⁷ De níí ñúcuán nī nacani ndúū dē tūhun vāha maá yā nāsa scácu yā yóhó.

Jā ní ncuun ndá ji yūū Pablo inī ñuū Litra

⁸ De inī ñuū Litra ndéē iin tēe jāá nduú cúu caca dē, chi nduú jíca cuitī dē jondē quivī jā ní ncacu dē.

⁹ De tēe ñúcuán nī jinī dē tūhun jā cáhān Pablo. De nī ndēhé vāha Pablo nūū tēe ñúcuán, de nī jinī dē jā cándíja vāha tēe ñúcuán jā nduvāha dē.

¹⁰ De nī ncāhān jee Pablo jíin dē: Nacuiñī de cuiñi nú, ncachī dē. De nīhin nī nacuiñī tēe ñúcuán, de nī jíca dē-ni.

¹¹ De nī jinī ndá nchivī tiñu ñáhnú jā ní nsāhá Pablo, de nī ncāhān jee ji jíin yuhú maá ji jā cúu tūhun Licaonia: De mitan de nī jinī nijin ō jā ní ncuun ūū yāā vāji yā nūū ō, de tá cáá tēe cáá ndúū yā, ncachī ndá ji.

¹² De nī ncāhān ndá ji jā Bernabé cúu yāā ndá ji nání Júpiter, de Pablo cúu yāā ndá ji nání Mercurio, chi Pablo cúu tēe nācani tūhun.

13 De ñatin yuhú ñúū ñúcuán íyó veñūhun yāá nání Júpiter. De sūtū jā sátíñú veñūhun ñúcuán nī scútú dē itā ndá stīquī, de cahni dē tī jín ndá cā nchivī nūū Bernabé jín Pablo jā chiñúhún dē cúnī dē nícu.

14 De nī jinī ndúū tēe cúu apóstol ñúcuán jā súcuán cúnī ndá nchivī jā sáhá ji, de nī ndatá dē sahma dē, de ñúcuán cúu iin seña jāá nduú jétahān inī dē jā sáhá ndá ji súcuán. De nī ndava-ni ndúū dē nī nquivi ndúū dē māhñú ndá nchivī cuāhā ñúcuán, de nihin nī ncana ndúū dē:

15 Tātā, mā sáhá ndá ní súcuán, chi suni tēe-ni cúu ndúū sá tá cúu nūū cúu ndá máá ní. De vāji ndúū sá jā cachī tūhun ndúū sá tūhun vāha Yāá Dios nūū ndá ní. De cáhān sá jā má sáhá ní cā tiñu jāá nduú tiñu yáhá, chi sa Yāá Dios chiñúhún ní, Yāá técu, Yāá jā ní nsáhá andiví jín ñayíví jín mar jín ndācá cā jā íyó ní cáhnú.

16 Chi jondē janahán chi nī jēhe yā tūhun jā sáhá ndá nchivī tiñu jā cúnī ndá máá ji.

17 De vísō súcuán sochi nī stéhēn ndāā yā nūū ji nāsa Yāá cúu yā, chi ndācá-ni tiñu vāha nī nsáhá yā jín ndācá ó, de súcuán cúu jondē mitan. Chi scúun yā sāvī, de sáhá yā jā vāha cúu itū, de jēhe yā jā yáji ō de cúsiī inī ō, ncachī dē.

18 De vísō súcuán nī ncāhān dē, sochi ūhvī ndasí nī jasí ndúū dē jā chíñúhún ndá nchivī dē nícu.

19 Ñúcuán de jacū tēe hebreo nī nguenda dē Litra jā vāji dē ichi Antioquía jín Iconio. De nī scáhān ndá dē ndá nchivī cuāhā ñúcuán. De nī ncuun ndá ji yūū Pablo, de nī ñuhun ndá ji Pablo nī ntavā ji dē yātā ñúū, chi nī jani inī ndá ji ja nī jhī dē.

²⁰ Sochi ndá tēe cándíja ñuū ñúcuán nī jicó ndúū ndá dē Pablo, de nī nacōo dē-ni, de nī ndīvi dē inī ñuū. De quīvī téēn de nī nquehen dē ichi cuāhān dē jíín Bernabé ñuū Derbe.

²¹ De inī ñuū ñúcuán nī nacani ndúū dē tūhun vāha maá Jētohō ō jā scácu yā nchivī, de cuāhā nchivī nī ncandíja nī nsāhá dē. Sá de nī nōhōn tucu ndúū dē Listra jíín Iconio jíín Antioquía.

²² De nī jija cā inī ndá nchivī cándíja nī nsāhá ndúū dē níí nūū ní jēhēn dē. De nī sndíhvī inī ndúū dē ndá ji jā ná cuiñi nīhin ndá ji jíín tūhun yā jā cándíja ji. De nī ncāhān ndúū dē jā níí cūu jā quiji ndá tūndóhó síquī ō, de sá de quīvi ó nūū tátúnī Yāā Dios.

²³ De ndācá ñuū nī jani ndúū dē sava tēe ñáhnú jā cundiso tíñú dē coto dē nchivī cándíja. De nī jīcān táhvī nditē ndúū dē nūū maá Jētohō ō jā ná coto yā ndá nchivī ñúcuán, chi ndihi ji cándíja ji nūū yā.

Jā ní nōhōn tucu Pablo jíín Bernabé ñuū Antioquía ndáñúū Siria

²⁴ De nī nayāha ndúū dē Pisidia cuāhān dē, de nī nquenda dē ndáñúū Panfilia.

²⁵ De nī nacani ndúū dē tūhun yā inī Perge jā íyó inī Panfilia, de sá de cuāhān dē ñuū Atalia.

²⁶ De ñúcuán nī nguīvi ndúū dē barco de nī nenda tucu dē Antioquía. De ñuū ñúcuán cūu nūū ní jīcān táhvī ndá nchivī nūū Yāā Dios jēhē ndúū dē jā ná chíndeé ná chítuu yā dē jíín tiñu jā nacani dē tūhun yā. De nī nenda ndúū dē jā ní squíncuu dē tiñu ñúcuán.

²⁷ De tá nī nenda ndúū dē Antioquía de nī nastútú dē ndá nchivī cándíja. De nī nacani dē tá tiñu ñáhnú nī nsāhá Yāā Dios jíín ndúū dē, chi

nī jēhe yā tūhun jā suni cándíja ndá cā nchivī vísō nsūú nchivī hebreo cúu.

²⁸ De cuāhā tiempo nī īyo ndūú dē Antioquía jíin ndá nchivī cándíja.

15

Sīquī junta ciudad Jerusalén

¹ Ñúcuán de jacū tēe región Judea nī nquenda dē ñuū Antioquía, de nī stéhēn ndá dē nūú ndá hermano jā tú mā sāhá ji circuncidar tá cúu nūú íyó costumbre jā ní jēhe Moisés nūú nchivī hebreo, de mā cácu cuitī ndá ji, ncachī ndá dē.

² De Pablo jíin Bernabé nī ntetáhán ndasí ndūú dē jíin ndá tēe ñúcuán sīquī tūhun jā ní ncāhān ndá dē de nduú ní ncúndaā. De jā suu cúu jā ní nsāhá ndāā ndá dē jā quíhīn Pablo jíin Bernabé jíin sava cā dē jondē ciudad Jerusalén, de ñúcuán natúhún ndá dē sīquī tūhun yáhá jíin ndá cā apóstol jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūú nchivī cándíja.

³ Ñúcuán de ndá nchivī cándíja nī nachuhun ichí ji ndá dē. De nī nchāha ndá dē cuāhān dē ichi Fenicia jíin Samaria, nácani dē tūhun nāsa nī nasāma inī nchivī jāá nsūú nchivī hebreo cúu, chí nī ncardíja ji tūhun yā. De nī ncusiī ndasí inī ndá hermano ñúcuán.

⁴ De nī nquenda ndá dē Jerusalén. De ndá nchivī cándíja ñúcuán jíin ndá tēe cúu apóstol jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūú ji, nī ncusiī inī ndá dē jā ní nquenda Pablo jíin ndá cā dē. De nī nacani Pablo jíin Bernabé ndācá tūhun nāsa nī nsāhá Yāā Dios jíin ndūú dē tá nī jica nuu dē nī nacani dē tūhun yā.

⁵ Sochi nī nacuiñī sava tēe grupo fariseo jā cándíja, de nī ncāhān ndá dē: Nchivī ndá cā nación jā cándíja ji Jesús, cánuú jā cuu ndá ji circuncidar, de ndacu ó nūū ji jā ná squíncuu ji ley Moisés, ncachī ndá dē.

⁶ De nī ndutútú ndācá tēe cúu apóstol jíin ndācá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú jā sāhá ndāā dē sīquī tiñu yáhá.

⁷ De tá cuājīnu jā ní ncāhān ndihi ndá dē de nī nacuiñī Pedro nī ncāhān dē: Hermano, ja jíinī vāha ndá ní jā ja cuācunahán nī nacāji Yāā Dios sāán jā ní nacani sá tūhun vāha yā nūū nchivī incā nación, de nī ncandíja ji.

⁸ De Yāā Dios chi jíinī yā nāsa íyó ánō ndá nchivī, de nī stéhēn yā jā ní jetáhvi yā ji, chi suni nī jēhe yā Espíritu Santo nūū ndá ji tá-ni nī ntaji yā nūū maá ó.

⁹ De nduú ní nsáhá síin yā yóhó jíin ndá ji, chi suni nī nsáhá ndoo yā ánō ji sīquī jā ní ncandíja ndá ji Jesús.

¹⁰ De mitan ¿de nājēhē cúu jā cúnī ndá ní squívi ní ji chíjin ley jā má cúndéé ji jíin? Chi nduú jétahān inī Yāā Dios jā súcuán. Chi cúnī ndá ní jā tee ní tiñu víjín yáhá sīquī ndá nchivī cándíja ñúcuán, de ni ndá tatā ō nduú ní ncúndéé dē squíncuu dē, de ni maá ó.

¹¹ Chi sa cándíja ndācá ó jā sīquī jā vāha inī Jētohō ō Jesús cúu jā ní scácu yā yóhó súcuán-ni, de suni súcuán-ni scácu yā ndá cā nchivī, de nsūū sīquī jā squíncuu ji ley, ncachī Pedro.

¹² De nī ncāhān Pablo jíin Bernabé, de nī ncu-nañíí ndá nchivī níni ji jā cáhān ndúū dē, chi nī nacani dē jā ní jēhe yā poder nūū ndúū dē jā ní

nsāhá dē ndá tiñu ñáhnú jín tiñu jā stéhēn jā íyó poder yā nūū nchivī ndá cā nación.

¹³ De tá nī jīnu nī ncāhān ndūū dē de nī ncāhān Jacobo: Hermano, cunini ndá ní ná cāhān sá.

¹⁴ Nī nacani Simón Pedro tūhun nāsa nī nquijéhé Yāā Dios cána yā nchivī ndá cā nación, chi nānducú maá yā ndá jī jā nduu jī nchivī maá yā.

¹⁵ De inuú-ni cāhān ndá tūhun yáhá jín tūhun jā ní nacani ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán tá cúu nūū ní ntee dē nūū tutū ī:

¹⁶ Cāchī Yāā Dios:

Vehe nūū ní nchiñúhún David nduhū chi nī ndicó cáva.

De iin quivī de nenda nī de nasāhá nī vehe ñúcuán, jā chiñúhún tucu ndá nchivī hebreo nduhū.

¹⁷ Súcuán sāhá nī tácuā cuu nanducú ndá cā nchivī nduhū,

jondē jín nchivī ndá cā nación, ndācá jī jā cana nī jī jā candíja jī nduhū.

¹⁸ Súcuán nī ncāhān maá Jētohō ō, de jondē janahán ndasí ja stéhēn yā nūū nchivī jā súcuán scácu yā jī.

Cāchī tutū ī.

¹⁹ De cāhān cā Jacobo: De jā ñúcuán cúu jā jáni inī sá jā má tēé ó ley vījín ñúcuán sīquī nchivī ndá cā nación jā nāndicó cóo inī nūū Yāā Dios.

²⁰ Chi sa carta tee-ó quīhīn nūū jī jā má quivī nduū cā jī jín ídolo, de mā cācá ndī jī, de mā cājí jī cūñu quiti jéhné chi nduú ní játí nīñī tī, de ni iin nīñī ndá cā quiti mā cājí jī.

²¹ Tūhun yáhá-ni tee ó quīhīn nūū jī. Chi ja íyó ndá tēe nācani ley Moisés jondē janahán de jondē mitan. De ndācá quivī nátātú cáhvi ndá dē ndá

tūhun ñúcuán inī ndá vehe ī sinagoga ndācá ñuū, ncachī Jacobo.

22 De súcuán nī ncucáhnú inī ndá apóstol jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú jíin ndihi nchivī cándíja jā súcuán sáhá dē, de nī nacāji ndá dē sava tēe quīhīn jíin Pablo jíin Bernabé, chi quīnohōn ndúū dē Antioquía. De tēe nī nacāji dē ñúcuán cúu Silas jíin Judas, de incā síví dē cúu Barsabás. De iin tēe cúñáhnú cúu ndúū dē nūū ndá hermano.

23 De ndá tēe ñúcuán nēe dē carta, de súcuán cáhān: Ndá máá sá cúu apóstol jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú jíin ndá cā hermano, de tēe ndá sá tūhun yáhá cuēē nūū ndá ní, hermano ndá cā nación jā ndéē ndá ní inī ñuū Antioquía jíin región Siria jíin Cilicia. Sáhá ndeé inī ndá ní.

24 Nī nīhīn sá tūhun jā ní nq̄ee sava táhān sá yáhá nī nquenda dē nūū ndá ní jā cúu ní nchivī cándíja Cristo. De nī ndacu dē jā cuu ndá ní circuncidar jíin jā cuetáhví ní ley Moisés. De jíin tūhun jā ní ncāhān ndá dē ñúcuán de jáni ndasí inī ndá ní de cúcuécá inī ní sáhá dē. Sochi nsūū ndá sāán ní ntetíñú ndá tēe ñúcuán jā cuēē dē nūū ní.

25 De mitan nī nsáhá ndāā ndá sá, de inuú-ni jáni inī ndá sá. De nī nacāji sá tēe jā tetíñú sá cuēē nūū ní jíin hermano jā mānī ō jíin jā cúu Bernabé jíin Pablo.

26 De ndúū tēe yáhá ja nī jēhe dē tūhun jā vísō ná cúū dē jā síquī Jētohō ō Jesucristo.

27 Túsaá de tetíñú ndá sá Judas jíin Silas cuēē dē nūū ní tácuā suni inuú-ni cachī tūhun ndúū dē nūū ndá ní tá-ni cáhān carta yáhá.

28 Chi súdecuán jétahān inī Espírītu Santo, de saá-ni ndá máá sá suni mā tēé ndá sá ní iin tiñu víjín sīquī ndá ní, chi maá-ni tiñu jā cánuú cā yáhá:

29 Mā cājí ní cā jā ní nsōcō nūū ídolo, ni mā cājí ní nīñi, ni quiti jéhné chi nduú ní játi nīñi tī, de mā cācá ndiī ndá ní. Tú sndóo ní ndācá yáhá de vāha squíncuu ní. Sāhá ndeé inī ndá ní túsaá, cáchī carta.

30 De ndá tēe jā ní ntetíñú ndá dē ñúcuán, cuāhān ndá dē Antioquía. De nī nastútú ndá dē ndá nchivī cándíja, de nī jēhe dē carta ñúcuán nūū jī.

31 De nī ncahvi ndá jī, de nī ncusiī inī jī jíin tūhun ndeé inī jā cāhān carta.

32 De suni tēe nácani tūhun Yāā Dios cúu Judas jíin Silas, de jíin ndācá cā tūhun jā ní ncāhān ndúū dē de nī ndundeé inī ndá hermano ñúcuán, de nī jija cā inī ndá jī ní nsāhá ndúū dē.

33 De nī Iyo ndá dē ñúcuán jacū quivī. Sá de nī nacuetáhvi ndá hermano nūū ndá dē jā quínohōn dē nūū ndá tēe jā ní ntetíñú ndá dē.

34 Sochi nī jétahān inī Silas jā quendōo dē ñúcuán.

35 De suni nī nquendōo Pablo jíin Bernabé Antioquía, de stéhēn ndúū dē jíin cuāhā cā tēe ñuū ñúcuán, de nácani ndá dē tūhun vāha maá Jétohō ō.

Jā quínacani tucu Pablo tūhun yā vuelta ūū

36 De nī ncuu cā quivī, de Pablo nī ncāhān dē jíin Bernabé: Mitan de quíndēhé ó ndācá hermano ō ndācá ñuū nūū ní nacani ó tūhun maá Jétohō ō nūū jī, cúndēhé ó nāsa íyó ndá jī, ncachī dē.

37 De cúnī Bernabé jā quíhīn dē jíin Juan, tēe nání Marcos.

38 Sochi nduú ní jétahān inī Pablo jā quíhīn tēe ñúcuán jíin dē, chi jondē Panfilia nī ncusiīn Marcos

nū Pablo jíin Bernabé, de nduú ní ncúnī cā Marcos jā chindeé táhán dē jíin ndūū dē saá.

³⁹ De nahán nī natúhún Pablo jíin Bernabé, de nduú ní ncúndaā inī ndūū dē jā síquī Marcos. De nī ncusíin ndūū dē, de Bernabé nī jeca dē Marcos cuāhān ndūū dē jíin barco jondē isla Chipre.

⁴⁰ De Pablo nī nacāji dē Silas jā quíhīn dē jíin. De ndá cā hermano nī jicān táhvī nūū maá Jētohō ō jā ná chindeé chituu yā Pablo, chi vāha inī yā. De cuāhān ndūū dē.

⁴¹ De nī jicó núu dē ní Siria jíin Cilicia. De nī jija cā inī ndá nchivī cándíja ñúcuán nī nsāhá dē.

16

Jā cuāhān Timoteo jíin Pablo jíin Silas

¹ Ñúcuán de nī nenda Pablo jíin Silas ñuū Derbe jíin Listra. De iin ñuū ñúcuán íyó iin tēe cándíja, nání dē Timoteo. De cúu dē sēhe yíi iin ñahan hebrea jā cándíja Jesús. De tatá dē cúu tēe griego.

² De ndācá hermano ñuū Listra jíin ñuū Iconio nī ncāhān ndá dē jā tēe vāha cúu Timoteo.

³ De cúnī Pablo jā cueca dē Timoteo quíhīn dē jíin. De nī nsāhá Pablo jā cuu ji circuncidar, chi nduú cúnī dē jā cāhān ndá nchivī hebreo jāá nduú ní squíncuu Timoteo costumbre ñúcuán, chi ndihi ji jíin jāá nsūú tēe hebreo cúu tatá ji.

⁴ De ndācá ñuū nī jēhēn ndá dē nī stéhēn ndá dē nūū ndá nchivī cándíja jā ná squíncuu ji tiñu jā ní ntatúnī ndá apóstol jíin ndá tēe ñáhnú Jerusalén jā ndíso tíñú nūū nchivī cándíja.

⁵ De ndá nchivī cándíja nī jija cā inī ji. De ndiquivī nī ncāyā cā ndá ji.

Jā ní stéhēn yā iin tēe región Macedonia nūū Pablo

⁶ De nduú ní jéhe Espíritu Santo tūhun jā nacani dē tūhun yā inī región Asia, de jā ñúcuán cúu jā ní nchāha ndá dē cuāhān dē ichi región Frigia jíin Galacia.

⁷ De nī nquenda dē nūū quétáhán región Misia jíin Bitinia. De cúnī dē jā quíhīn dē Bitinia nícu, sochi Espíritu Jesús nduú ní jéhe yā tūhun jā quíhīn dē.

⁸ De nī nchāha ndá dē iin lado Misia cuāhān dē puerto Troas.

⁹ De iin jacuáa nī stéhēn yā nūū Pablo jā íní iin tēe región Macedonia cáhān ndāhvī jíin dē: Nehēn ní Macedonia yáhá, de chindeé ní ndá sāán, ncachī.

¹⁰ Súcuán nī stéhēn nūū dē. Ñúcuán de sāán jā cúu Lucas, nī nquetáhán sá jíin Pablo. De nī nsāhá tūha ndá sá jā quíhīn ndá sá Macedonia, chi nī jinī cājí sá jā maá Yāa Dios cúnī yā jā nacani ndá sá tūhun vāha yā nūū ndá nchivī ñúcuán.

Jā ní ĩyo Pablo jíin Silas inī ciudad Filipos

¹¹ De jíin barco nī nquee ndá sá ñuū Troas cuāhān ndāa sá isla Samotracia. De quíivī téen nī nquenda sá ñuū Neápolis.

¹² De ñúcuán nī nquee tucu ndá sá de nī nquenda ndá sá Filipos jā cúu ñuū cúñáhnú cā inī Macedonia, chi nchivī ciudad Roma nī nsāhá ji ñuū ji ñúcuán. De nī ĩyo ndá sá ñúcuán jacū quíivī.

¹³ De iin quíivī nátátú nī nquee ndá sá ñuū ñúcuán, de nī jēhēn ndá sá iin yuhú yúte. De ñúcuán cúu iin lugar nūū jíicān táhvī ndá nchivī. De nī jēcundeē ndá sá, de nī nacani ndá sá tūhun yā nūū ndācá ñahan jā ní natakā ñúcuán.

14 De iin ñahan nání Lidia jā vāji jondē ñuū Tiatira, xícó ña sahma cuahá ndíhí jā yāhvi ndéē. De chíñúhún ndija ña Yāā Dios. De nī nini ña tūhun nácani ndá sá, de nī nsāhá maá Jētohō ō jā ní ncandíja ña tūhun yā jā cáhān Pablo.

15 De tá nī jenduté ña jín ndācá nchivī jā ndéē vehe ña de nī ncāhān ndāhvī ña jín sá: Tú jáni inī ndá ní jā cándíja ndija sá nūū maá Jētohō ō, de cuēē ndá ní vehe sá cundeē ní, ncachī ña. De nī ncana fuerza ña ndá sāán.

16 Sá de iin quīvī cuāhān tucu ndá sá nūū jícān táhvī ndá ji ñúcuán. De nī nquetáhán sá jín iin sūchí síhí jā ñúhún tāchī inī, de maá sáhá jā cúu cáhān ji tūhun nāsa coo ichi nūū, de quée ndaā jā cáhān ji. De sūchí yáhá nī jeen ndá patrón ji tácuā nīhīn dē cuāhā xūhún síquī jā cáchī tūhun ji nūū ndá nchivī nāsa coo ichi nūū.

17 De sūchí ñúcuán níquīn ji vāji ji yātā ndá sá cána cóhó ji: Ndá tēe yáhá sátíñú dē nūū Yāā Dios, Yāā cúñáhnú ndasí, de cáchī tūhun ndá dē nūū ndá ní nāsa cācu ní nūū cuáchi ní, ncachī ji.

18 De cuāhā quīvī nī nsāhá ji súcuán nūū ndá dē. De nī ntahúhvī inī Pablo, de nī ndicó cóto dē nūū ji, de nī ncāhān dē jín tāchī ñúcuán: Tátúnī ni jín poder Jesucristo jā quee nú inī sūchí yáhá quīhīn nū, ncachī dē. De maá hora ñúcuán de nī nqueeni.

19 Ñúcuán de nī jinī ndá patrón ji jā má nīhīn cā ndá xūhún sáhá ji. De jā suu cúu jā ní ntiin ndá Pablo jín Silas cuāhān ndá jín ndúū dē centro nūū íyó justicia.

20 De nī jani ndá ndúū dē nūū ndá tēe sáhá ndāā tiñu, de nī ncachī ndá: Ndúū tēe yáhá cúu tēe hebreo, de sáhá ndúū dē jā cúvaā nchivī ñuū ō.

21 De jáquīn ndúū dē incā costumbre jā má cūú cuetáhví ó ni mā cūú sáhá ó, chi contra sīquī ley nación maá ó cúu, chi nchivī nación Roma cúu ó, ncachī ndá.

22 Ñúcuán de nī nenda cuāhā cā nchivī sīquī ndúū dē. De nī ncachī ndá tēe cúñáhnú ñúcuán jā ná scúnuu ndá sahma ndúū dē, de ná cáni ndá ndúū dē jíin ñutun.

23 De tá nī ncuu nī ncani ndasí ndá ndúū dē, de nī squívi ndá ndúū dē vecāa. De nī ncachī ndá nūū tēe jā jíto vecāa jā ná cóto vāha ndúū dē.

24 De tēe jíto vecāa, tá nī ndacu ndá súcuán nūū dē de nī squívi dē Pablo jíin Silas vecāa ichi inī cā. De nī nchihi dē sūcūn jéhē ndúū dē iin ñutun jā ndéē yāvī, de nī nasníhin dē jíin cadena.

25 De tá nī ncuu sava ñuú de jícān táhvī Pablo jíin Silas de jíta ndúū dē yaā ī nūū Yāā Dios. De suni nī jini ndá nchivī jā yíhí jíin dē vecāa.

26 De sanaā-ni de nīhin ndasí nī ntāan, de nī ncandā níí vecāa. De ndācá viéhé cāa ñúcuán nī nune-ni, de cadena jā núhnī ndá nchivī nī ndājī-ni.

27 De nī ndoto tēe jíto vecāa. De nī jini dē jā núne ndá viéhé cāa, de nī ntavā dē espada jā cahni dē maá dē nícu, chi jáni inī dē jā ní jinu ndá nchivī yíhí vecāa cuāhān jī.

28 Sochi nī ncāhān jee Pablo: Mā cáhni ní maá ní, chi yíhí ndihi ndá sá yáhá, ncachī dē.

29 Ñúcuán de tēe jā jíto vecāa nī ncana dē ñuhūn nī nquiji. De nī nquívi dē-ni inī vecāa, de quísi dē jā yúhú dē. De nī jēcuñī jítí dē nūū Pablo jíin Silas.

³⁰ De nī ntavā dē Pablo jíin Silas tāvēhé cāa, de nī ncāhān dē: Señor, ¿naá cúu jā sāhá sá tácu cācu ánō sá? ncachī dē.

³¹ De nī ncāhān ndúū dē jíin tēe ñúcuán: Candíja ní Jētohō ō Jesucristo de cācu ní, de saá-ni ndācá nchivī vehe ní, ncachī dē.

³² De nī nacani ndúū dē tūhun maá Jētohō ō nūū tēe ñúcuán jíin nūū ndācá nchivī jā ndéē vehe dē.

³³ De maá jacuāā ñúcuán nī naquete dē nūū ní ntacuēhé ndúū dē jā ní nsāhá ñutun. De ñúcuán de nī jenduté dē jíin ndācá nchivī jā ndéē vehe dē.

³⁴ De nī jeca dē Pablo jíin Silas cuāhān dē jíin vehe dē, de nī jēhe dē jā ní nchajī ndúū dē. De nī ncusiī ndasí inī dē jíin ndá cā nchivī jā ndéē vehe dē jā ní ncandíja ndá ji Yāa Dios.

³⁵ De tá nī ntūu de ndá tēe cúñáhnú nī ntetíñú dē ndá policíja cuāhān nūū tēe jā jíto vecāa jā ná siāā dē Pablo jíin Silas.

³⁶ De tēe jā jíto vecāa nī ncachī tūhun dē tūhun yáhá nūū Pablo: Ndá tēe cúñáhnú nī ntetíñú dē tūhun vāji jā siāā sá ní. Túsaá de quee ndúū ní quīhīn ní, de sāhá ndeé inī ní, ncachī dē.

³⁷ Sochi nī ncāhān Pablo jíin policíja: Cuāhā nchivī nī jinī jā ní ncani ndá dē ndúū sá. ¿De nūcu nduú ní nsāhá ndāā dē de tú jāndāā jā íyó cuāchi ndúū sá? De nī nchihi ndá dē ndúū sá vecāa vísō tēe Roma cúu ndúū sá, chi íyó ley jā má cūú sāhá dē súcuán jíin nchivī Roma. De mitan ¿á tavā yuhū dē ndúū sá cúnī ndá dē, á naá cúu? De jā súcuán mā cūú cuitī, chi ná quíji ndá máá dē tavā dē ndúū sá, ncachī Pablo.

³⁸ Ñúcuán de nī ndicó cóo ndá policíja nī nacani dē ndācá tūhun yáhá nūū ndá tēe cúñáhnú, de nī

nchūhú ndasí ndá nī jini ndá jā tēe Roma cúu Pablo jíin Silas.

³⁹ De nī nguenda ndá, de nī ncāhān ndāhví ndá jíin ndúū dē jā ná cúne cáhnú inī ndúū dē. De nī ntavā ndá ndúū dē vecāa, de nī ncāhān ndāhví ndá jā ná quée dē quīhīn dē inī Filipos.

⁴⁰ De sá de nī nquee ndúū dē vecāa, de cuānohōn dē vehe Lidia. De nī ncāhān ndúū dē tūhun ndeé inī jíin ndá hermano, de nī nquehen tucu ndúū dē ichi cuāhān dē.

17

Jā ní ncuvaā nchivī űuū Tesalónica

¹ De nī nchāha Pablo jíin Silas űuū Anfípolis jíin űuū Apolonia cuāhān dē, de nī nguenda dē Tesalónica nūū íyó iin vehe īi sinagoga táhān dē hebreo.

² De nī ndeē ndúū dē űúcuán űnī semana. De ndá quīvī nātátú de sáhá Pablo tá-ni sáhá dē, chi nī jēhēn dē vehe īi sinagoga, de nī ncāhān dē jíin ndá tēe űúcuán sīquī tutū īi.

³ De jíin tūhun cáhān tutū īi nī stéhēn dē jā cánuú jā ndoho Cristo jā cuū yā de natecū yā, de nī ncāhān dē: Jesús, Yāā jā nácani sá tūhun nūū ndá ní, suu yā cúu Cristo, Yāā jā ní jani Yāā Dios jā scácu yóhó, ncachī dē.

⁴ De nī ncardíja sava táhān dē hebreo jíin cuāhā nchivī griego jā suni chíñúhún Yāā Dios, jíin cuāhā űñahan cúñáhnú. De inuú-ni nī nduu ndá jī jíin Pablo jíin Silas.

⁵ űúcuán de nī ncucuásún ndasí inī ndá táhān dē hebreo jāá nduú cándíja, de nī stútú ndá dē sava tēe nēhén jā jíca cúxí-ni. De nī ncuvaā ndasí ndá

ji inī ñuū ñúcuán. De nī nguenda ndá vehe Jasón nánducú ndá Pablo jíin Silas jā cueca ndá de cani ndá nūū ndá nchivī cuāhā nícu.

⁶ Sochi nduú ní nánihīn ndá ndúū dē. De nī jeca xeēn ndá Jasón jíin sava cā hermano nī nguenda ndá jíin ndá dē nūū ndá tēe tátúnī inī ñuū ñúcuán, de nī ncana jee ndá sīquī Pablo jíin Silas: Ndá tēe jā sáhá síin nchivī ní cáhnú ñayīví, suni nī nguenda ndá dē yáhá.

⁷ De Jasón nī jēhe núú dē vehe dē ndéē ndá tēe ñúcuán. De ndācá ndá dē nduú jétáhvī dē ley maá rey ndācá ó jā cúu ó nchivī Roma, chi sa cáhān ndá dē jā íyó incā rey jā jétáhvī ndá dē jā nání Jesús, ncachī ndá.

⁸ De ndá tēe tátúnī jíin ndá cā nchivī nī jini ndá tūhun yáhá, de nī ncuvaā ndá.

⁹ De Jasón jíin ndá cā hermano nī sndóo ndá dē xūhún dē jā cúu prenda jā tají dē Pablo jíin Silas quīhīn ndúū dē, de sá de nī nsiáā ndá Jasón jíin ndá cā hermano cuānohōn dē.

Jā ní ŷyo Pablo jíin Silas inī ñuū Berea

¹⁰ Ñúcuán de ndá hermano nī scáca ñuú-ni dē Pablo jíin Silas cuāhān ndúū dē Berea. De tá nī nguenda ndúū dē ñúcuán, de nī nguīvi dē inī vehe īi sinagoga táhān dē hebreo.

¹¹ De táhān dē hebreo ñúcuán vāha cā inī ndá ji nsūú cā táhān dē hebreo ñuū Tesalónica, chi vāha nī ncusiī inī ji jíin tūhun jā ní nacani ndúū dē. De ndācá quivī nánducú viī ndá ji nūū tūtū īi de tú súcuán cáhān, á nduú.

¹² De jā ñúcuán nī ncandíja cuāhā ji, de suni nī ncandíja cuāhā nchivī griego, cúu tēe cúu ñahan cúñáhnú.

13 Sochi ndá táhán dē hebreo ñuū Tesalónica nī nīhīn dē tūhun jā suni nácani Pablo tūhun Yāa Dios ñuū Berea. De nī jēhēn ndá dē Berea, de nī scáhān ndá dē ndá nchivī ñúcuán de nī nenda ji sīquī Pablo.

14 De ndá hermano Berea nī ntetíñú dē-ni Pablo jā quíhīn dē yuhú mar. De nī nquendōo Silas jíin Timoteo ñúcuán.

15 De sava hermano nī jēsíaaha dē Pablo jondē Atenas. De nī ncachī Pablo nūū ndá tēe ñúcuán jā ñamā ná quíhīn Silas jíin Timoteo ñúcuán, de nī ndicó cóo ndá hermano cuānohōn dē.

Jā ní ŷyo Pablo inī ñuū Atenas

16 De juni ndétu Pablo ñuū Atenas jā quenda Silas jíin Timoteo de nī jinī dē jā ndá nchivī ñúcuán ndasí chíñúhún ji ndá ídolo, de nī ncucuécá ndasí inī dē.

17 De inī vehe ī sinagoga nī nacani dē tūhun yā nūū ndá táhán dē hebreo jíin ndá cā nchivī jā suni chíñúhún Yāa Dios. De suni ndiquivī nácani dē tūhun yā nūū ndá nchivī jā íyó nūū yáhvi.

18 De sava tēe jā scuáha tūhun epicúreo jíin jā scuáha tūhun estoico nī natúhún ndá dē jíin Pablo, de sava dē nī ncāhān: ¿Nā tūhun cúu jā cāhān tēe tiléhlé yáhá? ncachī ndá. De sava cā nī ncāhān: Tūhun yāa jeé jāá nduú jíin ō nácani dē, ncachī ndá. Súcuán nī ncāhān dē chí nī nacani Pablo tūhun vāha Jesús jíin tūhun jā ní natecū yā.

19 De nī jeca ndá dē cuāhān ndá jíin dē nūū ndútútú ndá tēe cúñáhnú iin lugar nūū nání Areópago, de nī ncāhān ndá: Mitán de sáhá ní iin favor cachī ní ndá tūhun jeé jā nácani ní, chí cúnī ndá sá cunini sá.

20 Chi tūhun jāá ncháha ca cunī ndá sá cúu, de cúnī ndá sá jā jīcūhun inī ndá sá sīquī tūhun ñúcuán, ncachī ndá.

21 Chi ndācá nchivī Atenas jíin ndācá nchivī incā ñuū jā ndée inī Atenas, nduú cā nā incā cúsiī cā inī ji jíin chi maá-ni jā cúnī ji jā cunini ji ndá tūhun jeé de suni cāhān ji cúnī ji.

22 De íñi Pablo māhñú nchivī jā ní ndutútú inī Areópago de nī ncāhān dē: Ndá ní nchivī Atenas, nī jinī sá jā vāha chíñúhún ní ndá yāa maá ní.

23 Chi nī jicó núu sá nī ndēhé sá ndá jā chíñúhún ndá ní, de nī jinī sá iin altar jā ndée letra, de súcuán cāhān: Yáhá cúu altar maá yāa jāá ncháha ca cunī ō tūhun yā, cāchī. De maá Yāa ñúcuán jā chíñúhún ndá ní visō ncháha ca cunī ní tūhun yā, suu tūhun Yāa ñúcuán cúu jā nācani sá nūū ní mitan.

24 Chi Yāa ñúcuán cúu Yāa jā ní nsāhá ñayiví jíin ndācá cā jā íyó, de maá yā cúu Jētohō andiví jíin ñayiví. De nduú ndée yā inī veñūhun jā sáhá nchivī.

25 De maá yā chi nduú jíini ñúhún yā ni iin ndatíñú jā cuāha nchivī nūū yā, chi maá yā sáhá jā técū nchivī jíin jā stáá táchī ji jíin jā níhīn ji ndihi jā jíini ñúhún ji.

26 De nī nsāhá yā jā chíjin iin-ni tatā nī ntāhvī ndācá nchivī jā ní nduu ndācá nación tácuca cundeē ji níí cāhnú ñayiví. De nī jani yā cuiyā jā cutecū ndá nchivī, jíin lugar nūū cundeē ndá ji.

27 De súcuán nī nsāhá Yāa Dios, chi cúnī yā jā nanducú ó yā, chi tú nanducú ó yā de nanihīn ō yā, chi nduú íyó jíicá yā jíin iin iin ó.

28 Chi maá yā cúu jā sáhá jā íyó maá ó jíin jā técū ō jíin jā cándā ō. De suni súcuán nī ncāhān sava tēe jā távā yāa ní: De suni tatā maá yā cúu ndācá ó, cāchī

29 De tú tatā Yāā Dios cúu ndācá ó, túsaá de mā cānī inī ō jā cúu Yāā Dios tá cúu nūū cúu ídolo oro á plata á yūū, chi ndá ñúcuán cúu jā ní jani inī nchivī jā súcuán cáá yā, de nī nasāhá ji-ni.

30 De nī jendeé inī yā sīquī jā nduú ní jícūhun inī ndá ji jondē saá, de mitan chi ndácu yā jā ndācá nchivī níí cáhnú ñayīví ná nácani inī ji sīquī cuáchi ji.

31 Chi Yāā Dios ja nī jani yā quīvī jā ndāā sāhá ndāā yā tiñu ndá nchivī ñayīví, de nī jani yā Jesús jā maá Jesús sāhá ndāā. De ja nī stéhēn nijīn Yāā Dios nūū ndācá nchivī jā maá yā nī jani Jesús, chi nī nastécū yā Jesús jā ní ncuu yā ndīyi, ncachī Pablo.

32 De jā súcuán nī jini ndá ji tūhun jā nátecū ndīyi, de sava ji nī ncāhān yīchī ji. De sava cā ji nī ncāhān: Cúnī ndá sá jā cāhān tucu ní ndá tūhun jiñā incā quīvī cunini ndá sá, ncachī ndá ji.

33 De nī nquee Pablo māhñú nchivī ñúcuán cuāhān dē.

34 De cuāhān sava nchivī jíin Pablo, de nī ncandíja ndá ji. De iin ji cúu Dionisio, tēe jā ndútútú jíin ndá tēe cúñáhnú jā sáhá junta nūū nání Areópago, de incā ji cúu ñahan nání Dámaris, de íyó cā ji.

18

Jā ní ĩyo Pablo inī ñuū Corinto

¹ Ñúcuán de nī nquee Pablo inī Atenas, de cuāhān dē Corinto.

² De ñúcuán nī jinī dē nūū iin táhán dē hebreo nání Aquila. Tēe región Ponto cúu dē, de nī ĩyo dē nación Italia chi cáta jacū-ni quīvī nī nquenda ndúū dē jíin ñasíhí dē Priscila ñuū Corinto jā ní

nquee ndúū dē inī Italia. Chi nī ntatúnī rey Claudio jā ná quée ndācá nchivī hebreo inī Roma jā cúu capital nación Italia. De nī nguenda Pablo vehe Aquila jíin Priscila.

³ De iin-ni tiñu sáhá tēe ñúcuán jíin Pablo, chi tēe quícu manta jā cuu vehe cúu ndúū dē. De nī ndeē Pablo jíin tēe ñúcuán, de nī nsatíñú cáhnú ndúū dē.

⁴ De ndācá quíivī nátátú nī jēhēn Pablo vehe īi sinagoga nī nacani dē tūhun yā, de nī nducú ndéé dē jā scándija dē táhán dē hebreo jíin nchivī ndá cā nación.

⁵ De nī nguenda Silas jíin Timoteo ñuū Corinto jā váji ndúū dē Macedonia. De tá nī nguenda ndúū dē Corinto, de Pablo chi cúsá maá tūhun yā nácani cájí dē nūū táhán dē hebreo jā Jesús cúu Cristo jā ñúhún inī ndá ji jā quiiji.

⁶ Sochi nī nquijéhé ndá ji cáhān ji sīquī tūhun ñúcuán jāá nsúú tūhun ndāā cúu, de nī ncāhān nāvāha ndá ji nūū dē. Ñúcuán de Pablo nī nquisi dē sahma dē jā cúu seña jā quíhīn dē de quendōo ndá ji jíin cuāchi ji. De nī ncāhān dē jíin ndá ji: Cuāchi ndá máá ní cúu jā tānū tāhvī ní túsaá, de nsúú cuāchi maá sá cúu. Mitan de sndóo sá ndá ní jā cúu ní táhán sá nchivī hebreo, de quíhīn sá nacani sá tūhun yā nūū nchivī ndá cā nación, ncachī dē.

⁷ De nī nquee dē vehe īi sinagoga ñúcuán, de nī nquívi dē vehe iin tēe nání Justo. De tēe ñúcuán suni chíñúhún dē Yāa Dios, de maá xiín vehe īi sinagoga cáá vehe dē.

⁸ De Crispo, tēe cúñáhnú inī vehe īi sinagoga, nī ncandíja dē nūū maá Jētohō ō jondē jíin ní nchivī vehe dē. De cuāhā nchivī ñuū Corinto nī jini ndá

ji tūhun jā nácani Pablo, de nī ncandíja ji, de nī jenduté ndá ji.

⁹ De iin jacuáa nī stéhēn nijīn maá Jētohō ō nūū Pablo, de nī ncāhān yā: Mā cúyūhú nú, de ni mā cásī nū yuhú nú, chi nacani nú tūhun nī.

¹⁰ Chi jíca maá nī jíin nú, de ni iin tēe mā cūú sáhá nāvāha dē ndóhó. Chi ñuū yáhá íyó cuāhā nchivī jā candíja ji tūhun nī, ncachī yā.

¹¹ De sá de iin cuīyā yósāvá nī Iyo Pablo ñuū ñúcuán, de stéhēn dē tūhun Yāa Dios nūū ji.

¹² De tá nī ncuu Galión gobernador inī región Acaya de inuú-ni nī nenda ndá nchivī hebreo sīquī Pablo, de nī jeca ndá ji dē cuāhān ji jíin dē vehe tíñú.

¹³ De nī ncāhān ndá jíin Galión: Tēe yáhá chi scáhān ndasí dē nchivī jā incā modo chiñúhún ji Yāa Dios, de jā chíñúhún ji chi contra ley cúu, ncachī ndá.

¹⁴ De númī Pablo jā cāhān dē nícu, sochi nī ncāhān-ni Galión jíin ndá nchivī ñúcuán: Ndá ndóhó nchivī hebreo, tú iin cuāchi xeēn á iin cuāchi nīhin cúu jā cāhān nū sīquī dē de cunini vāha nī jā cāhān nū nícu.

¹⁵ De nduú. Chi maá-ni sīquī nā-ni tūhun á sīquī nā-ni sívī á sīquī ndá ley maá nú cúu, de ndá ñúcuán chi sáhá ndāā maá nú túsaá. Chi nduú sáhá ndāā ni iin tíñu súcuán, ncachī dē.

¹⁶ De nī ntavā dē ndá ji cuāhān ndá ji tāvēhé tíñú.

¹⁷ Ñúcuán de ndá nchivī griego nī ntiin ji Sóstenes, tēe cúñáhnú inī vehe īī sinagoga, de nī ncani ndá ji dē viéhé tíñú, de Galión chi nduú ní nsáhá cuitī dē cuenta.

Jā ní nōhōn tucu Pablo Antioquía, de nī nquee dē cuāhān dē jā nacani dē tūhun yā vuelta ūnī

¹⁸ De cuāhā cā quīvī nī ndeē Pablo Corinto. Sá de nī nacuetáhvī dē nūū ndācá hermano ñúcuán, de Aquila jíin ñasíhí dē Priscila nī nquee ndá dē cuāhān dē jíin Pablo ñuū Cencrea. De ñúcuán nī nsēté Pablo xīnī dē, chi ñúcuán cúu iin seña jā ní squíncuu dē jā ní nquee yuhú dē nūū yā. De nī nquīvi ndá dē barco jā quíhīn dē jondē región Siria.

¹⁹ De nī nquenda ndá dē ñuū Efeso. De ñúcuán nī sndóo dē Aquila jíin Priscila, de maá dē-ni nī jēhēn vehe īi sinagoga, de nī nacani dē tūhun yā nūū ndá táhán dē hebreo jā ní ndutútú ñúcuán.

²⁰ De nī ncāhān ndāhvī ndá ji jíin dē jā ná cúndeē dē jacū cā quīvī jíin ji, sochi nduú ní jéhe dē tūhun.

²¹ Chi nī nacuetáhvī dē nūū ji, chi nī ncāhān dē: Cánuu jā quínohōn sá ciudad Jerusalén jā coo sá vico, sochi tú cúnī Yāa Dios de nenda tucu sá nūū ní, ncachī dē. De nī nquee dē inī ñuū Efeso, de nī nquīvi dē barco cuāhān dē.

²² De nī nquenda dē Cesarea, de sá de nī jēhēn dē Jerusalén jā sāhá dē saludar grupo nchivī cándíja ñúcuán, de sá de cuānohōn dē jondē Antioquía.

²³ De nī īyo dē ñúcuán jacū quīvī, de sá de nī nquee dē ñúcuán cuāhān tucu dē nī jicó núu dē ní ndáñúū Galacia jíin ndáñúū Frigia. De ndá nchivī cándíja nūū ní jēhēn dē nī jija cā inī ndá ji nī nsāhá dē.

Jā ní nacani Apolos tūhun Jesús inī ñuū Efeso

²⁴ De Efeso nī nquenda iin tēe hebreo jā nání Apolos, de tēe ñuū Alejandría cúu dē. De vāha ndasí nācani dē tūhun yā, de jíinī vāha dē tutū īi.

²⁵ De suni ja nī ncutūha dē tūhun jā ní stéhēn Juan nāsa quiji maá Jētohō ō Jesús. De ndíhvī inī dē stéhēn cājí dē tūhun yā vísō maá-ni tūhun jā ní stéhēn Juan tá nī scuénduté dē nchivī cúu.

²⁶ De nī nchundeé inī Apolos nī ncāhān dē tūhun yā inī vehe īī sinagoga. De nī jini Aquila jíín Priscila tūhun nācani dē, de nī jeca síín ndúū dē tēe ñúcuán, de nī stéhēn vāha cā ndúū dē tūhun Jesús jāá ncháha ca cunī Apolos.

²⁷ Ñúcuán de cúnī Apolos jā quíhīn dē región Acaya. De ndá hermano ñuū Efeso nī ntee ji carta jā quíhīn dē jíín nūū nchivī cándíja Acaya jā ná cuétáhvī ji Apolos. Chi ja cándíja sava nchivī ñúcuán nī nsāhá Yāa Dios síiquī jā vāha inī yā. De tá nī nguenda dē ñúcuán, de vāha nī nchindeé dē ji jíín tūhun yā.

²⁸ Chi cājí ndasí nī ncachī dē nūū ndá táhán dē hebreo jondē nduú cā ní ncúu cāhān cā ndá dē síiquī tūhun Jesús. De súcuán nī ntūu nūū ndá cā nchivī jā nchivī hebreo chi stívī dē. Chi jíín tutū īī nī stéhēn Apolos jā maá Jesús cúu Cristo, jā ñúhún inī ndá nchivī hebreo jā quiji.

19

Jā ní ĩyo Pablo inī ñuū Efeso

¹ De juni ndéē Apolos inī ñuū Corinto de nī jica nuu Pablo ndá ñuū íyó ichi síiquī ñuū Efeso, sá de nī nguenda dē Efeso. De ñúcuán nī nquetáhán dē jíín sava nchivī cándíja.

² De nī jīcā tūhún dē ji: ¿A nī nīhīn ndá ní Espíritu Santo tá nī ncandíja ní, á nduú? ncachī dē. De nī

ncāhān ndá ji: Nduú chi juni nduú ní níhīn ndá sá tūhun de tú íyó Espíritu Santo, ncachī ji.

³ Ñúcuán de nī ncāhān dē: ¿De nāsa nī jenduté ndá ní túsaá? ncachī dē. De nī ncāhān ndá ji: Suu nī jenduté ndá sá modo jā ní stéhēn Juan, ncachī ndá ji.

⁴ De nī ncāhān Pablo: De jā ní scuénduté Juan cúu jā ní stéhēn dē jā ná nácani inī nchivī jā sndóo ji cuāchi ji, de nī ncāhān dē jā ná cándíja ji Yāā jā quiji jā cúu Cristo Jesús, ncachī Pablo.

⁵ De tá nī jini ndá ji tūhun yáhá de nī jenduté ndá ji-ni jā ní ncandíja ji maá Jētohō ō Jesús.

⁶ De nī ntee Pablo ndahá dē xīnī ndá ji. De nī nguīvi-ni Espíritu Santo inī ánō ndá ji, de nī ncāhān ndá ji síin síin yuhú, de nī nacani ji tūhun yā.

⁷ De nī íyo tá ūxī ūū tēe.

⁸ De ūnī yōō nī jica Pablo vehe īī sinagoga. De nī nchundeé inī dē nī ncāhān nīhin dē tūhun yā jā scándíja dē ji cúnī dē, chi nī ncachī dē nāsa tátúnī Yāā Díos.

⁹ Sochi sava ji nī ncujéhe inī ji, de nduú ní ncándíja ji, de nī ncāhān nāvāha ji sīquī tūhun Yāā Díos nī jini ndá nchivī jā ndútútú. De jā ñúcuán cúu jā ní ncujiyo-ni Pablo nūū ndá ji, de cuāhān dē jíin ndá nchivī cándíja. De ndācá quīvī nī stéhēn dē nūū ndá nchivī ñúcuán inī escuela iin tēe nání Tiranno.

¹⁰ De súcuán nī nsáhá Pablo ūū cuīyā. De ndācá nchivī jā íyó Asia, cúu nchivī hebreo jíin nchivī ndá cā nación, nī jini ji tūhun maá Jētohō ō Jesús.

¹¹ De nī jēhe Yāā Díos poder nūū Pablo jā cuu sáhá dē quéhén nūū tiñu ñáhnú ndasí.

¹² De jondē ndá pañito jíin ndá sahma jā jétíñú dē nī jēhēn ndá nchivī jíin nūū cáá ndá nchivī cúhū,

de nī nduvāha ndá ji-ni cuēhē ndóho ji de nī nquee ndá tächī inī ji.

13 De jacū tēe hebreo jíco núu ndá dē jā tavā dē tächī inī nchivī. De cúnī dē jā nacunehen dē síví maá Jētohō ō Jesús tácu quee ndá tächī inī nchivī. De súcuán cáhān ndá dē nūū ndá tächī: Jíín síví maá Jesús, Yāā jā nácani Pablo tūhun, cáhān nīhin nī jíín nú jā quee nú quīhīn nū, cáchī dē.

14 De iin tēe hebreo, nání dē Esceva, cúu dē sūtū cúñáhnú, de íyó ūjā sēhe yíí dē jā sáhá súcuán.

15 Sochi tá nī ncāhān ndá dē súcuán de nī ncāhān-ni tächī: Ja jíín nī maá Jesús, de suni jíín nī Pablo. Sochi ndá ndóhó, ¿nā tēe cúu ndá nú jā cuetáhví nī nūū nū? ncachī.

16 De tēe ndóho tächī ñúcuán nī ndava dē nī ntiin dē ndihújā tēe ñúcuán, de nī nsáhá xēen dē chi jondē nī stácuēhé dē, de nī stávichí dē. De nī nquee ndá dē vehe nī jinu ñíí dē cuāhān dē.

17 De tūhun yáhá nī jíín ndá nchivī Efeso, cúu nchivī hebreo cúu nchivī ndá cā nación. De nī nchūhú ndasí ndá ji, de nī ncāhān ndá ji jā cúñáhnú ndasí maá Jētohō ō Jesús.

18 De cuāhā nchivī jā ní ncandíja nī nquenda ji nūū Pablo, náhmā ji ndācá cuāchi jā ní nsáhá ji.

19 De cuāhā ndá tēe jā névāha mágica nī nquenda ndá dē nēe dē tutū dē, de ndéhé jíínūū ndācá nchivī de nī nteñuhūn ndá dē tutū dē. De nī ntavā ndá dē cuenta nāsaa ndéē ndá tutū jā ní ncāyū ñúcuán, de nī ncucáhnú inī ndá dē jā ūū xico ūxī mil xūhún plata cúu.

20 De súcuán nī jíitē nuu tūhun maá Jētohō ō cuāhān, de nī jíín ndihi nchivī jā cúñáhnú ndasí tūhun yā.

21 De tá nī ncuu ndācá tiñu yáhá de nī jani téyíí inī Pablo jā quīhīn dē Macedonia jíín Acaya de sá de nenda dē ciudad Jerusalén. De nī ncāhān dē jā tá quenda dē Jerusalén de suni cánuū quīhīn dē ciudad Roma.

22 De nī scāca Pablo Timoteo jíín Erasto, ūū tēe jā chíndeé táhán jíín dē, cuāhān ndūū dē Macedonia. De nī nguendōo Pablo Asia jacū cā quīvī.

Jā ní ncuvaā nchivī ñuū Efeso

23 De iin ndá quīvī ñúcuán nī nenda ndasí nchivī sīquī tūhun yā.

24 Chi nī iyo iin tēe sátíñú plata nání dē Demetrio. De maá dē jíín ndá cā tēe jā sátíñú jíín dē, níhīn ndasí ndá dē xūhún, chi jíín plata sáhá ndá dē ndá veñūhun lulí jā cáá tá cáá veñūhun ídolo ji jā cúu yāā Diana.

25 De nī nastútú Demetrio ndá táhán dē jā sátíñú jíín dē jíín ndá cā tēe jā iin-ni tiñu sáhá jíín dē, de nī ncāhān dē: Señor, ja jíín ndá ní jā vāha níhīn ō xūhún sīquī tiñu sáhá ó yáhá.

26 De jíín ndá ní de suni jíín ndá ní tūhun jā tēe nání Pablo chi cáhān dē jāá nsūú Yāā ndāā cúu jā sáhá nchivī. De ja nī scáhān dē cuāhā nchivī, de nsūú maá iin-ni ñuū ō Efeso yáhá chi níí cáhnú región Asia.

27 De yúhú sá jā cani inī nchivī jāá nduú tiñu jā sáhá ó. De nsūú maá-ni ñúcuán, chi suni cani inī ji jāá nduú tiñu veñūhun maá yāā Diana, de suni sáhá jéhe inī ndá ji nūū yāā Diana, de mā cúñáhnú cā yā vísō ndihi nchivī Asia jíín nchivī níí cáhnú ñayiví chíñúhún ji yā mitan, ncachī dē.

²⁸ Súcuán nī jini ndá tūhun yáhá, de nī nguīti ndasí inī, de nī ncana jee ndá: Cúñáhnú ndasí yāa Diana jā cúu patrona inī ñuū ō Efeso, ncachī ndá.

²⁹ De ndihī ndá nchivī ñuū ñúcuán nī ncuvaā ji. De iin cáhnú-ni nī nenda ndá ji nī jeca xeēn ji Gayo jíin Aristarco cuāhān ndá jíin ndúū dē inī vehe nūū ndútútú ndá nchivī sáhá junta. De tēe Macedonia cúu ndúū dē, de jíca ndúū dē jíin Pablo.

³⁰ De cúnī Pablo jā quīvi dē nūū íyó tútú ndá nchivī ñúcuán jā cāhān dē jíin ndá nchivī cúnī dē nícu, sochi ndá nchivī cándíja nduú ní jéhe ji tūhun jā quīvi dē.

³¹ De saá-ni sava ndá tēe Asia jā cúñáhnú jā cúu amigo dē, nī ntetíñú tūhun cuāhān nūū dē cāhān ndāhvī jíin dē jā má quīvi dē nūū ní ndutútú nchivī ñúcuán.

³² De ndá nchivī jā ní ndutútú nī ncana jee, sava ji iin tūhun, de sava cā ji incā tūhun, de súcuán nī ncuvaā ndasí. De cuāhā ji nduú jíin cuiti ji nā sīquī cúu jā ní ndutútú ji.

³³ De ndá tēe hebreo nī jani dē iin táhán dē tēe nání Alejandro nūū nchivī cuāhā, de nī ncachī tūhun ndá táhán dē nūū dē nā sīquī cúu jā cúvaā ndá. Ñúcuán de nī nsāhá Alejandro seña jā ná cóo nañí nchivī, chí cúnī dē jā cachī dē nūū nchivī jāá nsūu cuāchi nchivī hebreo cúu jā cúvaā.

³⁴ Sochi nī nacunī ndá ji jā tēe hebreo cúu dē, de jā ñúcuán nī ncana jee ndasí cā ndá ji tá ūū hora: Cúñáhnú ndasí yāa Diana jā cúu patrona inī ñuū ō Efeso, ncachī ndá ji.

³⁵ Ñúcuán de secretario inī ñuū ñúcuán nī nsāhá dē jā ní jasí ndá ji yuhú ji, de nī ncāhān dē: Ndá ní tēe ñuū ō Efeso, ja jíin ndācá nchivī jā nchivī ñuū

yáhá jíto ndācá ó veñūhun yāā Diana jā cúñáhnú, jíin imagen Diana jā ní nincava ichi andiví.

³⁶ De ni iin mā cūú cāhān jāá nduú ndāā tūhun yáhá. Túsaá de vāha cā casī ndá ní yuhú ní, de mā sāhá ñamā ní iin tiñu jāá ncháha ca cucáhnú vāha inī ní.

³⁷ Chi nī nquisiáha ndá ní ndúū tēe yáhá vísō nduú ní nsáhá dē ni iin cuāchi ni nduú ní ncāhān nāvāha dē sīquī yāā maá ó Diana.

³⁸ De Demetrio jíin ndá cā tēe jā iin-ni tiñu sáhá jíin dē, de tú cúnī dē cāhān dē cuāchi sīquī iin tēe de ná quíhīn dē juzgado nūū ndá tēe jā sáhá ndāā tiñu, de ñúcuán cundaā sīquī tiñu ndá dē.

³⁹ De tú íyó incā tiñu jā má cūndaā ñúcuán de sáhá ndāā ndá máá ní nūū junta cāhnú tá cúu nūū tátúnī ley.

⁴⁰ Chi yúhú sá jā coto cachī nchivī nación Roma jā sīquī gobierno nénda ó, chi mā cucáhnú inī ō nāsa cachī ō jā ní ncutútú ó de nī ncuvaā ō mitan, ncachī dē.

⁴¹ De tá nī jīnu nī ncāhān secretario tūhun yáhá, de nī jītē nuu-ni nchivī cuāhān jī.

20

Jā ní jēhēn Pablo región Macedonia jíin Grecia

¹ De tá nī ncuu nī ncuvaā ndá jī, de incā quiví de nī ncana Pablo ndá nchivī cándija, de nī jani ichí dē ndá jī. De nī nacuetáhvī nūū tāhán ndá jī jíin dē, de nī nanumi tāhán ndá jī jíin Pablo. Sá de cuāhān Pablo Macedonia.

² De níí cáhnú Macedonia nī jicó núu dē, de nī sndíhvī inī dē ndá hermano. De sá de nī nquenda dē Grecia.

³ De ñúcuán nī ndeē dē ūnī yōō. De ja nómī dē quīhīn dē jíin barco jondē región Siria nīcu, de nī nīhīn dē tūhun jā ní squétáhán ndá táhán dē hebreo tūhun jā nenda dē sīquī Pablo ichi nūū quīhīn dē. De jā ñúcuán cúu jā ní nacani inī dē, de nī ndicó cóo dē Macedonia.

⁴ De nī ĩyo sava tēe jíca jíin Pablo, de súcuán nání ndá dē: Sópater tēe ñuū Berea, Aristarco jíin tēe nání Segundo de tēe ñuū Tesalónica cúu ndúū dē, Gayo tēe ñuū Derbe, Tíquico jíin Trófimo tēe región Asia, jíin Timoteo.

⁵ De ndá tēe yáhá nī jehndē ndāā dē cuāhān dē ñuū Troas, de ñúcuán nī ndetu ndá dē ndúū sá jíin Pablo. De sáán cúu Lucas.

⁶ De tá nī nchāha vico jā yájī ndá nchivī hebreo stātílā jāá nduú nā levadura yíhí, de jíin barco nī nquee ndúū sá Filipos, de nūū úhūn quīvī nī naquetáhán ndá sá jíin ndá dē jondē Troas. De ūjā quīvī nī ĩyo ndá sá ñuū ñúcuán.

Jā ní ĩyo Pablo ñuū Troas

⁷ De domingo nī ndutútú ndá nchivī cándíja jā caji ji stātílā jā nūcūhun inī ji yā. De cání ndasí nī stéhēn Pablo tūhun yā nūū ndá ji chi jondē sava ñuū, chi incā quīvī de quīhīn dē.

⁸ De nī ĩyo cuāhā ñuhūn inī vehe piso ūnī nūū ní ĩyo tútú ndá sá ñúcuán.

⁹ De iin tēe lulí nání Eutico ndéē ji viéhé ventana. De tá nī ncunúú nācani Pablo tūhun de jíhī ndasí ji māhná, de nī nquixīn ji-ni. De nī nincava ji ventana jondē nūū ñūhún, de tá nī nanee ndá nchivī ji de ja nī jíhī ji.

10 Ñúcuán de nī nuu Pablo. De nī jīquindeyi dē de nī numi dē ji, de nī ncāhān dē: Mā cúyūhú ndá ní, chi nī natecū ji, ncachī dē.

11 De nī ndaa dē, de nī scuáchi dē stātílā, de nī nchajī dē jíin ndá ji jā núcūhun inī ndá ji yā. De nahán cā nī stéhēn dē tūhun chi jondē nī ntūu. Ñúcuán de nī nquee dē cuāhān dē.

12 De cuānohōn ndá ji jíin Eutico, chi íyó vāha ji, de cúsiī ndasí inī ndá ji.

Jā ní nquee Pablo ñuū Troas cuāhān dē ñuū Mileto

13 De nī nquīvi ndá sá inī barco, de cuāhān sá ñuū Asón, de ñúcuán naquetáhán ndá sá jíin Pablo, chi súcuán nī ncachī dē jā caca jéhé dē de quenda dē ñúcuán.

14 De nī naquetáhán ndá sá jíin dē Asón. De nī nquīvi dē barco jíin ndá sá, de cuāhān ndá sá jíin dē ñuū Mitilene.

15 De ñúcuán nī nquee tucu ndá sá jíin barco. De quīvī téen nī nguenda sá xiín isla Quío, de quīvī únī de nī nguenda sá jíin barco isla Samos, de nī nguendōo ndá sá ñuū Trogilio. De quīvī cúmī de nī nguenda ndá sá Mileto.

16 Chi jáni inī Pablo jā má jécuiñī dē Efeso, tácu quee ñamā dē-ni inī Asia, chi númī dē jā quíhīn ñamā dē ciudad Jerusalén tácu coo dē maá quīvī Pentecostés tú ná cúñamā dē.

Jā ní jani ichí Pablo ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū nchivī cándíja inī ñuū Efeso

17 De juni ndéē dē ñuū Mileto, de nī ntetíñú dē tūhun cuāhān Efeso jā ná quíji ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū nchivī cándíja ñúcuán.

18 De tá nī nquenda ndá tēe ñúcuán de nī ncāhān dē: Ja jínī vāha ndá máá ní nāsa sáhá sá jondē quiṽi jā ní nquiji xíhna ñúhún sá región Asia de jondē mitan.

19 De ja jínī ní nāsa nī nsatíñú vāha sá nūū maá Jētohō ō níí tiempo jā ní īyo sá jíín ndá ní de jondē mitan. De nduú ní nsáhá ñáhnú sá maá sá. De suni íyó vuelta jā ní jacu sá jā jéhē nchivī. De nī nquiji tūndóhó sīquī sá nī nsáhá ndá táhán sá hebreo, chi nī squétáhán ndá ji tūhun jā síquī sá.

20 De ja jínī ní jāá nduú ní ncúmanī jā nacani sá ndācá tūhun yā nūū ní jā sáhá jā quendōo vāha ndá ní, chi nī stéhēn sá tūhun yā cúu nūū chitú cúu inī ndācá vehe.

21 De suni inuú-ni nī nacani sá tūhun yā nūū ndá táhán sá hebreo jíín nūū nchivī ndá cā nación jā ná nācani inī ji sīquī cuáchi ji, de ná cándíja ji maá Jētohō ō Jesucristo.

22 De mitan chi ja ñúhún ichí sá jā quihīn sá Jerusalén, chi sndíhvī inī Espíritu Santo sáán jā quihīn sá vísō nduú jíín sá nāsa cundoho sá ñúcuán.

23 De íyó iin jā jíín sá, chi ndācá ñuū nūū jíca sá chi cáhān Espíritu Santo jíín sá jā quiiji tūndóhó sīquī sá, de suni quihīn sá vecāa.

24 De ni nduú sáhá sá cuenta vísō ná cáhnī ji sáán, chi jā cúni sá cúu jā ná sínu vāha sá tiñu jā ní ntee maá Jētohō ō Jesús sīquī sá de sūcuán cusīi inī sá. De tiñu ñúcuán cúu jā nācani sá tūhun vāha yā nūū ndācá nchivī nāsa vāha inī Yāā Dios jíín ó.

25 De māhñú ndá máá ní chi ja nī jica nuu sá nī nacani sá tūhun nāsa tátúnī Yāā Dios, de mitan chi ja nī jinī sá jā ni iin ní mā cūní cuitī cā nūū sá.

²⁶ Túsaá de cájí cáchī tūhun sá nūū ndá ní mitan jāá nsūū cuāchi maá sá cúu de tú naā iin ní.

²⁷ Chi nduú ní ncúmanī jā nácani sá nūū ndá ní ndācá jā ní nsāhá ndāā Yāā Dios.

²⁸ Túsaá de coto vāha ndá ní maá ní, de suni coto vāha ndá ní ndá cā nchivī cándíja, chi Espíritu Santo nī jani yā ndá ní jā coto ní ndá nchivī jā ní ncandíja maá Jētohō ō. Chi jíin nīñi yā nī nacueen yā ndá jí.

²⁹ Chi jíin sá jā tá quee sá quīhīn sá de quīvi ndá tēe nēhén māhñú ndá ní jā stáhvī dē ndá ní. Chi cuu dē tá cúu yīhī jā jáhnī ticāchí de súcuán nducú ndá dē jā snāá dē ánō ndá nchivī cándíja.

³⁰ De saá-ni jondē māhñú grupo ndá máá ní, suni quijéhe sava dē cāhān dē tūhun stáhvī tácuá stáhvī dē nchivī cándíja jā ná tíin jí tūhun stáhvī jā stéhēn dē.

³¹ Coó ndito inī ndá ní túsaá. De mā náā inī ní jā ūnī cuiyā nduú ñuú nduú ní jécuiñi sá jā sndíhvī ndasí inī sá tá iin iin ní chi jondē nī jacu sá jēhē ndá ní.

³² De mitan, hermano, jícan táhvī sá jēhē ndá ní jā maá Yāā Dios coto yā níhín, de coo ndá ní jíin tūhun yā jā sáhá yā jā váha ndá ní. Chi íyó poder tūhun yā ñúcuán jā scúja yā inī ndá ní, de suni sáhá jā nīhīn ní ndācá jā cúni yā taji yā nūū ní jíin nūū ndá cā nchivī jā coo ndoo coo īi jí nūū yā.

³³ De ni nduú ní ndíyo inī sá jā nīhīn sá ni xūhún ni sahma nūū ni iin nchivī.

³⁴ Chi jíin vāha ndá ní jā ní nsatíñú ndasí maá sá tácuá nīhīn sá ndācá jā jíni ñúhún sá jíin ndá tēe jā ní jica jíin sá.

³⁵ De súcuán nī stéhēn sá nūū ní jā súcuán cánuú satíñú ó tácuá nīhīn ō jā cuāha ó nūū ndá nchivī jā

cúmanī nūū. De mā náā inī ní tūhun maá Jētohō ō Jesús, chi sūcuán nī ncāhān yā: Ndetū cā quéndōo ó jā cunī mānī maá ó ndatīñú nūū nchivī nsūú cā jā cunī mānī ji nūū maá ó, ncachī yā, ncachī Pablo.

³⁶ De tá nī ndihi nī ncāhān dē ndācá tūhun yáhá de nī jēcuñī jītí dē, de nī jīcān táhvī dē jíín ndá hermano ñúcuán.

³⁷ Ñúcuán de ndihi dē nī jacu ndasí. De nī nanumi táhán ndá dē jíín Pablo de nī nchitū ndá dē nūū Pablo.

³⁸ Chi cúcuécá ndasí inī ndá dē jā ní ncāhān Pablo jā má cūní cuitī cā ndá dē nūū dē. De cuāhān ndá dē jíín Pablo nūū íní barco.

21

Jā cuánohōn Pablo ciudad Jerusalén

¹ Ñúcuán de ndá hermano jā ní nquiji Efeso nī nquendōo ndá ji Mileto. De nī nquīvi ndá sá barco, de nī jehndē ndāā ndá sá cuāhān sá jondē isla Cos. De quīvī téēn nī nquenda sá ñuū Rodas. De nī nquee tucu ndá sá, de nī nquenda sá ñuū Pátara.

² De ñúcuán nī nīhīn ndá sá iin barco jā quíhīn región Fenicia, de nī nquīvi ndá sá cuāhān sá.

³ De tá nī jinī sá isla Chipre de nī nquendōo-ni lado sátín sá, chi nī nchāha ndá sá cuāhān sá jíín barco jondē región Siria. De nī nquenda ndá sá ñuū Tiro, chi ñúcuán quendōo carga jā ndíso barco.

⁴ De ñúcuán nī nanducú ndá sá nchivī cándíja, de nī Iyo sá jíín ndá ji ūjā quīvī. De nī stéhēn Espíritu Santo nūū ndá ji jā quíji tūndóhó sīquī Pablo inī ciudad Jerusalén, de jā ñúcuán nī ncāhān ndá ji jíín dē jā má quíhīn dē nícu.

⁵ Ñúcuán de tá nī jīnu ūjā quīvī de nī nquee ndá sá. De ndá tēe cándíja jíin ñasíhí dē jíin ndá sēhe dē, nī jēchūhun ichí ndá dē ndá sāán yuhú ñúū ñúcuán. De nī jēcuīñī jítí ndá sá yuhú mar, de nī jīcān táhvī ndá sá.

⁶ De nī nanumi táhán ndá sá de nī nacuetáhví nūū táhán ndá sá ñúcuán. De nī nguīvi ndá sá barco cuāhān sá, de nī ndicó cóo ndá ji cuānohōn ji vehe ji.

⁷ De súcuán nī nquee ndá sá inī ñuū Tiro cuāhān sá jíin barco, de nī nquenda sá ñuū Tolemaida de sá de nī nquee sá barco. De ñúcuán nī nsāhá ndá sá saludar ndá hermano, de nī Iyo ndá sá iin quīvī jíin ndá dē.

⁸ De quīvī téēn nī nquee tucu ndá sá jíin Pablo, de nī nquenda ndá sá ciudad Cesarea. De nī nguīvi ndá sá inī vehe iin tēe nání Felipe. De tēe nácani tūhun vāha yā cúu dē, de cúu dē iin táhán jā újā tēe jā ní nsajī stāā nūū ndá ñahan ndahví tá nī nacāji nchivī cándíja. De nī ndeē ndá sá jíin dē.

⁹ De tēe ñúcuán íyó cūmī sēhe síhí dē jā íyó maá, de nácani ndá ji tūhun Yāā Dios.

¹⁰ De juni ndéē ndá sá jíin dē jacū quīvī ñúcuán de ichi Judea nī nquiji iin tēe nácani tūhun Yāā Dios, nání dē Agabo.

¹¹ De nī nquindēhé dē ndá sá. De nī nquehen dē sachíjin Pablo, de nī juhnī dē ndahá maá dē jíin jēhē dē, de nī ncāhān dē: Cáchī Espíritu Santo jā súcuán cuhnī táhán ó hebreo tēe xíí sachíjin yáhá tá quīhīn dē Jerusalén. De cuāha ji dē nūū nchivī incā nación, ncachī dē.

¹² De jā súcuán nī jini ndá sá tūhun ñúcuán, de ndá sāán jíin ndá cā hermano Cesarea nī ncāhān

ndāhvī ndá sá jíín Pablo jā má quíhīn dē Jerusalén nícu.

¹³ Ñúcuán de nī ncāhān Pablo: ¿Nājēhē cúu jā jácu ndá ní de cúcuécá ndasí inī sá sáhá ndá ní? Chi sāán chi nsūú vāchi jā cunuhnī sá-ni inī ciudad Jerusalén, chi ja íyó tūha sá jā vísō ná cúu sá ñúcuán jā síquī maá Jētohō ō Jesús, ncachī dē.

¹⁴ De nduú ní ncúu casī ndá sá jā má quíhīn dē. De nduú cā ní ncāhān fuerza sá jíín dē, chi nī ncāhān sá: Ná cóo nāsa cúnī maá Jētohō ō túsaá, ncachī ndá sá.

¹⁵ Ñúcuán de nī nsāhá tūha sá de nī nquee ndá sá cuāhān sá Jerusalén.

¹⁶ De suni cuāhān ndá sá jíín jacū tēe Cesarea jā cándija, de suni cuāhān iin tēe Chipre, nání dē Mnasón. De ja nī ncunahán cándija dē. De tá nī nquenda ndá sá Jerusalén, de nī ndōo ndá sá vehe tēe ñúcuán.

Jā ní jēndēhé Pablo Jacobo

¹⁷ De tá nī nquenda ndá sá Jerusalén de nī ncusiī ndasí inī ndá hermano ñúcuán jā ní nquenda ndá sá.

¹⁸ De quivī téen nī jēhēn ndá sá jíín Pablo vehe Jacobo. De ñúcuán nī ncutútú ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū ndá nchivī cándija.

¹⁹ De nī nsāhá saludar Pablo ndá tēe ñúcuán. Sá de nī nacani dē tūhun ndācá tíñu jā ní nsāhá Yāa Dios jíín dē tá nī nacani dē tūhun yā nūū nchivī ndá cā nación.

²⁰ De nī jini ndá dē tūhun yáhá, de nī ncāhān ndá dē jā cúñáhnú ndasí Yāa Dios. De nī ncāhān ndá dē jíín Pablo: Hermano, mitan de ja jínī ní tá cuāhā

mil táhán ó hebreo nī ncandíja ji Jesús. De cáhān nīhin ndá ji jā cánuú squíncuu ó ley Moisés.

²¹ Sochi nī nīhīn ndá ji tūhun jā stéhēn ní nūū ndá táhán ó hebreo jā íyó ndá cā nación jā má cuétáhvī cā ji ley Moisés de ni mā sāhá cā ji circuncidar ndá sēhe ji de ni mā cuétáhvī cā ji ndá costumbre janahán.

²² ¿De nāsa sāhá ó túsaá? Chi nīhīn ndija ndá táhán ó hebreo tūhun jā ní nenda ní, de cutútú cuāhā ji.

²³ Túsaá de súcuán ná sáhá ó: Yáhá íyó cūmī táhán ó hebreo jā ní nqee yuhú ndá dē iin jā squíncuu dē nūū Yāā Dios.

²⁴ Cueva ní ndá tēe yáhá, de quīhīn ní jíin dē templo. De sáhá ndá ní tá cúu nūū cáhān ley jā ndúndoo nchivī nūū yā. De chunáá ní jā sōcō ndá dē nūū yā. De sá de cuu sēté ndá dē xīnī dē, de ñúcuán stéhēn jā ní squíncuu dē jā ní nqee yuhú dē nūū yā. Tú súcuán sáhá ní sá de jīcūhun inī ndá táhán ó hebreo jāá nsūú jāndáá cúu tūhun jā ní nīhīn ji sīquī ní, chi cunī ji jā sa vāha squíncuu ní ley Moisés.

²⁵ Sochi ndá nchivī ndá cā nación jā cándíja Jesús, chi ja nī ntetíñú ndá sá carta cuāhān nūū ji jāá nduú cánuú squíncuu ji ni iin tūhun ñúcuán. Chi jā squíncuu ji cúu jā má cājí ji cūñu jā ní nsōcō nūū ídolo ni nīñī ni quitī jéhné, de mā cācá ndiī ji, ncachī ndá dē.

Jā ní ntiin ndá dē Pablo inī templo

²⁶ Ñúcuán de nī jeca Pablo ndicúmī tēe ñúcuán cuāhān ndá dē nūū quendōo dē. De quīvī téen nī nasáhá ndoo ndá dē maá dē nūū yā. De nī nquīvi

Pablo inī templo jā cachī tūhun dē nūū ndá sūtū nā quīvī jīnu jā násāhá ndoo ndá dē maá dē de quīsiáha dē quiti jā sōcō tá iin iin dē nūū yā.

²⁷ De tá ja ñatin sínu dē ndihújā quīvī jā ndúndoo ndá dē nūū yā, de sava táhán dē hebreo jā vají ichi Asia nī jinī nūū Pablo jā íyó dē inī templo. De nī scáhān ndá dē ndihi nchivī ñúcuán, de nī ntiin ndá Pablo.

²⁸ De nī ncana jee ndá: Ndá ní tēe nación maá ó Israel, cuāha núú ndá ní ndahá ní, chi tēe yáhá cúu jā jíca nuu ní cáhnú stéhēn dē nūū ndācá nchivī, de cáhān dē sīquī nación ndācá ó jíín sīquī ley Moisés jíín sīquī templo yáhá. De mitan ja nī squívi dē jacū tēe griego inī templo īi yáhá, de súcuán nī stívī dē templo chi cáhān ley jā má cúu quīvi nchivī incā nación jāá nsūú nchivī hebreo cúu, ncachī ndá.

²⁹ Chi jondē tá ndéē Pablo inī Jerusalén nī jinī ndá tēe hebreo jā jíca dē jíín Trófimo, tēe ñuū Efeso. Chi nī jani inī ndá jā ní squívi Pablo tēe ñúcuán inī templo, de nsūú tēe hebreo cúu dē.

³⁰ De ndihi nchivī ciudad ñúcuán nī ncuvaā. De nī ncutútú ji-ni, de nī ntiin ndá ji Pablo, de nī ntavā xēēn ji dē inī templo. De nī nacasī ji-ni viéhé.

³¹ De cúnī ji jā cahñī ji Pablo nícu, sochi general, tēe cúñáhnú nūū ndá soldado, nī nīhīn dē tūhun jā ndihi nchivī Jerusalén nī nenda ndá ji cúvaā ji.

³² De nī jeca general ndá soldado jíín capitán, de jínu ndá dē cuāhān dē nūū íyó ndá nchivī cuāhā ñúcuán. De nī jinī nchivī jā ní nquenda general jíín ndá soldado, de nī jencuiñī ndá ji jā cáni ji Pablo.

³³ Ñúcuán de nī ntandēē-ni general, de nī ntiin dē Pablo. Ñúcuán de nī ncachī dē jā ná cúuhnī Pablo

jíin ūū cadena. De nī jīcā tūhún general ndá nchivī ñúcuán nā tēe cúu Pablo, de nā cuāchi nī nsáhá dē.

³⁴ Sá de ndá nchivī cuāhā ñúcuán nī ncana ji sín sín tūhun. De nduú ní ncúcáhnú inī dē nā cuāchi nī nsáhá Pablo sīquī jā cúvaā ndasí ndá ji, de nī ncachī dē jā ná quíhīn Pablo cuartel.

³⁵ De tá nī nguenda ndá dē jíin Pablo escalera cuartel de nī jiso-ni ndá soldado dē cuāhān dē, chi nī nenda ndasí nchivī sīquī dē.

³⁶ Chi ndihi nchivī níquīn ji soldado, de cána jee ndá ji: Ná cúu tēe jīñā, ncachī.

Jā ní ncāhān Pablo jēhē maá dē nūū ndá nchivī

³⁷ De tá ja quívi ndá soldado jíin Pablo inī cuartel, de jíin tūhun griego nī ncāhān dē jíin general: ¿A cuāha ní tūhun jā cāhān sá iin tūhun jíin ní? ncachī dē. De nī ncāhān general: Jājāān, cúu cāhān nū yuhú griego túsaá.

³⁸ ¿A nsūú maá nú cúu tēe nación Egipto jā ní nenda sīquī gobierno quívī yātā túsaá? Chi tēe ñúcuán nī snénda dē cūmī mil tēe jā jáhni ndiyi nī jēhēn dē jíin jondē nūū ñuhun tíhá, ncachī general.

³⁹ Ñúcuán de nī ncāhān Pablo: Nduú chi tēe hebreo cúu sá, chi nī ncacu sá Tarso jā cúu ñuū cúñáhnú ndáñuū Cilicia. De sáhá ní favor cuāha ní tūhun jā cāhān sá jíin ndá nchivī yáhá, ncachī dē.

⁴⁰ De nī jēhe general tūhun jā cāhān dē, de nī jēcuñī ndeē Pablo nūū escalera. De nī nsáhá dē seña nūū nchivī ñúcuán jā ná cóo nañíí ji. De tá nī ncunañíí ji de nī ncāhān dē yuhú ndá maá dē jíin ndá ji jā cúu yuhú hebreo:

22

¹ Tátā, señor, mitan de cunini ndá ní tūhun jā cāhān sá jēhē maá sá jíín ní, ncachī dē.

² De nī jini ndá ji jā cāhān Pablo yuhú hebreo, de víhí cā nī ncunañíí ndá ji. De nī ncāhān Pablo:

³ Maá sá cúu ndija tēe ñuū ō hebreo, de nī ncacu sá ñuū Tarso ndáñúú Cilicia, sochi ciudad Jerusalén yáhá nī jahnu sá. De nī ncutūha sá escuela Gamaliel, de nī stéhēn dē ley jā ní jēhe yā nūū ndá ndiyi tatā ō. De nī ndihvī inī sá jā squíncuu vāha sá nūū Yāa Dios jondē jíín inī jíín ánō sá, tá cúu nūū sáhá ndá máá ní jíín ley mitan.

⁴ De nī nsāhá nāvāha sá ndá nchivī cándíja tūhun Jesús, de jondē nī ncuu inī sá jā cuū ndihi ji nícu. De cúu tēe cúu ñahan nī ntiin sá ndá ji nī nchihi sá ji vecāa.

⁵ De sūtū cúñáhnú cā jíín ndācá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú inī ñuū ō, ndá máá dē cúu testigo jā súcuán nī nsāhá sá. De suni nī ntaji dē orden nūū sá jā cuāha sá nūū ndá tēe ñuū ō hebreo jā íyó Damasco. De cuāhān sá ñúcuán jā tiin sá ndá nchivī cándíja nūū Jesús de quinasiáha sá ji ciudad Jerusalén yáhá de ndoho ji nícu.

Jā ní ncachī Pablo nāsa nī ndico cóo inī dē nūū Jesús

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ De nī nquehen sá ichi cuāhān sá, de nī ncuñatin sá yuhú ñūū Damasco cuāhān sá. De tá cahūxī ūū cúu de ichi andiví nī nquiji-ni iin luz jéndūtē ndasí nūū sá.

⁷ De nī ndicó cáva sá-ni nūū ñūhún, de nī jini sá iin tūhun jā cāhān: Saulo, Saulo, ¿nājēhē cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū? ncachī.

⁸ Ñúcuán de nī ncāhān sá: ¿Ní iin cúu ní, Señor? ncachī sá. De nī ncāhān yā jíin sá: Maá nī cúu Jesús ñuū Nazaret, de jā sáhá nāvāha nú ndá nchivī cándíja cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū, ncachī yā.

⁹ De ndá tēe jā cuáhān jíin sá nī jinī ndija dē luz ñúcuán, de nī nchūhú ndá dē, sochi nduú ní jini dē nāsa nī ncāhān yā jíin sá.

¹⁰ Ñúcuán de nī ncāhān sá: Señor, ¿naá cúu jā cúnī ní jā sáhá sá túsaá? ncachī sá. Ñúcuán de nī ncāhān maá Jētohō sá: Nacōo, de quihīn nū Damasco, de ñúcuán íyó iin tēe jā cachī nūū nū naá cúu jā cúnī ni jā sáhá nú, ncachī yā.

¹¹ De sīquī jā jéndūtē ndasí luz ñúcuán de nī ncucuáá sá-ni nī nsáhá. De ndá tēe jā cuáhān jíin sá tīn ndá dē-ni cā ndahá sá nī nguīvi sá Damasco.

¹² De ñúcuán ndēe iin tēe nání Ananías. De ndācá táhān ó hebreo jā ndēe ñúcuán cāhān jā tēe vāha cúu Ananías, chi vāha squíncuu dē ley Moisés.

¹³ De nī nguenda tēe ñúcuán vehe nūū ndēe sá, de nī ncāhān dē jíin sá: Hermano Saulo, ná nátūu tīnūú ní, ncachī dē. De nī natūu-ni nūū sá, de nī jinī sá nūū dē.

¹⁴ De nī ncāhān Ananías: Maá Yāa Dios ndá ndīyi tatā ō, ja nī nacāji yā ní tácuca cunī ní naá cúu jā cúnī yā jā sáhá ní, de cunī ní nūū maá Cristo Yāa ndāā, de cunī ní tūhun jā cāhān yā.

¹⁵ De nacani ní tūhun yā nūū ndihi nchivī ndācá jā ní jinī ní jíin jā ní jini ní.

¹⁶ De mitan de mā cúhuun inī ní túsaá. Nacuiñī ní, de cuenduté ní, de cāhān ndāhvī ní jíin maá Jētohō

ō tácuā naquete yā ánō ní nūū cuáchi ní, ncachī dē jíín sá.

Jā ní ncachī Pablo nāsa nī ntetíñú Yāā Dios dē nūū nchivī ndá cā nación

17 De nī ndicó cóo sá nī nenda sá ciudad Jerusalén. De jícān táhvī sá inī templo de nī stéhēn yā iin jā ní jinī sá.

18 Chi nī jinī sá nūū yā, de nī ncāhān yā jíín sá: Ndíta-ni quee ñamā nū inī Jerusalén yáhá, chi mā cuétúhún nchivī yáhá tūhun nī jā nacani nú nūū ji, ncachī yā.

19 De nī ncāhān sá jíín yā: Nduú, Señor, chi cuetáhvī ndá ji sāán, chi ja jíín ndá ji nāsa tēe nī ncuu sá jā ní nquīvi sá ndihi vehe īī sinagoga nī ntiin sá ndācá nchivī cándíja ji ní, de nī ncani sá ndá ji, de nī nchihi sá ji vecāa.

20 De suni jíín ndá ji jā quīvī jā ní jahnī ji Esteban, tēe nī nacani tūhun ní, de suni nī īñi sá quīvī ñúcuán, de nī jetúhún sá jā ní jīhī dē. Chi nī jito sá sahma ndá tēe jā ní jahnī Esteban, ncachī sá jíín yā.

21 De nī ncāhān yā: Cuáhán, chi maá nī tétíñú ndóhó jā quīhīn jíicá nú jondē nūū nchivī ndá cā nación nacani nú tūhun nī nūū ji, ncachī yā jíín sá, ncachī Pablo.

Jā ní īñi Pablo nūū general

22 De xihna nī ninī vāha ndá ji jā cāhān dē. De tá nī ncāhān dē tūhun yáhá jā ní ncāhān yā jíín dē jā tetíñú yā dē quīhīn dē nūū nchivī ndá cā nación nacani dē tūhun yā, sá de nī ncana jee ndá ji: Ná cúū tēe jíñā. Nsūū tēe vāha cúu dē jā cutecū cā dē, ncachī ndá ji.

²³ De súcuán cána cóhó ndá ji. De quísi ji sōō ji, de squénda ji tīcāchāā ñuhun, de súcuán sáhá ndá ji chi quítī ndasí inī ji.

²⁴ De nī ncachī general jā ná quívi Pablo inī cuartel. De nī ncachī dē jā ná stíchī ndá soldado Pablo jondē jíin cuarta ñii tácuá cucáhnú inī general nā sīquī cúu jā ní nenda ndá nchivī ñúcuán sīquī dē.

²⁵ De nī juhnī ndá dē Pablo tácuá cuu canī ndá dē. De nī ncāhān Pablo jíin tēe cúu capitán jā íñí ñúcuán: ¿A íyó ley jā canī ní jíin cuarta ñii iin tēe nación Roma de tú ncháha ca cunī ní nā cuāchi nī nsáhá dē? ncachī dē.

²⁶ De nī jini capitán tūhun yáhá, de nī nquee dē cuācachī dē nūū general: Cūndēhé ní nāsa sáhá ní jíin tēe yáhá, chi tēe nación Roma cúu dē, ncachī dē.

²⁷ Ñúcuán de nī nguenda general nūū Pablo, de nī jīcā tūhún dē: Cachī tú maá jāndāā jā tēe nación Roma cúu nú, ncachī dē. De nī ncāhān Pablo: Suu cúu ndija sá, ncachī dē.

²⁸ De nī ncāhān tucu general: De nduhū chi cuāhā xūhún nī jēhe nī, de súcuán nī nduu nī sēhe nación Roma, ncachī dē. De nī ncāhān Pablo: Sochi sāán chi cúu sá maá tēe jā ní ncacu nación Roma, ncachī dē.

²⁹ Ñúcuán de ndá jā cúnī jā sndóho dē nī ncujiyoni cuāhān. De saá-ni jondē general suni nī nchūhú dē chi nī stívī dē ley jā ní juhnī dē Pablo, chi nduú íyó vāha jā sáhá súcuán jíin tēe nación Roma.

Jā ní tñi Pablo nūū junta cúñáhnú cā táhán dē hebreo

³⁰ De quívī téen de cúnī general jā cucáhnú vāha inī dē nā sīquī cúu jā ní nenda ndá tēe hebreo sīquī Pablo. De nī ndají dē cadena jā núhnī Pablo. De nī

ncachī dē jā cutútú ndācá sūtū cúñáhnú jíin ndācá tēe sáhá junta cúñáhnú cā. De nī ntavā dē Pablo, de nī jani dē nūū ndá tēe jā ní ncutútú.

23

¹ Ñúcuán de nī nūcūndēhé vāha Pablo nūū ndá tēe jā ní ncutútú, de nī ncāhān dē: Ndá ní tátā, señor, sāán chi nijīn cúu ánō sá jā vāha ndāā jíca sá nūū Yāā Dios jondē mitan, ncachī dē.

² Ñúcuán de Ananías, tēe cúu sūtū cúñáhnú cā, nī ncachī dē nūū tēe íñi ñatin nūū Pablo jā ná cātū maá yuhú dē.

³ De nī ncāhān Pablo jíin sūtū cúñáhnú cā ñúcuán: Yāā Dios chi sndóho yā níhín chi tēe stáhvīni cúu ní. Chi ndéē ní jā sáhá ndāā ní tiñu sá de tú nī stíví sá ley Moisés. ¿Túsaá de nā sīquī cúu jā cáchī ní jā cani dē sāán? Chi suu jíñā cúu jā stíví maá ní ley, ncachī dē.

⁴ De nī ncāhān ndá tēe íñi nūū dē ñúcuán: ¿Nājēhē cúu jā cáhān nāvāha nú jíin sūtū cúñáhnú cā jā sátíñú nūū Yāā Dios? ncachī ndá.

⁵ De nī ncāhān Pablo: Tátā, señor, nduú ní jíinī sá jā sūtū cúñáhnú cā cúu dē. Chi tú ní jíinī sá de mā cáhān sá sūcuán nícu, chi cáchī nūū tūtū īī jā má cáhān nāvāha ó nūū tēe cúñáhnú inī ñuū ō, cáchī, ncachī dē.

⁶ De tá nī ncucáhnú inī Pablo jā sava dē cúu tēe grupo saduceo de sava cā dē cúu grupo fariseo, de nī ncāhān jee dē nūū junta: Ndá níhín tátā, maá sá cúu iin táhān grupo fariseo, chi cúu sá sēhe iin tēe fariseo. Chi ñúhún inī sá jā nastécū yā ndīyi, de jā suu cúu jā cáhān ndá ní cuāchi sīquī sá, ncachī dē.

⁷ De tá nī ncāhān dē sūcuán de nī ntetáhán ndá tēe fariseo jíin tēe saduceo jā sáhá junta. De nī ncsuín inī ndá.

⁸ Chi cáhān ndá tēe saduceo jā má nátecū ndīyi de ni nduú nā ángel yā íyó de ni ánō. Sochi tēe fariseo chi jétuhún dē ndinúnī tūhun yáhá.

⁹ De nī ncuvaā ndasí. De ñúcuán de nī nacuiñi sava tēe fariseo jā stéhēn ley Moisés, de nī ncāhān dē: Nduú ni iin cuāchi níhīn ndá sá sīquī tēe yáhá. Sanaā de nī ncāhān ndija iin ánō á iin ángel yā jíin dē, de mā sáhá nīhin inī ō nūū Yāā Dios túsaá, ncachī ndá dē.

¹⁰ De nī ntetáhán ndasí ndá. De yúhú general jā scuáchi ndá Pablo de nī ncachī dē jā ná quívi ndá soldado tavā dē Pablo mähñú ndá, de ná ndívi dē inī cuartel.

¹¹ De jacuāā ñúcuán nī nquenda-ni Jētohō ō nūū dē, de nī ncāhān yā jíin dē: Pablo, sáhá ndeé inī nū, chi tá-ni nī nacani nú tūhun nī inī Jerusalén yáhá, suni sūcuán cánuú quīnacani nú tūhun nī jondē Roma, ncachī yā.

Jā ní squétáhán ndá ji tūhun jā cahñi ji Pablo

¹² De tá nī ncunijīn de nī ncutútú cuāhā ndá tēe hebreo de nī squétáhán ndá tūhun. De nī ncāhān téyíí ndá jā má cājí cuitī ndá de ni mā cōhó cuitī ndá de tú mā cáhñi ndá Pablo xihna cā.

¹³ De víhí cā ūū xico tēe hebreo nī ncāhān téyíí ndá tūhun yáhá.

¹⁴ De nī jēhēn ndá nūū ndá sūtū cúñáhnú jíin nūū ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū nchivī hebreo, de nī ncāhān ndá jíin tēe ñúcuán: Nī ncāhān téyíí ndá sá jā má cājí cuitī ndá sá de tú mā cáhñi ndá sá Pablo xihna cā.

15 Túsaá de ndá máá ní jíín ndá cā tēe sáhá junta cúñáhnú cā, cuácāhān ndá ní jíín general jā ná távā dē Pablo cuēē dē jíín nūū junta teēn, chi cachī ní jā cúnī ndá ní jā stíchī vāha cā ndá ní dē. De ná cóo tūha ndá sá jā cahñī sá dē ichi, ncachī ndá.

16 Sochi sēhe yíí cuāha Pablo nī jini ji jā súcuán nī squétáhán ndá tūhun. De nī jēhēn ji cuartel, de nī ncachī tūhun ji nūū Pablo.

17 De nī ncana Pablo iin tēe cúu capitán, de nī ncāhān dē: Cueca ní sūchí yáhá quīhīn ní jíín ji nūū general, chi íyó iin tūhun cachī tūhun ji nūū dē, ncachī dē.

18 De capitán nī jeca dē ji cuāhān ji jíín dē nūū general, de nī ncāhān dē: Pablo, tēe yíhí vecāa, nī ncana dē sāán nī ncāhān dē jíín sá jā quisiáha sá sūchí yáhá nūū ní, chi íyó iin tūhun cāhān ji jíín ní, ncachī dē.

19 De nī ntiin general ndahá ji de cuāhān dē jíín ji iin lado, de nī jīcā tūhún yuhú dē ji: ¿De nā tūhun cāhān nū jíín nī cúnī nū? ncachī dē.

20 De nī ncāhān ji: Ndá tēe hebreo nī squétáhán ndá dē tūhun jā cāhān dē jíín ní jā teēn tavā ní Pablo quīhīn dē nūū ndá tēe sáhá junta cúñáhnú cā, chi cāhān ndá dē jíín ní jā cúnī dē jā stíchī vāha cā dē Pablo.

21 Sochi mā cándíja ní, chi víhí cā ūū xico dē cundetú yuhú dē ichi. Chi nī ncāhān téyíí ndá dē jā má cājí cuitī dē de ni mā cōhó dē de tú mā cáhñī ndá dē Pablo, ncachī ndá dē. De mitan ja ndétu dē jā cuāha ní tūhun jā quīhīn Pablo nūū junta, ncachī ji.

²² De nī ncāhān general jíin ji jā ni iin nūū mā cāchí ji jā súcuán nī ncachī tūhun ji nūū dē, de nī natají dē ji cuānohōn ji.

Jā ní ntají general Pablo cuāhān dē nūū Félix, tēe cúu gobernador

²³ Ņúcuán de nī ncana general ūū capitán, de nī ncachī dē jā sáhá tūha dē ūū ciento soldado jā jíca jéhé jíin ūnī xico ūxī soldado jā yósō caballo jíin ūū ciento soldado jā yíndahá lanza. Chi cahīin jacuāā űúcuán quee ndá dē quihīn dē jíin Pablo jondē ciudad Cesarea.

²⁴ De nī ncachī dē jā suni sáhá tūha dē iin caballo jā cosō Pablo. De coto vāha ndá dē Pablo quihīn ndá dē jíin dē jondē nūū Félix, tēe cúu gobernador.

²⁵ De nī ntee dē iin carta, de súcuán cāhān:

²⁶ Maá sá cúu Claudio Lisias, de tēe sá carta yáhá cuēē nūū ní, señor Félix, gobernador cúñáhnú. ¿Nā tāhvī ní cúu?

²⁷ De mitan de cāchī tūhun sá nūū ní jā nchivī hebreo nī ntiin ndá ji tēe yáhá. De ja ñatin cahnī ndá ji dē nícu, sochi nī scácu sá dē jíin ndá soldado, chi nī jinī sá jā tēe nación Roma cúu dē.

²⁸ De nī jani sá dē nūū junta ndá máá ji, chi cúnī sá cucáhnú inī sá nā cuāchi cāhān ndá ji síquī dē.

²⁹ De nī jinī sá jā síquī ley ndá máá ji cúu jā cāhān ji cuāchi síquī dē, sochi nduú ní níhīn sá ni iin cuāchi síquī dē jā cuū dē á jā quihi dē vecāa.

³⁰ De nī níhīn sá tūhun jā ní squétáhán sava tēe hebreo tūhun jā cahnī ji dē, de jā űúcuán cúu jā ní ntetíñú ñamā sá dē cuēē dē nūū ní. De suni ja nī ncachī sá nūū ndá nchivī jā cāhān cuāchi síquī dē jā ná cuēē ji nūū ní de jíñā cāhān ji cuāchi dē nūū

ní de tú nā cuāchi dē. Ja nī ncuu nī ncāhān ō, tátā, ncachī carta.

³¹ De ndá soldado nī jeca ñuú dē-ni Pablo cuāhān ndá dē jondē ñuú Antípatris tá cúu nūū ní ndacu general.

³² De quīvī téēn nī ndicó cóo-ni ndá soldado jā jíca jéhé cuānohōn jondē cuartel, de maá-ni cā soldado jā yósō caballo cúu jā ní jēhēn jíin Pablo.

³³ De nī nquenda ndá Cesarea. De nī jēhe ndá carta nūū gobernador, de suni nī nsiáha ndá Pablo nūū dē.

³⁴ De nī ncahvi gobernador carta ñúcuán. De nī jīcā tūhún dē nā ñuú Pablo, de nī jinī dē jā tēe ndáñúū Cilicia cúu dē.

³⁵ De nī ncāhān dē: Ná quíji ndá tēe jā cāhān cuāchi sīquī nū. Ñúcuán de cunini vāha nī tūhun cāhān nū, ncachī dē. De nī ncachī dē jā ná quíndasī Pablo inī palacio ndīyi rey Herodes.

24

Jā ní nacani Pablo tūhun maá dē nūū gobernador Félix

¹ De nūū úhūn quīvī de nī nquenda maá sūtū cúñáhnú cā Ananías jíin sava tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū táhán dē hebreo jíin iin tēe jā cúu abogado jā nání Tértulo. De nī nquīvi ndá nūū gobernador jā cāhān ndá cuāchi sīquī Pablo.

² Ñúcuán de nī ncana gobernador Pablo. De nī nquijéhé Tértulo cāhān dē cuāchi Pablo nūū gobernador: Señor gobernador, sīquī jā vāha tēe cúu ní cúu jā vāha nañíí-ni íyó ndá sá mitan, de sīquī jā ndíchí ní de vāha tátúnī ní cúu jā vāha íyó nación.

³ De ná cútahvī sá chi níní íyó vāha ndācá-ni lugar sáhá ní, señor Félix.

⁴ De mitan chi nduú cúnī sá jā snāā sá tiempo ní, sochi cāhān ndāhvī sá jíin ní jā sáhá ní tūhun mānī inī jā cunini ní iin tūhun lulí-ni jā cāhān sá jíin ní.

⁵ Chi nī jinī ndá sá jā maá tēe ndúcuéhé cúu tēe yáhá, chi sáhá dē jā cánāā ndá táhán sá hebreo níi cáhnú ñayiví. Chi maá dē cúñáhnú nūū ndá nchivī jā scuáha tūhun tēe nání Jesús jā ní jahnu ñuū Nazaret.

⁶ De suni ja ndúcú dē jā jondē templo stíví dē nícu, de nī ntiin ndá sá dē. De cúnī ndá sá jā sáhá ndāā sá jíin dē nícu tá cúu nūū cāhān ley ndá sá.

⁷ Sochi nī nquenda-ni general Lisias, de nī ncan-deē xēen dē-ni tēe yáhá nūū ndá sá.

⁸ De nī ncachī dē jā ná quíji ndá sāán jā cāhān cuāchi sīquī Pablo nūū ní. De mitan de cuu stíchī maá ní dē de jíin tūhun jā cāhān maá dē de cunī ní nāsa íyó ndá cuāchi dē jā cāhān sá sīquī dē, ncachī Tértulo.

⁹ De suni nī ncāhān ndá cā tēe jā cuāhān dē jíin: Súcuán íyó ndija cuāchi dē, ncachī ndá.

¹⁰ Ņúcuán de nī nsáhá gobernador seña nūū Pablo jā ná cāhān dē, de nī ncāhān dē: Ja jíin sá ja nī ncuu cuāhā cuīyā cúu ní gobernador inī nación yáhá, de jā ñúcuán cúu jā cúsiī inī sá jā maá ní sáhá ndāā tiñu sá.

¹¹ De maá ní chi cuu nanducú vāha ní de cunī ní jā cáta ncāā úxī ūū-ni quivī cúu mitan jondē jíin jā ní jēhēn sá Jerusalén jā ní jēchiñúhún sá Yāa Dios.

¹² De nduú ní ntétáhán cuitī sá jíin ni iin nchivī, de ni nduú ní snēnda sá nchivī ni inī templo ni inī ndá vehe īi sinagoga ni inī ciudad.

13 De ni iin cuāchi jā cāhān ndá dē sīquī sá, mā cūú cuitī sāhá ndāā dē jā ní nsāhá sá.

14 Sochi yáhá cúu jā cáchī ndāā sá nūū ní jā Yāā Dios ndīyi tatā sá cúu jā chíñúhún sá, de suu cúu maá Jesucristo. De tūhun yáhá-ni cúu jā cāhān dē jā tūhun jeé cúu, sochi tiñu néhén cúu, cáchī dē. Sochi cándíja sá ndācá tūhun yósō nūū tutū ley Moisés jíin nūū tutū jā ní ntee ndá tēe jā ní nacani tūhun yā jondē janahán.

15 De suni inuú-ni ñúhún inī sá jíin ndá dē jā sāhá Yāā Dios jā natecū ndá ndīyi, cúu nchivī jā sáhá vāha cúu nchivī jā sáhá nēhén.

16 De jā ñúcuán cúu jā níní ndíhvī inī sá sāhá sá ndācá tiñu vāha tácuca cusī inī ánō sá jāá nduú nā cuāchi sá de mā cúcanoō sá nūū Yāā Dios jíin nūū nchivī.

17 De nī jica nuu sá jacū cuīyā ndá cā nación, de sá de nī nenda sá ciudad Jerusalén nī jēnasiáha sá xūhún jā ní jinī mānī nchivī ndá cā nación jā cuu táhán sá ñúcuán. De suni nī nenda sá jā sōcō sá quitī nūū Yāā Dios.

18 De juni íyó sá inī templo jā ní nsāhá sá tá cúu nūū cāhān ley jā ndundoo nchivī nūū yā de sócō sá quitī nūū yā, de jacū táhán sá hebreo jā vāji jondē Asia nī jinī ndá dē nūū sá inī templo. Sochi nduú ní íyo cuāhā nchivī jíin sá, de juni nduú ní ncúvāā jī.

19 ¿De nūcu nduú ní nguíji ndá máá dē yáhá jā cāhān dē cuāchi sīquī sá de tú nī jinī dē jā íyó cuāchi sá?

20 A ndá tēe yáhá ná cáchī dē de tú nā cuāchi nī nīhīn ndá dē sīquī sá tá nī íyo sá nūū junta cúñáhnú cā ndá táhán sá hebreo.

21 A sanaā de yáhá-ni cúu cuāchi jā cuu nīhīn dē sīquī sá, chi tá nī īñi sá nūū junta ndá dē de nī ncāhān jee sá: Cándija sá jā nastécū yā ndá ndīyi, de jā suu cúu jā cāhān ní cuāchi sīquī sá mitan, ncachī sá, ncachī Pablo.

22 De ja jínī vāha Félix nāsa cándija nchivī jā chíñúhún Cristo. De tá nī jini dē tūhun jā cāhān Pablo de nī nsínu dē-ni junta, de nī ncāhān dē: Jondē ná quíji general Lisias sá de cātūhún vāha cā ni sīquī tiñu yáhá, ncachī dē.

23 De nī ncachī dē nūū capitán jā ná cóto vāha dē Pablo, sochi ná cuáha dē tūhun jā caca nuu Pablo jacū, de mā cásī dē de tú vāji táhán Pablo jā cāhān ji jín dē á jā chindeé ji dē.

24 De nī ncuu jacū quīvī, de nī nenda Félix jín nāsíhī dē Drusila, de ñahan hebrea cúu ña. De nī ncana dē Pablo tácuā cunini dē nāsa cúu tūhun jā candija ó Jesucristo.

25 De nī ncāhān Pablo jín dē jā cánuú jā sāhá ó tiñu ndāā de cāhnū vāha ó maá ó. De suni nī nacani dē jā quīvī sándihí de sāhá ndāā Yāā Dios tiñu ndivī nchivī nāsa nī nsāhá ndá ji. De nī nchūhú Félix de nī ncāhān dē: Mitan de cuáhán, de tá iin quīvī núne nī de cana tucu nī ndóhó quiji nú, ncachī dē.

26 De cúnī dē jā cuāha Pablo xūhún cuu maá dē de siāā dē-ni Pablo nícu. Jā ñúcuán cúu jā quéhén vuelta nī ncana dē Pablo nī natúhún ndúū dē.

27 De tá nī ncuu ūū cuīyā de sá de nī nsāma Félix de nī nūcuīñi Porcio Festo. De cúnī Félix jā ná cúsi inī nchivī hebreo jín dē, de jā ñúcuán cúu jā ní squéndō dē Pablo vecā.

25

Jā ní t̄ni Pablo nū Festo

¹ De cáta ncáá únī-ni quīvī jā ní nguīvi Festo cúu dē gobernador de nī nquee dē inī ciudad Cesarea cuāhān dē ciudad Jerusalén.

² De ndācá sūtū cúñáhnú jíin ndācá tēe cúñáhnú nū nchivī hebreo, nī nquenda ndá nū Festo, de nī ncāhān ndá cuāchi sīquī Pablo.

³ De nī ncāhān ndāhvī ndá jíin Festo: Sāhá ní favor natetíñú ní Pablo ná ndíji dē yáhá, ncachī ndá. De súcuán nī ncāhān ndá, chi ja nī squétáhán ndá tūhun jā cahnī ndá Pablo ichi.

⁴ Sochi nī ncāhān Festo: Pablo chi ja yíndasī vāha dē Cesarea, de nduhū chi ja ñatin quīnohōn nī.

⁵ De ndá ndóhó jā cúñáhnú quīhīn iin ncáá ó, de ñúcuán cāhān nū cuāchi dē de tú íyó cuāchi dē, ncachī dē.

⁶ De nī iyo dē ñúcuán tá únā á ūxī-ni quīvī, de nī nenda dē Cesarea. De quīvī téēn nī nūcundeē dē mesa nū sáhá ndāā dē tiñu, de nī ndacu dē jā ná quíji Pablo.

⁷ De ja íñí ndá tēe hebreo jā ní nquiji ciudad Jerusalén. De tá nī nquenda Pablo de nī jicó ndúū ndá Pablo, de nī nquijéhé ndá sáhá tūhún nāvāha ndá sīquī dē. Sochi nduú ní ncúndéé ndá jíin tūhun tūhún.

⁸ De nī ncāhān Pablo jēhē maá dē: Nduú ní nsáhá sá ni iin cuāchi sīquī ley ndá táhán sá hebreo ni sīquī templo ni sīquī rey cúñáhnú cā nación Roma, ncachī dē.

⁹ De sīquī jā cúnī Festo jā cusīi inī nchivī hebreo jíin dē de nī ncāhān dē jíin Pablo: ¿A nduú cúnī nū

cōhōn jondē Jerusalén, de ñúcuán sáhá ndāā ni tiñu nú? ncachī dē.

¹⁰ De nī ncāhān Pablo: Mitan ja íñi sá inī vehe tíñú nūū tátúnī ley maá rey cúñáhnú cā, de yáhá cúu nūū cánuú jā cundaā tiñu sá. De maá ní chi ja jínī vāha ní jāá nduú ní nsáhá sá ni iin cuāchi sīquī táhán sá hebreo.

¹¹ Chi tú ní nsáhá sá iin cuāchi xeēn jā cánuú jā cuū sá de vātu-ni cuū sá túsaá. Sochi tú nduú íyó ndāā tūhun jā tēe cuāchi ndá tēe yáhá sīquī sá de ni iin tēe mā cūú nasiáha dē sāán jā quínohōn sá nūū táhán sá Jerusalén. Túsaá de cúnī sá jā quihīn sá nūū maá rey cúñáhnú cā jā íyó Roma de maá dē ná sáhá ndāā tiñu sá, ncachī dē.

¹² De nī natúhún Festo jíin ndá cā táhán ndíso tíñú jíin dē. De nī ncāhān dē jíin Pablo: Ja nī ncāhān nū jā quihīn nū nūū maá rey cúñáhnú cā jā sáhá ndāā dē tiñu nú cúnī nū. De cuu de quihīn nū túsaá, ncachī dē.

Jā ní tñi Pablo nūū rey Agripa

¹³ De nī ncuu jacū quivī, de nī nquenda rey Agripa jíin Berenice jondē ciudad Cesarea jā cuándēhé dē Festo.

¹⁴ De quéhén quivī nī iyo nduū dē ñúcuán. De nī nacani Festo tūhun Pablo nūū rey ñúcuán, chi nī ncāhān dē: Félix, tēe nī ncuu gobernador, nī sndóo dē iin tēe yíhí vecāa yáhá.

¹⁵ De tá nī jēhēn sá Jerusalén de ndá sūtū cúñáhnú jíin ndá tēe ñáhnú jā ndíso tíñú nūū nchivī hebreo nī nquenda ndá dē nūū sá cáhān ndá dē cuāchi sīquī tēe yáhá, de cúnī ndá dē jā ná cúu tēe yáhá.

16 De nī ncachī sá jíin ndá dē jāá nduú nā costum-bre tēe Roma jā cahñī dē súcuán-ni iin tēe chi jondē cuiñi dē jíin ndá tēe jā cáhān cuāchi sīquī dē, tácuā cáhān dē jēhē maá dē de cundaā á íyó cuāchi dē á nduú, ncachī sá.

17 Ñúcuán de tútú nī nquenda ndá ji yáhá. De quívi téen de nduú ní ncúcuéé sá jā cundeē sá vehe tíñú jā sáhá ndāá sá tiñu ñúcuán, de nī ncachī sá jā ná quíji tēe jā yíhi vecāa.

18 De íñi ndá nchivī jā cáhān cuāchi sīquī dē. De nī jani inī sá jā cáhān ji iin cuāchi xeēn sīquī tēe ñúcuán nícu, de nduú.

19 Chi vāchi sīquī nāsa cándíja ndá máá ji-ni cúu, jíin sīquī iin tēe nání Jesús, sochi ja nī jīhī dē, de cáchī Pablo jā ní natecū ndija dē.

20 De nduú ní ncúcáhnú cuitī inī sá nāsa sáhá ndāá sá tiñu ñúcuán. De nī jīcā tūhún sá Pablo de tú cúnī dē quīhīn dē Jerusalén de ñúcuán cundaā tíñu dē.

21 Sochi Pablo nī ncachī dē jā cúnī dē quīhīn dē nūū rey Augusto jā cúu rey cúñáhnú cā nación Roma, de ñúcuán sáhá ndāá rey tíñu dē. De nī ncachī sá jā ná quíhi dē vecāa jondē tetíñú sá dē quīhīn dē nūū rey ñúcuán, ncachī Festo.

22 Ñúcuán de nī ncāhān Agripa jíin Festo: De saá-ni sáan suni cúnī sá jā cunini sá tūhun cáhān tēe ñúcuán, ncachī dē. De nī ncāhān Festo: Teēn de cunini ní jā cáhān dē túsaá, ncachī dē.

23 De quívi téen de nī nquenda Agripa jíin Berenice. De yíñúhún nī nguívi dē inī vehe tíñú jíin ndá general jíin ndá tēe cúñáhnú inī ciudad. De nī ncachī Festo jā ná quíji Pablo.

24 De nī ncāhān Festo: Cáhān sá jíin ní, señor rey Agripa, jíin ndihi ndá ní jā ní nguenda ní yáhá. Yáhá cúu tēe jā ní nenda ndācá táhán dē hebreo sīquī dē, cúu nchivī Jerusalén de saá-ni nchivī hebreo ciudad Cesarea yáhá, de cúsá maá jā cáhān ndá ji jāá nduú íyó vāha jā cutecū cā dē.

25 Sochi jáni inī maá sá jā nduú ni iin cuāchi xeēn ní nsáhá dē jā cuū dē. De nī ncachī dē jā cúnī dē quihīn dē nūū rey cúñáhnú Augusto, de ñúcuán cundaā tiñu dē. De ñúcuán cúu jā ní ncachī sá jā tetíñú sá dē quihīn dē nūū rey ñúcuán.

26 De nduú cúcáhnú inī sá nā cuāchi dē tee sá nūū tutū jā quihīn jíin dē nūū rey cúñáhnú cā, chí nduú níhīn sá ni iin cuāchi dē. De jā ñúcuán cúu jā ní ntavā sá dē nūū ndá ní, de cánuú cā nūū maá ní, señor rey Agripa. De stíchī vāha maá ní dē tácuā cucáhnú inī sá nāsa tee sá carta quihīn.

27 Chí cúcanōō sá jā tetíñú sá iin preso quihīn de tú mā cāchí tūhun sá nā cuāchi nī nsáhá dē, ncachī dē.

26

Jā ní ncāhān Pablo jēhē maá dē nūū rey Agripa

1 De nī ncāhān rey Agripa jíin Pablo: Mitan de cuu cāhān nū tūhun maá nū, ncachī dē. De nī scāā Pablo ndahá dē, de súcuán nī ncāhān dē:

2 Señor rey Agripa, cúsi inī sá mitan jā cuu nacani sá nūū ní jāá nduú íyó ndāā ndācá cuāchi jā cáhān táhán ó hebreo sīquī sá.

3 Chí ja jíinī vāha maá ní ndācá costumbre táhán ó hebreo jíin ndācá tūhun jāá nduú quétáhán jā jáni inī ji. De jā ñúcuán cúu jā cáhān ndāhvī sá jíin ní jā

cune cáhnú inī ní cunini ní ndá tūhun yáhá jā cāhān sá jíin ní.

Jā ní nacani Pablo nāsa nī nsāhá dē tá ncháha ca ndicó cóo inī dē nūū Jesús

⁴ Ja jíinī ndācá táhán ó hebreo nāsa nī nsāhá sá jondē tá lulí sá, tá nī ndeē sá māhñú ndá ji inī ñuū sá jíin inī Jerusalén.

⁵ De tú cúnī ndá máá dē jā cachī ndāā dē, de ja jíinī ndá dē jā jondē lulí sá nī Iyo sá nūū grupo fariseo. De vījín cā cúu grupo ñúcuán nsūú cā ndá cā grupo táhán ó hebreo sīquī jā cāhān nīhin cā jā squíncuu ó ley.

⁶ De ñúhún inī sá tūhun jā ní nquee yuhú Yāā Dios nūū ndīyi tatā ō jā nastécū yā ndīyi, de tūhun ñúcuán-ni cúu jā ní ntee dē cuāchi sīquī sá.

⁷ Chi maá ó jā cúu ó tatā ndihúxī ūū sēhe Israel jā cúu ó nchivī hebreo, chi ñúhún inī ō tūhun jā ní nquee yuhú yā jā nastécū yā ndīyi. De jā ñúcuán cúu jā nduú ñuú chíñúhún ndasí ó Yāā Dios de sátiñú ó nūū yā. De sīquī jā inuú-ni ñúhún inī sá jíin ndá táhán ó hebreo cúu jā cāhān maá ji cuāchi sīquī sá, chi nācani sá tūhun jā natecū ndīyi, señor rey Agripa.

⁸ ¿De á mā cúu nastécū Yāā Dios ndīyi jáni inī ndá ní, á naá cúu?

Jā ní nacani Pablo nāsa nī nsāhá nāvāha dē nchivī cándija

⁹ De maá sá chi nī jani inī sá jā cúnī jā nenda sá contra sīquī ndá nchivī cándija Jesús, Yāā jā ní jahnu ñuū Nazaret.

¹⁰ De suni súcuán nī nsāhá sá inī Jerusalén, chi nī nīhīn sá orden nūū ndācá sūtū cúñáhnú, de nī

nchihī ndasí sá nchivī cándíja yā vecāa. De suni nī jetúhún sá tá nī jahnī nchivī ndá ji.

¹¹ De quéhén vuelta nī sndóho sá ndá ji inī ndá vehe īī sinagoga, de nī nsāhá sá fuerza jā ná sndóo ji tūhun Jesús. De nī nquītī ndasí inī sá nī jinī sá ndá ji, chi jondē ndá nchivī cándíja jā íyó ñuū jīcá nī nsāhá nāvāha sá ji.

Jā ní nacani tucu Pablo nāsa nī ndicó cóo inī dē nūū Jesús

(Hch. 9.1-19; 22.6-16)

¹² De nī nīhīn sá orden nūū ndá máá sūtū cúñáhnú jā quíhīn sá Damasco jā sāhá nāvāha sá ndá nchivī cándíja nícu.

¹³ De cahūxī ūū cúu de ñúhún sá ichi cuāhān sá, señor rey. De nī jinī sá iin jā jéndūtē nī nquiji ichi andiví. De nī jéndūtē-ni ní nūū sá jín ní nūū ndá tēe jā cuāhān sá jín, de jéndūtē cā nsūú cā ncandīi.

¹⁴ De ndihī ndá sá nī ndicó cáva-ni nūū ñúhún. De nī jinī sá iin tūhun jā ní ncāhān yuhú hebreo: Saulo, Saulo, ¿nājēhē cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū? Chi jā sáhá nú súcuán cúu modo stīquī jā jáñū yātá tī punta garrocha, de suu cúu jā stácuēhé tī maá tī, ncachī.

¹⁵ Ñúcuán de nī ncāhān sá: ¿Ní iin cúu ní, Señor? ncachī sá. De ñúcuán de nī ncāhān maá Jētohō sá: Maá nī cúu Jesús, de jā sáhá nāvāha nú ndá nchivī cándíja cúu jā sáhá nāvāha nú nduhū.

¹⁶ De mitan de nacōo de cuiñi nú, chi nī nquenda nī nūū nū tácuca canī nī ndóhó jā sāhá nú tiñū cúnī ni de nacani nú jā ní jinī nū mitan jín jā stéhēn cā ni nūū nū ndá quivī quiji.

¹⁷ De scácu nī ndóhó nūū ndācá táhán nú hebreo jín nūū nchivī ndá cā nación. Chi tetíñú nī ndóhó

jā quih̄n nū nacani nú tūhun nī nū nchivī ndá cā nación.

¹⁸ De tetiñú nī ndóhó quih̄n nū nū ji, chi modo jā nacune nú tīnūú ji cúu jā stéhēn nū tūhun nī nū ji de jīcūhun inī ji. De tú candija ji nduhū de mā cācā cā ji nū neē, chi sa caca ji jín luz ni. De mā quih̄ cā ji ndahá tāchī cúñáhnú jā cúu Satanás, chi sa nduhū cuniquin ji. De tetiñú nī ndóhó quih̄n nū nū ji tácuā candija ji nduhū de cune cáhnú inī ni nū cuáchi ji. Nūcuán de inuú-ni nīh̄n ji tāhvī ji jín ndá cā nchivī jā ní nacāji nī, ncachī yā jín sá.

Jā ní nacani Pablo nāsa nī jetáhvī dē tūhun jā ní ncāhān yā jín dē

¹⁹ De jā ñúcuán cúu jāá nduú ní nsáhá nīhin inī sá tá nī nquiji yā ichi andiví nī ncāhān yā jín sá, señor rey Agripa.

²⁰ Chi sa nī jetáhvī sá, de nī nacani sá tūhun yā, xihna cā nū nchivī ñuū Damasco de sá de nū nchivī ciudad Jerusalén jín ní región Judea de saá-ni nū nchivī ndá cā nación. De nī nacani sá tūhun nū ji jā ná nacani inī ji síquī cuáchi ji, de ná nándicó cóo inī ji nū Yā Dios, de ná sáhá ji tiñu váha jā stéhēn ji jā ní nacani inī ji síquī cuáchi ji.

²¹ De jā síquī jā nacani sá tūhun yáhá nū ndá ji cúu jā ní ntiin ndá táhán ó hebreo sáán inī templo, chi cahñi ji sáán cúnī ji nícu.

²² Sochi nī nchindeé nī nchituu Yā Dios sáán, de jā ñúcuán cúu jā íñi nīhin sá jondē mitan nacani cáji sá tūhun yā nū ndá nchivī cúñáhnú jín jāá nduú. Chi nduú chíso sá ni iin cā tūhun síquī tūhun jā ní nacani Moisés jín ndá cā tēe nī nacani tūhun Yā Dios jondē janahán.

²³ Chi nácani sá tá-ni nī nacani ndá dē tūhun Cristo, Yāā jā ní jani Yāā Dios jā scácu yóhó. Chi nī nquee ndaā jā ní nacani ndá dē jā cánuú ndoho yā jondē cuū yā, de xihna cā maá yā nī natecū nsūú cā ndá cā ndiyi, sá de nī stéhēn cājí yā nūū nchivī jā scácu yā ji, cúu nchivī nación maá ó Israel jíín nchivī ndá cā nación, ncachī Pablo.

Jā ní nducú ndéé Pablo jā scándíja dē tūhun yā Agripa

²⁴ De súcuán nī ncāhān Pablo jēhē maá dē, de nī ncāhān jee Festo: Cāhān naā nū, Pablo, chi síquī jā ní scuáha ndasí nú de ndúcú nducuéhé nú, ncachī dē.

²⁵ Sochi nī ncāhān Pablo: Nduú nducuéhé sá, señor Festo, chi sa íyó cājí inī sá jā cāhān cājí sá ndācá tūhun yáhá.

²⁶ Chi maá rey Agripa ja jíínī vāha dē ndācá tiñu jā ní ncuu jā ní nacani sá. De nduú yúhú sá cāhān sá ndá tūhun yáhá, chi jíínī sá jā jíínī vāha dē ndācá tūhun jā cāhān sá yáhá, chi nduú jíca yuhū ndá tūhun yáhá.

²⁷ Señor rey Agripa, ¿á cándíja ní ndācá tūhun jā ní ntee ndá tēe jā ní nacani tūhun yā jondē janahán? Nduú chi jáni inī sá jā cándíja ní, ncachī Pablo.

²⁸ Nūcuán de nī ncāhān Agripa jíín Pablo: ¿A jáni inī nū jā jíín jacū-ni tūhun jā ní ncāhān nū de candíja nī nūū Cristo sāhá nú? ncachī dē.

²⁹ De nī ncāhān Pablo: Vísō jacū-ni tūhun á cuāhā sochi jícān táhvī sá nūū Yāā Dios jā ná cándíja ndá ní jíín ndācá cā nchivī jā níni tūhun jā cāhān sá mitan de nduu ndá ní tá nūū cúu maá sá, sochi

nduú cúnī sá jā cunuhnī ndá ní jíin cadena tá cúu nūū núhnī sá mitan, ncachī dē.

³⁰ De tá nī jīnu nī ncāhān Pablo ndācá tūhun yáhá de nī nacuiñī rey jíin gobernador jíin Berenice jíin ndá cā tēe cúñáhnú jā íyó jíin dē.

³¹ De nī ncujiyo ndá dē iin lado, de nī natúhún síin ndá máá dē: Juni iin cuāchi nduú ní nsáhá tēe yáhá jā cuū dē á jā quihi cā dē vecāa, ncachī ndá dē.

³² De nī ncāhān Agripa jíin Festo: Cuu siáā ní tēe yáhá nícu de tú nduú ní ncáchī dē jā quíhīn dē nūū rey cúñáhnú cā nación Roma, ncachī dē.

27

Jā ní ntetĩnú ndá dē Pablo cuāhān dē ciudad Roma

¹ De nī ncundaā jā quíhīn ndá sá jíin Pablo jíin barco jondē nación Italia. De Pablo jíin sava cā tēe jā yíhí vecāa nī nquīvi ndá dē ndahá iin capitán nání Julio jā quísiáha dē ndá tēe ñúcuán jondē Italia, de Julio cúu iin táhán grupo soldado jā nání Augusto.

² De nī nquīvi ndá sá inī iin barco jā váji puerto Adramitio, de barco ñúcuán quíhīn ndācá puerto jā íyó región Asia. De suni cuāhān Aristarco jíin sá, de tēe ñuū Tesalónica ndáñúū Macedonia cúu dē.

³ De quívi téen nī nquenda ndá sá puerto Sidón. De Julio nī ncundáhvī inī dē Pablo, de nī jēhe dē tūhun jā quíndēhé Pablo amigo dē tácuā chindeé ji dē.

⁴ De ñúcuán nī nquee tucu ndá sá jíin barco. De síquī jā nīhin yíhí tāchī de nduú ní ncúu quíhīn ndāā barco, de nī ntee xíin ndá sá cuāhān sá jíin barco

xiín isla Chipre jā ñúhún mähñú ndute. De nī ndōo lado ndahá sátín sá.

⁵ De nī nchāha sá yuhú mar Cilicia jíin Panflia cuāhān sá. Sá de nī nguenda ndá sá ñuū Mira jā cúu ndáñúū Licia.

⁶ De ñuū ñúcuán nī nīhīn capitán incā barco jā vāji ichi Alejandría jā quíhīn ichi Italia, de nī ncachī dē jā ná quívi ndá sá inī barco ñúcuán.

⁷ De cuāhā quíivī nī ñūhun ndá sá ndute, chi cuéé nī jica barco sīquī jā cáni tächī ichi núū. De jā fuerza-ni nī nguenda ndá sá yuhú ñúū Gnido. De nduú ní jéhe tächī tūhun jā quíhīn ndāā barco, de nī nchāha ndá sá ñatin xiín ñuū Salmón jā íyó isla Creta, tácuā quisāhvi ndá sá núū tächī.

⁸ De nī nducú ndéé ndasí tēe scāca barco. De ñatin-ni yuhú ndúté nī nchāha ndá sá xiín Creta, de nī nguenda ndá sá iin lugar núū nání Buenos Puertos. De ñatin-ni ñúcuán íyó ñuū Lasea.

⁹ De sīquī jā cuéé ndasí nī jica barco de ja ñatin quijéhé tiempo vījin, de vījín jica barco ndá tiempo ñúcuán de sanaā de coo tūndóhó núū mar. De nī ncāhān nīhin Pablo jíin ndá dē:

¹⁰ Tātā, jíinī sá jā vījín ndasí coo viaje yáhá, de quiji iin tūndóhó sīquī barco. De nsūú maá-ni barco jíin jā ñúhún inī cúu jā naā, chi saá-ni jondē ndá máá ó sanaā de naā ō, ncachī dē.

¹¹ Sochi nduú ní nsáhá capitán cuenta jā ní ncāhān Pablo, chi sa jā ní ncāhān tēe scāca barco jíin tēe xíi barco cúu jā ní nsáhá dē cuenta.

¹² De sīquī jāá nduú íyó vāha puerto ñúcuán jā coo ndá sá níi tiempo vījin de cuāhā dē nī jani inī jā vāha cā quee barco ñúcuán quíhīn, chi sanaā de quenda dē Fenice, de ñúcuán coo ndá dē níi tiempo

vījin jāni inī dē. De Fenice cúu iin puerto jā íyó isla Creta, de nijīn ichi noroeste jíin suroeste.

Jā ní nquene tāchī níhin nūū mar

¹³ De tá nī jīquīhi iin tāchī lūlí ichi sur jā scáca barco de nī jani inī ndá dē jā cuu quenda dē Fenice nícu. De nī scáca cā dē barco xiín Creta.

¹⁴ Sochi tá nī ncunúú jacū cā de nī nquene-ni iin tāchī níhin ndasí jā vāji ichi nordeste.

¹⁵ De nī nchindahá-ni tāchī barco, de nduú cā ní ncúu quīhīn ndāā. De nī nsiáā-ni ndá dē barco, de cuāhān maá-ni cā jíin tāchī.

¹⁶ De nī nchāha ndá sá xiín iin isla lulí nání Claudia jā sáhvi tāchī. De vísō sūcuán de tūndóhó ndasí nī scáa ndá dē barco lulí jā ndáñuhun barco cāhnú.

¹⁷ De nī squívi ndá dē inī barco cāhnú. De nī nasníhin vāha ndá dē barco cāhnú jíin cable. De nī snúu ndá dē manta jā núhnī ichi xínī barco tácuā mā stéchi cā tāchī, chi yúhú ndá dē jā quīhīn barco nūū ñúhún ñáxín ndute nūū nání Sirte de tīin nūū ñútín. De nī nsiáā ndá dē barco de sūcuán-ni cā cuāhān ndá sá jíin.

¹⁸ De nduú ní jécuiñī tāchī níhin. De quívī téen nī nquijéhé ndá dē nī squéne dē ndatíñú jā jíso barco tácuā nduñamā cā barco.

¹⁹ De quívī únī de nī nchindeé táhán ndá sá nī squéne ndá sá ndācá ndatíñú jā jetíñú ndá dē jíin barco.

²⁰ De cuāhā quívī nduú ní jíin ndá sá ncandī jíin tiūūn sīquī jā íyó vícō, ni nduú ní jécuiñī cuitī tāchī níhin ñúcuán. De cúsa nduú cā ñúhún inī ndá sá jā cācu sá.

21 De nī ncuu quīvī jāá nduú cā yáji cuitī ndá sá stāā. De nī jēcuññi Pablo māhñú ndá tēe ñúcuán, de nī ncāhān dē: Tātā, tú ní jétáhví ndá ní tūhun jā ní ncāhān sá jā má quēe ó inī isla Creta de juni mā cūnī ó tūndóhó yáhá de juni mā nāā ndatíñú nícu.

22 Sochi mitan chi cāhān nīhin sá jíin ndá ní jā sāhá ndeé inī ndá ní, chi ni iin ó mā nāā, sochi barco chi naā.

23 De jíinī sá jā súcuán coo, chi cuni nī nquiji iin ángel maá Yāā Dios nūū sá, chi maá Yāā ñúcuán cúu Jētohō sá, de sátíñú sá nūū yā.

24 De súcuán nī ncāhān yā jíin sá: Pablo, mā cúyūhú nú, chi vāha-ni quenda nú nūū rey Roma jā cúñáhnú cā. De jā síquī ndóhó cúu jā sāhá Yāā Dios jā cācu ndá cā tēe jā cuáhān jíin nú, ncachī yā.

25 Tātā, túsaá de sāhá ndeé inī ndá ní, chi cundeé cúcáhnú inī sá Yāā Dios jā tá-ni nī ncāhān ángel jíin sá de súcuán coo.

26 Sochi níinī cúu jā quenda ó iin isla vísō mā quēndá ñamā ō nūū cóhōn, ncachī dē.

27 De nī ncuu ūxī cūmī jacuáā jā ní nquijéhé tāchī níhin, de cuāhān ndá sá nūū mar Adria, de cháhá chúcuán cuāhān barco sáhá tāchī. De máá jacuáā ñúcuán de tá nī ncuu sava ñuú de jáni inī ndá tēe jā scáca barco jā ní ncuñatin ndá sá ñuhun yíchí.

28 De nī scúun ndá dē iin plomo chījin ndute tácuca cunī dē nāsaa cúnú ndute, de nī ncucáhnú inī ndá dē jā nēe ōcō xāhōn iin metro. De nī jica ndá sá jacū cā, de nī scúun tucu dē, de nī jinī dē jā nēe ōcō ūjā-ni cā metro.

29 De nī nchūhú ndá dē jā jicutáhán barco jíin toto. De nī squéne dē cūmī gancho cāa nāhnú ichi

chátā barco tácuā jīquituu de jencuiñi barco. De ndétu ndasí ndá dē jā ná túu ñamā.

³⁰ De ndá tēe scáca barco ndúcú ndá dē cunu dē quihīn dē jíin barco lulí, de sndóo dē barco cāhnú cúnī dē nícu. De jā ñúcuán cúu jā ní nquijéhé dē snúu dē barco lulí ñúcuán nūū ndüté, de sáhá dē-ni jā quihīn dē ichi nūū barco cāhnú jā scúun dē incā gancho cāa tácuā mā cúní nchivī jā cúnī dē cunu dē quihīn dē.

³¹ De Pablo nī ncāhān dē jíin capitán jíin ndá soldado: Tú mā quéndōo ndá tēe scáca barco inī barco cāhnú yáhá de mā cácu cuitī ndá máá ní, ncachī dē.

³² Ñúcuán de nī jehndē-ni ndá soldado yoho núhñi barco lulí, de nī nchāā-ni de cuāhān-ni jíin ndute.

³³ De tá ja ñatin cunijīn de nī ncāhān Pablo jíin ndá sá jā ná cájī ndá sá stāā. Chi sūcuán nī ncāhān dē: Mitan íyó ūxī cūmī jacuāā jā ndíto ndá ní de nduú yájī cuitī ndá ní stāā.

³⁴ De cāhān ndāhvī sá jíin ndá ní jā cajī ní stāā mitan tácuā nanihīn inī ndá ní de cācu ní, chi ni iin ó mā náā, chi cācu ndihí ó, ni mā tácuēhé cuitī ō, ncachī dē.

³⁵ De tá nī ncuu nī ncāhān dē de nī nquehen dē-ni iin stāā. De māhñú ndá nchivī ñúcuán nī nacuetáhví dē nūū Yāa Dios, de nī ntahví dē, de nī nquijéhé dē yájī dē.

³⁶ Ñúcuán de nī ndundeé inī ndá sá, de suni nī nchajī ndá sá stāā.

³⁷ De jā ndihí ndá sá jā ñúhún inī barco cúu ūū ciento ūnī xico xāhōn iin sá.

³⁸ De nī nchajī vāha ndá sá. Ñúcuán de nī squéne ndá dē trigo nūū ndüté tácuā ná ndúñamā cā barco.

Jā ní naā barco nūū mar

³⁹ De tá nī ntūu de nī jinī ndá sá ñuhun yíchí, sochi nduú ní ncúcahnú inī ndá dē ní lugar cúu. Sochi nī jinī ndá sá iin ndahá nduté jā íyó ñūtín, de ñúcuán jáni inī ndá dē jā quihīn dē jíin barco de tú ná cúu.

⁴⁰ De nī jehndē ndá dē yoho jā núhnī ndá gancho cāa, de nī ndōo-ni gancho ñúcuán. De nī nandají ndá dē ñutun jā sáhá jā cuu quihīn barco ní-ni cúu. De ichi núū barco nī jata caa ndá dē sahma tácu chindahá táchī quihīn ndahá nduté. De nī jica barco jacū.

⁴¹ De nī nguenda barco nūū íyó ñáxín ndute māhñú ūū lugar nūū jica corriente dē, de ñúcuán nī ntīin cutú ichi núū barco, de nduú cā ní ncándā cuitī. De jā cáni ndasí ndute mar de nī ntānī-ni ichi chátā barco.

⁴² Ñúcuán de nī natúhún ndá soldado jā cahnī ndá dē ndá preso tácu mā suté ni iin ji jā cunu ji.

⁴³ Sochi capitán chi cúnī dē jā scácu dē Pablo, de nī jasí dē tūhun ñúcuán. Chi sa nī ncachī dē tú ní nchivī jínī ji suté ji de xihna cā ji ná núu ji jā suté ji nūū nduté quenda ji ñuhun yíchí.

⁴⁴ De sava cā ji ná cósō nūū ndá nducúnú á nūū ndá ñutun barco, ncachī dē. De súcuán nī ncācu ndihi ndá sá, de nī nguenda sá ñuhun yíchí.

28*Jā ní ūyo Pablo isla Malta*

¹ De tá nī ncācu ndá sá de nī ncúcahnú inī sá jā isla ñúcuán nání Malta.

² De ndá nchivī isla ñúcuán nī ncundáhvī inī ji ndá sāán, de nī stáhān ji iin ñuhūn de nī ncana ji ndá sāán jā nasaā sá, chi vījin sáhá chi cúun sāvī.

³ De nī stútú Pablo jacū ntucuáchí, de nī ntaān dē nūū ñúhūn. De jínu iin cōō xéēn nī nquee tī sīquī jā ihní, de nī ntiin tī-ni ndahá Pablo.

⁴ De ndá nchivī ñúcuán nī jinī ji jā ndíta caa cōō yíyuhú tī ndahá dē, de nī ncāhān ndá ji: A sanaā de tēe jáhnī ndīyi cúu tēe yáhá túsaá, de vísō ja nī ncācu dē nūū mar sochi maá yāā jā sáhá ndāā tiñu nchivī, nduú jēhe yā tūhun jā cutecū cā dē, ncachī ndá ji.

⁵ De nī nquisi Pablo ndahá dē, de nī nincava cōō ñúcuán nūū ñúhūn, de nduú ná ndóho cuitī dē.

⁶ De ndétu ndá nchivī jā chitú cuiñu dē á jā nduvā dē de cuū dē-ni. De nī ncunúú ndasí ndétu ndá ji, de nī jinī ndá ji jāā nduú ná ndóho dē. Ñúcuán de nī nacani inī ndá ji, de nī ncāhān ji jā iin yāā cúu dē.

⁷ De ñatin ñúcuán íyó ñuhun tēe cúñáhnú cā isla Malta, nání dē Publio. De nī ncana tēe ñúcuán ndá sá, de nī jēhe núú dē vehe dē nī ndeē ndá sá ūnī quīvī, de nī jito vāha dē ndá sāán.

⁸ De tatá Publio cáá dē cúhū dē cuēhē cahni jíín cuēhē nīñī. De nī jēndēhé Pablo tēe ñúcuán, de nī jīcān táhvī dē, de nī ntee dē ndahá dē tēe ñúcuán, de nī nduvāha dē-ni.

⁹ Ñúcuán de nī nquiji ndá cā nchivī cúhū isla ñúcuán, de nī nduvāha ndá ji-ni.

¹⁰ De ndá nchivī ñúcuán nī ntaji ji cuāhā ndatíñú nī ncutahvī ndá sá. De tá nī nquenda quīvī jā quee tucu ndá sá quihín sá jíín barco, de nī ntaji ndá ji ndācá ndatíñú jā jíni ñúhún ndá sá.

Jā ní nquenda Pablo Roma

11 De ūnī yōō nī īyo ndá sá isla Malta. De iin barco jā ní nquiji ichi Alejandría nī īyo isla Malta ñúcuán níi tiempo vījin. De ichi núū barco nī nanehen dē ūū figura ídolo ñuū dē jā nání Cástor jíin Pólux. De nī nquīvi ndá sá barco ñúcuán cuāhān sá.

12 De nī nquenda ndá sá ñuū Siracusa, de ñúcuán nī īyo tucu ndá sá ūnī cā quīvī.

13 De nī nquee tucu ndá sá cuāhān sá, de nī nchāha barco yuhú nduté yuhú nduté cuāhān jíin ndá sá, de nī nquenda ndá sá ñuū Regio. De quīvī téen de vāha nī jīquīhi tāchī ichi sur, de nī nquee ndá sá ñuū Regio cuāhān sá, de incā quīvī nī nquenda ndá sá ñuū Puteoli.

14 De ñúcuán nī nanihīn tāhán ndá sá jíin sava hermano. De nī jecani dē ndá sá de nī nquendōo ndá sá iin semana jíin ndá dē. Sá de nī nquee ndá sá jā cuāhān sá Roma.

15 De ndá hermano jā íyó Roma, ja nī nīhīn dē tūhun jā cuāhān ndá sá, de nī nquītahān sava dē ndá sáán jondē ñuū Foro de Apio, de sava cā dē ñuū Tres Tabernas. De tá nī jinī Pablo nūū ndá dē de nī nacuetáhvī dē nūū Yāa Dios, chi nī ndundeé inī dē.

16 De tá nī nquenda ndá sá ciudad Roma de nī jēhe capitán ndá preso nūū tēe cúñáhnú nūū ndá soldado Roma. Sochi nī jēhe dē tūhun jā ná cūndeē síin Pablo jíin iin soldado tácuā coto dē.

Jā ní nacani Pablo tūhun yā inī ciudad Roma

17 De nūū únī quīvī de nī ncana Pablo ndá táhán dē hebreo jā cúñáhnú nūū nchivī hebreo jā íyó Roma, de nī ncutútú ndá dē. De nī ncāhān Pablo: Tātā, nduú cuitī nā cuāchi ní nsáhá sá nūū ndá táhán ó hebreo nī sīquī costumbre ndá tatā ō. Sochi

jondē Jerusalén nī jēhe ndá táhán ó hebreo sāán nūū ndá tēe Roma, de nī nchihi ndá dē sāán vecāa.

18 De ndá tēe Roma cúñáhnú jā ndéē ciudad Cesarea nī stíchī ndá dē sāán. De cúnī dē siáā dē sāán nícu, chi ni iin cuāchi nduú ní níhīn dē sīquī sá jā cuū sá.

19 Sochi nduú ní jēhe ndá táhán ó hebreo tūhun. Jā ñúcuán cúu jā ní jīcān táhvī sá jā quiji sá nūū rey cúñáhnú cā Roma yáhá tácuā maá dē sáhá ndāā tiñu sá. Sochi nduú vāji sá jā cāhān sá cuāchi sīquī ndá táhán ó.

20 Jā ñúcuán cúu jā ní ncana sá ndá ní jā cunī sá nūū ndá ní de natúhún ó. Chi ndá máá ó jā cúu ó nchivī Israel chi ñúhún ndija inī ō jā quiji Cristo. De sīquī jā nācani sá tūhun jā ja nī nquiji yā cúu jā núhnī sá jíin cadena yáhá, ncachī dē.

21 De nī ncāhān ndá tēe ñúcuán jíin Pablo: De ndá táhán ó jā íyó región Judea ni iin carta ní nduú ní ntétíñú ndá ji jā quiji nūū sá. De juni ndá cā táhán ó jā ní nquenda yáhá nduú cuitī nā cuāchi cāhān ndá dē sīquī ní.

22 Sochi cúnī ndá sá cunini sá tūhun nāsa cāhān ní, chi ja jíinī sá jā ndācá lado cāhān nchivī contra sīquī tūhun jeé yáhá jā stéhēn ní, ncachī dē.

23 De nī jani ndá dē iin quivī, de cuāhā ndá nchivī nī nquenda vehe nūū ndéē Pablo. De nī nacani dē ndá tūhun nāsa tátúnī Yāā Dios. De súcuán nī stéhēn cājí dē jondē jānehēn de jondē nī ñini. Chi ndúcú dē jā scándíja dē ndá nchivī ñúcuán tūhun Jesús, de nī stéhēn dē tūhun yā jondē jíin ley Moisés jíin tūhun jā ní ntee ndá tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán.

24 De sava ji nī jetáhvī jā ní ncāhān Pablo, sochi sava cā ji chi nduú ní jétáhvī ji.

25 De nduú ní íyo inuú inī ndá ji. De tá ja númī ndá ji quīnohōn ji de nī ncāhān Pablo tūhun yáhá: Ndāā cāhān tūhun jā ní ncāhān Isaías, tēe nī nacani tūhun Yāā Dios jondē janahán, chi súcuán nī ncāhān dē jíín ndá ndīyi tatā ō nī nsāhá Espiritu Santo:

26 Nī ncāhān Yāā Dios:

Cuáhán níí cāhnú nación nūū íyó ndá táhán nú, de cachī nū nūū ndá ji jā súcuán cāhān nī:

Vísō cunini ndá ji, sochi mā jíícūhun inī ji,
de vísō cūndēhé ji, de mā cūní ji.

27 Chi ndá nchivī yáhá nī ncunīhin inī ji,

de ūhvī ndasí tēe sōho ji,

de modo jā jásī ji tīnūú ji,

tácuā mā cūndēhé ji,

de ni mā cúnini ji,

de ni mā jíícūhun inī ji,

de ni mā ndīcō cóo inī ji nūū ni

jā nasāhá vāha nī ánō ji nūū cuáchi ji, ncachī yā.

Ncachī Isaías.

28 Túsaá de ná cāchī tūhun sá nūū ndá ní, chi tūhun jā ní ntají Yāā Dios jā scácu yā yóhó, mitan de tají yā tūhun yáhá quīhīn nūū nchivī ndá cā nación, de cunini vāha ndá máá ji, ncachī Pablo.

29 De tá nī jīnu nī ncāhān dē ndá tūhun yáhá de cuānohōn ndá táhán dē hebreo, nátúhún ndasí ndá ji síquī tūhun yáhá.

30 De ūū cuiyā nī ndeē Pablo vehe nūū ní nquenuú dē, de nī ncusiī inī dē nī ncāhān dē jíín ndá nchivī jā quénda vehe dē.

³¹ De nácani dē tūhun nāsa tátúnī Yāā Dios, de stéhēn dē tūhun maá Jētohō ō Jesucristo, de vāha nī īyo libre chi ni iin nchivī nduú ní jásī jā nácani dē tūhun yā.

Nuevo Testamento en mixteco de Ocotepec New Testament in Mixtec, Ocotepec (MX:mie:Mixtec, Ocotepec)

copyright © 1977 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Ocotepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Ocotepec [mie], Mexico

Copyright Information

© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Ocotepec

© 1977, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

61c6fffd-2562-5253-8242-3993f51527e9